
shrImadbhAgavataM - navamaskandhaH

श्रीमद्भागवतं - नवमस्कन्धः

Document Information

Text title : shrImadbhAgavatam - 09 - navamaskandhaH

File name : bhagpur-09.itx

Category : purana, shrImadbhagavatam, vyAsa, krishna

Location : doc_purana

Proofread by : PSA Easwaran

Latest update : July 4, 2021

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

May 15, 2025

sanskritdocuments.org

shrImadbhAgavataM - navamaskandhaH

श्रीमद्भागवतं - नवमस्कन्धः

श्रीमद्भागवतं - नवमस्कन्धः

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ नवमस्कन्धः ॥

॥ प्रथमोऽध्यायः - १ ॥

राजोवाय

मन्वन्तराणि सर्वाणि त्वयोक्तानि श्रुतानि मे ।

वीर्याण्यनन्तवीर्यस्य उरेस्तत्र कृतानि य ॥ १ ॥

योऽसौ सत्यव्रतो नाम राजर्षिर्द्रविःश्वरः ।

ज्ञानं योऽतीतकल्पान्ते लेभे पुरुषसेवया ॥ २ ॥

स वै विवस्वतः पुत्रो मनुरासीदिति श्रुतम् ।

त्वत्तस्तस्य सुताश्चोक्ता षष्वाकुप्रमुखा नृपाः ॥ ३ ॥

तेषां वंशं पृथग्भ्रमन् वंश्यानुचरितानि य ।

कीर्तयस्व महाभाग नित्यं शुश्रूषतां छि नः ॥ ४ ॥

ये भूता ये भविष्याश्च भवन्त्यद्यतनाश्च ये ।

तेषां नः पुण्यकीर्तीनां सर्वेषां वद विह्वमान् ॥ ५ ॥

सूत उवाच

अेवं परीक्षिता राज्ञा सदसि भ्रमवादिनाम् ।

पृष्टः प्रोवाय भगवाञ्छुकः परमधर्मवित् ॥ ६ ॥

श्रीशुक उवाच

श्रूयतां मानवो वंशः प्राचुर्येण परन्तप ।

न शक्यते विस्तरतो वक्तुं वर्षशतैरपि ॥ ७ ॥

परावरेषां भूतानामात्मा यः पुरुषः परः ।

स अवासीद्विदं विश्वं कल्पान्तोऽन्यत्र किञ्चन ॥ ८ ॥

तस्य नाभेः समभवत्पद्मकोशो हिरण्यमयः ।

तस्मिन् जज्ञे मळाराज स्वयम्भूश्चतुराननः ॥ ९ ॥

मरीचिर्मनसस्तस्य जज्ञे तस्यापि कश्यपः ।

दाक्षायण्यां ततोऽदित्यां विवस्वानभवत्सुतः ॥ १० ॥

ततो मनुः श्राद्धदेवः संज्ञायामास भारत ।

श्रद्धायां जनयामास दश पुत्रान् स आत्मवान् ॥ ११ ॥

धृष्ट्याकुनृगशर्यातिद्विष्टपृष्टकृषकान् ।

नरिष्यन्तं पृषङ्गं च नभगं च कविं विभुः ॥ १२ ॥

अप्रजस्य मनोः पूर्वं वसिष्ठो भगवान् किल ।

मित्रावरुणयोरिष्टिं प्रजार्थमकरोत्प्रभुः ॥ १३ ॥

तत्र श्रद्धा मनोः पत्नी ङोतारं समयायत ।

दुहित्थर्भुपागम्य प्रणिपत्य पयोव्रता ॥ १४ ॥

प्रेषितोऽध्वर्युणा ङोता ध्यायंस्तत्सुसमाहितः ।

हविषि व्ययरत्नेन वषट्कारं गुणान् द्विजः ॥ १५ ॥

ढोतुस्तद्व्यभिचारोण कन्येला नाम साभवत् ।

तां विलोक्य मनुः प्राड नातिदुष्टमना गुरुम् ॥ १६ ॥

भगवन् किमिदं जातं कर्म वो ब्रह्मवादिनाम् ।

विपर्ययमढो कष्टं मैवं स्याद्ब्रह्मविद्धिया ॥ १७ ॥

यूयं मन्त्रविदो युक्तास्तपसा दग्धडिल्लिषाः ।

कुतः सद्गुल्यवैषम्यमनृतं विबुधेष्विव ॥ १८ ॥

तन्निशम्य वयस्तस्य भगवान् प्रपितामहः ।

ढोतुर्व्यतिक्रमं ज्ञात्वा बभ्राषे रविनन्दनम् ॥ १९ ॥

अेतत्सद्गुल्यवैषम्यं ङोतुस्ते व्यभिचारतः ।

तथापि साधयिष्ये ते सुप्रजास्त्वं स्वतेजसा ॥ २० ॥

अेवं व्यवसितो राजन् भगवान् स मलयशाः ।

अस्तौषीदाद्विपुरुषमिलायाः पुंस्त्वकाम्यया ॥ २१ ॥

तस्मै कामवरं तुष्टो भगवान् हरिरीश्वरः ।
 ददाविलाभवत्तेन सुद्युम्नः पुरुषर्षभः ॥ २२ ॥
 स अेकदा मळाराज विचरन् मृगयां वने ।
 वृतः कतिपयामात्यैरश्वमारुढ्य सैन्धवम् ॥ २३ ॥
 प्रगुह्य रुचिरं यापं शरांश्च परमाद्भुतान् ।
 दंशितोऽनुमृगं वीरो जगाम दिशमुत्तराम् ॥ २४ ॥
 स कुमारो वनं मेरोरधस्तात्प्रविवेश ७ ।
 यत्रास्ते भगवान् शर्वो रभमाणः सडोमया ॥ २५ ॥
 तस्मिन् प्रविष्ट ओवासौ सुद्युम्नः परवीरडा ।
 अपश्यत्स्त्रियमात्मानमश्वं च वडवां नृप ॥ २६ ॥
 तथा तदनुगाः सर्वे आत्मलिङ्गविपर्ययम् ।
 दृष्ट्वा विमनसोऽभूवन् वीक्षमाणाः परस्परम् ॥ २७ ॥
 राजोवाच
 कथमेवङ्गुणो देशः केन वा भगवन् कृतः ।
 प्रश्नमेनं समाचक्ष्व परं कौतूहलं हि नः ॥ २८ ॥
 श्रीशुक उवाच
 अेकदा गिरिशं द्रष्टुमृषयस्तत्र सुप्रताः ।
 दिशो वितिमिराभासाः कुर्वन्तः समुपागमन् ॥ २९ ॥
 तान् विलोङ्ग्याम्बिका देवी विवासा प्रीडिता भृशम् ।
 भर्तुरङ्गात्समुत्थाय नीवीमाश्रथ पर्यधात् ॥ ३० ॥
 ऋषयोऽपि तयोर्वीक्ष्य प्रसङ्गं रभमाणयोः ।
 निवृत्ताः प्रययुस्तस्मान्नरनारायणाश्रमम् ॥ ३१ ॥
 तद्विदं भगवानाड प्रियायाः प्रियकाम्यया ।
 स्थानं यः प्रविशेदेतत्स वै योषिद्भवेदिति ॥ ३२ ॥
 तत उर्ध्वं वनं तद्वै पुरुषा वर्जयन्ति हि ।
 सा यानुचरसंयुक्ता विचथार वनाद्गमम् ॥ ३३ ॥
 अथ तामाश्रमाभ्याशे यरन्तीं प्रमदोत्तमाम् ।
 स्त्रीभिः पस्वितां वीक्ष्य यकमे भगवान् बुधः ॥ ३४ ॥

સાપિ તં ચક્રમે સુભૂઃ સોમરાજસુતં પતિમ્ ।
 સ તસ્યાં જનયામાસ પુરુરવસમાત્મજમ્ ॥ ૩૫ ॥
 એવં સ્ત્રીત્વમનુપ્રાપ્તઃ સુદ્યુમ્નો માનવો નૃપઃ ।
 સસ્માર સ્વકુલાચાર્યં વસિષ્ઠમિતિ શુશ્રુમ ॥ ૩૬ ॥
 સ તસ્ય તાં દશાં દૃષ્ટ્વા કૃપયા ભૃશપીડિતઃ ।
 સુદ્યુમ્નસ્યાશયન્ પુસ્ત્વમુપાધાવત શકુરમ્ ॥ ૩૭ ॥
 તુષ્ટસ્તસ્મૈ સ ભગવાન્ ઋષયે પ્રિયમાવહન્ ।
 સ્વાં ચ વાયમૃતાં કુર્વન્નિદમાહ વિશામ્પતે ॥ ૩૮ ॥
 માસં પુમાન્ સ ભવિતા માસં સ્ત્રી તવ ગોત્રજઃ ।
 ઇત્યં વ્યવસ્થયા કામં સુદ્યુમ્નોડવતુ મેદિનીમ્ ॥ ૩૯ ॥
 આચાર્યાનુગ્રહાત્કામં લબ્ધ્વા પુસ્ત્વં વ્યવસ્થયા ।
 પાલયામાસ જગતીં નાભ્યનન્દન્ સ્મ તં પ્રજાઃ ॥ ૪૦ ॥
 તસ્થોત્કલો ગયો રાજન્ વિમલશ્ચ સુતાસ્ત્રયઃ ।
 દક્ષિણાપથરાજાનો બભૂવુર્ધર્મવત્સલાઃ ॥ ૪૧ ॥
 તતઃ પરિણતે કાલે પ્રતિષ્ઠાનપતિઃ પ્રભુઃ ।
 પુરુરવસ ઉત્સૃજ્ય ગાં પુત્રાય ગતો વનમ્ ॥ ૪૨ ॥
 ઇતિ શ્રીમદ્ભાગવતે મહાપુરાણે પારમહંસ્યાં સંહિતાયાં
 નવમસ્કન્ધે ઇલોપાખ્યાને પ્રથમોડધ્યાયઃ ॥ ૧ ॥

॥ ૐ નમો ભગવતે વાસુદેવાય ॥

॥ દ્વિતીયોડધ્યાયઃ - ૨ ॥

શ્રીશુક ઉવાચ
 એવં ગતેડથ સુદ્યુમ્ને મનુર્વૈવસ્વતઃ સુતે ।
 પુત્રકામસ્તપસ્તેપે યમુનાયાં શતં સમાઃ ॥ ૧ ॥
 તતોડયજન્મનુર્દૈવમપત્યાર્થં હરિં પ્રભુમ્ ।
 ઇક્ષ્વાકુપૂર્વજાન્ પુત્રાન્ લેભે સ્વસદૃશાન્ દશ ॥ ૨ ॥

पृषध्रस्तु मनोः पुत्रो गोपालो गुरुणा कृतः ।
 पालयामास गा यत्तो रात्र्यां वीरासनव्रतः ॥ ३ ॥
 अेकदा प्राविशद्गोष्ठं शार्दूलो निशि वर्षति ।
 शयाना गाव उत्थाय भीतास्ता भद्रभूर्गजे ॥ ४ ॥
 अेकां जग्राह बलवान् सा युकोश भयातुरा ।
 तस्यास्तत्कन्दितं श्रुत्वा पृषध्रोऽभिससार ७ ॥ ५ ॥
 भङ्गमाधाय तरसा प्रलीनोऽुगणो निशि ।
 अजानन्नलनद्धभ्रोः शिरः शार्दूलशङ्कया ॥ ६ ॥
 व्याध्रोऽपि वृकलश्रवणो निस्त्रिंशाग्राहतस्ततः ।
 निश्चकाम भृशं भीतो रक्तं पथि समुत्सृजन् ॥ ७ ॥
 मन्यमानो हतं व्याध्रं पृषध्रः परवीरहा ।
 अद्राक्षीत्स्वहतां बभ्रु व्युष्टायां निशि दुःभितः ॥ ८ ॥
 तं शशाप कुलाचार्यः कृतागसमकामतः ।
 न क्षत्रबन्धुः शूद्रस्त्वं कर्मणा भवितामुना ॥ ९ ॥
 अेवं शमस्तु गुरुणा प्रत्यगृह्णात्कृताञ्जलिः ।
 अधारयद्भ्रतं वीर उर्ध्वरेता मुनिप्रियम् ॥ १० ॥
 वासुदेवे भगवति सर्वात्मनि परेऽमले ।
 अेकान्तित्वं गतो भक्त्या सर्वभूतसुहृत्समः ॥ ११ ॥
 विमुक्तसङ्गः शान्तात्मा संयताक्षोऽपरिग्रहः ।
 यद्दृष्ट्यथोपपन्नेन कल्पयन् वृत्तिमात्मनः ॥ १२ ॥
 आत्मन्यात्मानमाधाय ज्ञानतृप्तः समाहितः ।
 विद्यथार महीमेतां जडान्धबधिराकृतिः ॥ १३ ॥
 अेवंवृत्तो वनं गत्वा दृष्ट्वा दवाग्निमुत्थितम् ।
 तेनोपयुक्तकरणो ब्रह्म प्राप परं मुनिः ॥ १४ ॥
 कविः कनीयान् विषयेषु निःस्पृहो
 विसृज्य राज्यं सलु बन्धुभिर्वनम् ।
 निवेश्य चित्ते पुरुषं स्वरोचिषं

विवेश केशोस्वयाः परं गतः ॥ १५ ॥
 कुरुषान्मानवादासन् कारुषाः क्षत्रजातयः ।
 उत्तरापथगोप्तारो ब्रह्मण्या धर्मवत्सवाः ॥ १६ ॥
 धृष्टाद्धार्यमभूत्क्षत्रं ब्रह्मभूयं गतं क्षितौ ।
 नृगस्य वंशः सुमतिर्भूतजयोतिस्ततो वसुः ॥ १७ ॥
 वसोः प्रतीकस्तत्पुत्र ओघवानोघवत्पिता ।
 कन्या यौघवती नाम सुदर्शन उवाड ताम् ॥ १८ ॥
 शित्रसेनो नरिष्यन्तादक्षस्तस्य सुतोऽभवत् ।
 तस्य मीढ्वांस्ततः कूर्यं धन्द्रसेनस्तु तत्सुतः ॥ १९ ॥
 वीतिछोत्रस्त्विन्द्रसेनात्तस्य सत्यश्रवा अभूत् ।
 उरुश्रवाः सुतस्तस्य देवदत्तस्ततोऽभवत् ॥ २० ॥
 ततोऽग्निवेश्यो भगवानग्निः स्वयमभूत्सुतः ।
 कानीनं धृति विभ्यातो जातूकण्यो मडान् ऋषिः ॥ २१ ॥
 ततो ब्रह्मकुलं जातमाग्निवेश्यायनं नृप ।
 नरिष्यन्तान्वयः प्रोक्तो द्विष्टवंशमतः शृणु ॥ २२ ॥
 नाभागो द्विष्टपुत्रोऽन्यः कर्मणा वैश्यतां गतः ।
 भलन्धनः सुतस्तस्य वत्सप्रीतिर्भलन्धनात् ॥ २३ ॥
 वत्सप्रीतेः सुतः प्रांशुस्तत्सुतं प्रमतिं विदुः ।
 अनित्रः प्रमतेस्तस्माद्याक्षुषोऽथ विविंशतिः ॥ २४ ॥
 विविंशतिसुतो रम्भः अनिनेत्रोऽस्य धार्मिकः ।
 करन्धमो मडाराज तस्यासीदात्मजो नृप ॥ २५ ॥
 तस्यावीक्षित्सुतो यस्य मरुत्तश्चकवर्त्यभूत् ।
 संवर्तोऽयाजयधं वै मडायोग्यङ्गिरःसुतः ॥ २६ ॥
 मरुत्तस्य यथा यज्ञो न तथात्र्यस्य कश्चन ।
 सर्वं छिरण्मयं त्वासीद्यत्किञ्चिद्यस्यास्य शोभनम् ॥ २७ ॥
 अमाद्यद्विन्द्रः सोमेन दक्षिणाभिर्द्विजातयः ।
 मरुतः परिवेशारो विश्वेदेवाः सभासदः ॥ २८ ॥

मरुत्तस्य दमः पुत्रस्तस्यासीद्राज्यवर्धनः ।
 सुधृतिस्तत्सुतो जज्ञे सौधृतेयो नरः सुतः ॥ २८ ॥
 तत्सुतः केवलस्तस्माद्बन्धुमान् वेगवांस्ततः ।
 बन्धुस्तस्याभवद्यस्य तृष्णान्दुर्मडीपतिः ॥ ३० ॥
 तं भेजेऽलम्बुषा देवी भजनीयगुणालयम् ।
 वराप्सरा यतः पुत्राः कन्या येऽविडाभवत् ॥ ३१ ॥
 तस्याभुत्पाद्यामास विश्रवा धनदं सुतम् ।
 प्रादाय विधां परमामृषिर्योगेश्वरात्पितुः ॥ ३२ ॥
 विशालः शून्यबन्धुश्च धूम्रकेतुश्च तत्सुताः ।
 विशालो वंशकुद्राजा वैशालीं निर्ममे पुरीम् ॥ ३३ ॥
 उभयन्द्रः सुतस्तस्य धूम्राक्षस्तस्य यात्मजः ।
 तत्पुत्रात्संयमादासीत्कुशाश्वः सलद्वेवजः ॥ ३४ ॥
 कृशाश्चात्सोमदत्तोऽभूद्योऽश्वमेधैरिऽस्पतिम् ।
 षष्ठ्वा पुरुषमापात्र्यां गतिं योगेश्वराश्रितः ॥ ३५ ॥
 सौमदत्तिस्तु सुमतिस्तत्सुतो जनमेजयः ।
 अते वैशालभूपालास्तृष्णान्दोर्यशोधराः ॥ ३६ ॥
 एति श्रीमद्भागवते मडापुराणे पारमहंस्यां
 संछितायां नवमस्कन्धे द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ तृतीयोऽध्यायः - ३ ॥

श्रीशुक उवाच
 शर्यातिर्मानवो राजा ब्रह्मिष्ठः स बभूव ल ।
 यो वा अङ्गिरसां सन्ने द्वितीयमल उचिवात् ॥ १ ॥
 सुकन्या नाम तस्यासीत्कन्या कमललोचना ।
 तथा सार्धं वनगतो ह्यगमञ्च्यवनाश्रमम् ॥ २ ॥

सा सप्तीभिः परिवृता विचिन्वन्त्यङ्घ्रिपान् वने ।
वल्मीकरन्ध्रे दृष्टो जघोते षव ज्योतिषी ॥ ३ ॥
ते दैवयोदिता बावा ज्योतिषी कष्टकेन वै ।
अविध्यन्मुग्धभावेन सुस्त्रावासृङ् ततो बलु ॥ ४ ॥
शङ्खमूत्रनिरोधोऽभूत्सैनिकानां य तत्क्षणात् ।
राजर्षिस्तमुपालक्ष्य पुरुषान् विस्मितोऽब्रवीत् ॥ ५ ॥
अप्यभद्रं न युष्माभिर्भागवस्य विचेष्टितम् ।
व्यक्तं केनापि नस्तस्य कृतमाश्रमदूषणम् ॥ ६ ॥
सुकन्या प्राह पितरं भीता किञ्चित्कृतं मया ।
द्वे ज्योतिषी अजानन्त्या निर्भिन्ने कष्टकेन वै ॥ ७ ॥
दुहितुस्तद्व्यथः श्रुत्वा शर्यातिर्जातसाध्वसः ।
मुनिं प्रसाधयामास वल्मीकान्तर्हितं शनैः ॥ ८ ॥
तदभिप्रायमाज्ञाय प्रादाद्दुहितरं मुनेः ।
कृच्छ्रान्मुक्तस्तमामन्त्र्य पुरं प्रायात्समाहितः ॥ ९ ॥
सुकन्या व्यवनं प्राप्य पतिं परमकोपनम् ।
प्रीणयामास चित्तज्ञा अप्रमत्तानुवृत्तिभिः ॥ १० ॥
कस्यचित्त्वथ कालस्य नासत्यावाश्रमागतौ ।
तौ पूजयित्वा प्रोवाच वयो मे दत्तमीश्वरौ ॥ ११ ॥
ग्रहं ग्रहीष्ये सोमस्य यज्ञे वामप्यसोमपोः ।
डियतां मे वयोऽपं प्रमदानां यदीप्सितम् ॥ १२ ॥
बाढमित्यूयतुर्विप्रमभिनन्द्य भिषक्तमौ ।
निमज्जतां भवानस्मिन् ङ्घ्रे सिद्धविनिर्मिते ॥ १३ ॥
ःत्युक्त्वा जरया अस्तदेलो धमनिसन्ततः ।
ङ्घ्रे प्रवेशितोऽश्विभ्यां वलीपलितविप्रियः ॥ १४ ॥
पुरुषास्त्रय उत्तस्थुरपीथ्या वनिताप्रियाः ।
पद्मस्रजः कुण्डलिनस्तुल्यरुपाः सुवाससः ॥ १५ ॥
तान्निरीक्ष्य वरारोहा सङ्गपान् सूर्यवर्चसः ।

अजानती पतिं साध्वी अश्विनौ शरणां यथौ ॥ १६ ॥

दर्शयित्वा पतिं तस्यै पातिव्रत्येन तोषितौ ।

ऋषिभामन्त्र्य ययतुर्विमानेन त्रिविष्टपम् ॥ १७ ॥

यक्ष्यमाणोऽथ शर्यातिश्चयनस्याश्रमं गतः ।

६६र्षा दृढितुः पार्श्वे पुरुषं सूर्यवर्चसम् ॥ १८ ॥

राजा दृढितरं प्राङ् कृतपादाभिवन्दनाम् ।

आशिषश्चाप्रयुञ्जानो नातिप्रीतमना षव ॥ १९ ॥

त्रिडीर्षितं ते किमिदं पतिस्त्वया

प्रलम्बितो लोकनमस्कृतो मुनिः ।

यत्त्वं जराग्रस्तमसत्यसम्मत्तं

विडाय जारं भजसेऽमुमध्वगम् ॥ २० ॥

कथं मतिस्तेऽवगतान्यथा सतां

कुलप्रसूते कुलदूषणं त्विदम् ।

बिभर्षि जारं यदपत्रपा कुलं

पितुश्च भर्तुश्च नयस्यधस्तमः ॥ २१ ॥

अेवं भ्रुवाणां पितरं स्मयमाना शुचिस्मिता ।

उवाच तात जामाता तवैष भृगुनन्दनः ॥ २२ ॥

शशंस पित्रे तत्सर्वं वयोऽपाम्बिलम्भनम् ।

विस्मितः परमप्रीतस्तनयां पश्चिषस्वजे ॥ २३ ॥

सोमेन याजयन् वीरं ग्रहं सोमस्य याग्रहीत् ।

असोमपोरथश्विनोश्चयनः स्वेन तेजसा ॥ २४ ॥

हन्तुं तमाददे वज्रं सद्योमन्युरमर्षितः ।

सवज्रं स्तम्भयामास भुजमिन्द्रस्य भार्गवः ॥ २५ ॥

अन्वजानंस्ततः सर्वे ग्रहं सोमस्य याश्विनोः ।

भिषजाविति यत्पूर्वं सोमाहुत्या भडिष्कृतौ ॥ २६ ॥

उत्तानभर्त्तरानर्ता भूरिषेणो षति त्रयः ।

शर्यातिरभवन् पुत्रा आनताद्रिवतोभवत् ॥ २७ ॥

सोऽन्तःसमुद्रे नगरीं विनिर्माय कुशस्थलीम् ।

आस्थितोऽभुङ्क्त विषयानानर्तादीनस्त्रिम ॥ २८ ॥

तस्य पुत्रशतं जज्ञे ककुभिजयेष्ठमुत्तमम् ।

ककुक्षी रेवतीं कन्यां स्वामादाय विभुं गतः ॥ २९ ॥

कन्यावरं परिप्रष्टुं ब्रह्मलोकमपावृतम् ।

आवर्तमाने गान्धर्वे स्थितोऽलब्धक्षणः क्षणम् ॥ ३० ॥

तदन्त आद्यमानम्य स्वाभिप्रायं न्यवेदयत् ।

तश्छुत्वा भगवान् ब्रह्मा प्रहस्य तमुवाच ॥ ३१ ॥

अहो राजन् निरुद्धास्ते कालेन हृदि ये कृताः ।

तत्पुत्रपौत्रनमृष्टां गोत्राणि य न शृणुमहे ॥ ३२ ॥

कालोऽभियातस्त्रिणवयतुर्युगाविकल्पितः ।

तद्ग्रथ्य देवदेवांशो बलदेवो मडाबलः ॥ ३३ ॥

कन्यारत्नमिदं राजन् नररत्नाय देहि भोः ।

भुवो भारावताराय भगवान् भूतभावनः ॥ ३४ ॥

अवतीर्णो निजंशेन पुण्यश्रवणकीर्तनः ।

धत्यादिष्टोऽभिवन्धाजं नृपः स्वपुरमागतः ।

त्यक्तं पुण्यजनत्रासाद्भ्रातृभिर्द्विष्ववस्थितैः ॥ ३५ ॥

सुतां दत्त्वा नवधाङ्गीं बलाय बलशालिने ।

बदर्याभ्यं गतो राजा तमुं नारायणश्रमम् ॥ ३६ ॥

एति श्रीमद्भागवते मडापुराणे पारमहंस्यां

संछितायां नवमस्कन्धे तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ यतुर्थोऽध्यायः - ४ ॥

श्रीशुक उवाच

नाभागो नभगापत्यं यं ततं भ्रातरः कविम् ।

यविष्ठं व्यभजन् दायं ब्रह्मयाशिमागतम् ॥ १ ॥

आतरोऽभाङ्क्त किं मध्यं भजाम पितरं तव ।
 त्वां ममार्यास्तताभाङ्कुर्मा पुत्रक तदादृथाः ॥ २ ॥
 एमे अङ्गिरसः सत्रमासतेऽद्य सुमेधसः ।
 षष्ठं षष्ठमुपेत्याः कवे मुख्यन्ति कर्मणि ॥ ३ ॥
 तांस्त्वं शंसय सूक्ते द्वे वैश्वदेवे मडात्मनः ।
 ते स्वर्यन्तो धनं सत्रपरिशेषितमात्मनः ॥ ४ ॥
 दास्यन्ति तेऽथ तान् गच्छ तथा स कृतवान् यथा ।
 तस्मै दत्त्वा ययुः स्वर्गं ते सत्रपरिशेषितम् ॥ ५ ॥
 तं कश्चित्स्वीकश्चिन्तं पुरुषः कृष्णदर्शनः ।
 उवाचोत्तरतोऽभ्येत्य ममेदं वास्तुकं वसु ॥ ६ ॥
 ममेदमृषिभिर्दत्तमिति तर्हि स्म मानवः ।
 स्यान्नौ ते पितरि प्रश्नः पृष्टवान् पितरं तथा ॥ ७ ॥
 यज्ञवास्तुगतं सर्वमुच्छिष्टमृषयः क्वचित् ।
 यकुर्विभागं रुद्राय स देवः सर्वमर्हति ॥ ८ ॥
 नाभागस्तं प्रणाम्याड तवेश किल वास्तुकम् ।
 एत्याड मे पिता ब्रह्मञ्छिरसा त्वां प्रसादये ॥ ९ ॥
 यत्ते पितावदधुर्म त्वं य सत्यं प्रभाषसे ।
 ददामि ते मन्त्रदृशे ज्ञानं ब्रह्म सनातनम् ॥ १० ॥
 गूढाणु द्रविणं दत्तं मत्सन्ने परिशेषितम् ।
 एत्युक्त्वान्तर्हितो रुद्रो भगवान् सत्यवत्सलः ॥ ११ ॥
 य येतत्संस्मरेत्प्रातः सायं य सुसमाहितः ।
 कविर्भवति मन्त्रज्ञो गतिं यैव तथाऽऽत्मनः ॥ १२ ॥
 नाभागादम्बरीषोऽभून्मडाभागवतः कृती ।
 नास्मृशद्ब्रह्मशापोऽपि यं न प्रतिहतः क्वचित् ॥ १३ ॥
 राज्ञोवाच
 भगवन्श्रोतुमिच्छामि राजर्षेस्तस्य धीमतः ।
 न प्राबूधत्र निर्मुक्तो ब्रह्मदण्डो दुरत्ययः ॥ १४ ॥

श्रीशुक उवाच

अम्भरीषो मडाभागः समद्रीपवती मडीम् ।

अव्ययां य श्रियं लब्ध्वा विभवं यातुलं भुवि ॥ १५ ॥

मेनेऽतिदुर्लभं पुंसां सर्वं तत्स्वप्रसंस्तुतम् ।

विद्वान् विभवनिर्वाणं तमो विशति यत्पुमान् ॥ १६ ॥

वासुदेवे भगवति तद्भक्तेषु य साधुषु ।

प्राप्तो भावं परं विश्वं येनेदं लोष्टवत्स्मृतम् ॥ १७ ॥

स वै मनः कृष्णपदारविन्दयो-

र्वयांसि वैकुण्ठगुणानुवाणनि ।

करौ हरेर्मन्दिरमार्जनादिषु

श्रुतिं यकाराख्युतसत्कथोदये ॥ १८ ॥

मुकुन्दविङ्गालयदर्शने दृशौ

तद्भृत्यगान्स्पर्शोऽङ्गसङ्गमम् ।

घ्राणं य तत्यादसरोजसौरभे

श्रीमत्तुलस्या रसनां तदर्पिते ॥ १९ ॥

पादौ हरेः क्षेत्रपदानुसर्पाणे

शिरो लृषीकेशपदाभिवन्दने ।

कामं य दास्ये न तु कामकाम्यया

यथोत्तमश्लोकजनाश्रया रतिः ॥ २० ॥

अेवं सदा कर्मकलापमात्मनः

परेऽधियज्ञे भगवत्यधोक्षजे ।

सर्वात्मभावं विदधन्मडीमिमां

तन्निष्ठविप्राभिहितः शशास ७ ॥ २१ ॥

ईशेऽश्रमेधैरधियज्ञामीश्वरं

मडाविभूत्योपचिताङ्गदक्षिणैः ।

ततैर्वसिष्ठासितगौतमादिभि-

र्धन्वन्यभिस्त्रोतमसौ सरस्वतीम् ॥ २२ ॥

यस्य ऋतुषु गीर्वाणैः सदस्था ऋत्विजो जनाः ।

तुल्यरूपाश्चानिमिषा व्यदृश्यन्त सुवाससः ॥ २३ ॥

स्वर्गो न प्रार्थितो यस्य मनुजैरमरप्रियः ।
 शृण्वद्भिरुपगायद्भिरुत्तमश्लोकयेष्टितम् ॥ २४ ॥
 समर्द्धयन्ति तान् कामाः स्वाराज्यपरिभाविताः ।
 दुर्लभा नापि सिद्धानां मुकुन्दं लृष्टि पश्यतः ॥ २५ ॥
 स एतं भक्तियोगेन तपोयुक्तेन पार्थिवः ।
 स्वधर्मोऽहं त्रिं प्रीणन् सङ्गान् सर्वान् शनैर्जडौ ॥ २६ ॥
 गृहेषु दारेषु सुतेषु बन्धुषु
 द्विपोत्तमस्यन्दनवाञ्छिवस्तुषु ।
 अक्षय्यरत्नाभरणायुधादि-
 ष्वनन्तकोशेष्वकरोदसन्मतिम् ॥ २७ ॥
 तस्मा अदाद्भृशिश्रुं प्रत्यनीकभयावडम् ।
 अेकान्तभक्तिभावेन प्रीतो भृत्याभिरक्षणम् ॥ २८ ॥
 आशिराधधिषुः कृष्णं मलिष्या तुल्यशीलया ।
 युक्तः सांवत्सरं वीरो धधार द्वादशीप्रतम् ॥ २९ ॥
 प्रतान्ते कार्तिके मासि त्रिरात्रं समुपोषितः ।
 स्नातः कदाचित्कालिन्ध्यां हरिं मधुवनेऽर्ययत् ॥ ३० ॥
 मलाभिषेकविधिना सर्वोपस्करसम्पदा ।
 अभिषिष्याम्भराकल्पैर्गन्धमात्यार्हणैर्वादिभिः ॥ ३१ ॥
 तद्गतान्तरभावेन पूजयामास केशवम् ।
 ब्राह्मणान्श्च मलाभागान् सिद्धार्थानपि भक्तितः ॥ ३२ ॥
 गवां रुक्मविषाणीनां रुष्याङ्घ्रीणां सुवाससाम् ।
 पयःशीलवयोऽपवत्सोपस्करसम्पदाम् ॥ ३३ ॥
 प्राडिणोत्साधुविप्रेभ्यो गृहेषु न्यर्षुदानि षट् ।
 भोजयित्वा द्विजानग्रे स्वाद्भन्नं गुणवत्तमम् ॥ ३४ ॥
 लब्धकामैरनुज्ञातः पारणायोपयङ्कमे ।
 तस्य तर्ह्यतिथिः साक्षाद्गुवासा भगवानभूत् ॥ ३५ ॥
 तमानर्यातिथिं भूपः प्रत्युत्थानासनार्हणैः ।
 यथायेऽभ्यवहाराय पादमूलमुपागतः ॥ ३६ ॥

प्रतिनन्द्य स तद्याय्यां कर्तुमावश्यकं गतः ।
 निममज्ज बृहद्द्व्यायन् कालिन्दीसलिले शुभे ॥ ३७ ॥
 मुडूर्तार्धावशिष्टायां द्वादश्यां पारणं प्रति ।
 चिन्तयामास धर्मज्ञो द्विशैस्तद्गर्भसङ्घटे ॥ ३८ ॥
 ब्राह्मणप्रातिक्रमे दीर्घो द्वादश्यां यदपारणो ।
 यत्कृत्वा साधु मे भूयादधर्मो वा न मां स्पृशेत् ॥ ३९ ॥
 अम्भसा डेवलेनाथ करिष्ये व्रतपारणम् ।
 प्राङ्मुखोऽप्येष विप्रा ज्यशितं नाशितं य तत् ॥ ४० ॥
 धृत्यपः प्राश्य राजर्षिश्चिन्तयन् मनसायुतम् ।
 प्रत्ययष्ट कुरुश्रेष्ठ द्विजगमनमेव सः ॥ ४१ ॥
 दुर्वासा यमुनाकूलात्कृतावश्यक आगतः ।
 राज्ञामिन्द्रितस्तस्य बुबुधे येष्टितं धिया ॥ ४२ ॥
 मन्युना प्रयत्नान्नो भुङ्क्तेऽकुटिलाननः ।
 बुभुक्षितश्च सुतरां कृताञ्जलिमभाषत ॥ ४३ ॥
 अहो अस्य नृशंसस्य श्रियोन्मत्तस्य पश्यत ।
 धर्मव्यतिक्रमं विष्णोरभक्तस्येशमानिनः ॥ ४४ ॥
 यो मामतिथिमायातमातिथ्येन निमन्त्र्य य ।
 अदत्त्वा भुक्तवांस्तस्य सद्यस्ते दृश्ये क्लमम् ॥ ४५ ॥
 अयं ब्रुवाण उत्कृत्य जटां रोषविदीपितः ।
 तथा स निर्ममे तस्मै कृत्यां कालानलोपमाम् ॥ ४६ ॥
 तामापतन्तीं ज्वलतीमसिद्धस्तां पदा भुवम् ।
 वेपयन्तीं समुद्गीक्ष्य न ययाव पदानृपः ॥ ४७ ॥
 प्राञ्जिष्टं भृत्यरक्षायां पुरुषेण मडात्मना ।
 ददाड कृत्यां तां यङ् कुम्भाडिमिव पावकः ॥ ४८ ॥
 तदभिद्रवद्गुद्गीक्ष्य स्वप्रयासं य निष्कलम् ।
 दुर्वासा द्रुदुवे भीतो दिक्षु प्राणपरीप्सया ॥ ४९ ॥
 तमन्वधावद्भगवद्रथाङ्गं
 दावाग्निरुद्धतशिपो यथाडिमम् ।

तथानुषक्तं मुनिरीक्षमाणो
गुडां विविक्षुः प्रससार मेरोः ॥ ५० ॥

दृशो नभः क्ष्मां विवरान् समुद्रान्
लोकान् सपावांस्त्रिदिवं गतः सः ।
यतो यतो धावति तत्र तत्र
सुदर्शनं दृष्टप्रसहं ददर्श ॥ ५१ ॥

अलब्धनाथः स यदा कुतश्चित्
सन्त्रस्तस्थितोऽरण्यमेषमाणः ।
देवं विरिञ्च्यं समगाद्विधात-
स्त्राड्यात्मयोनेऽजिततेजसो माम् ॥ ५२ ॥

ब्रह्मोवाच
स्थानं मदीयं सडविश्वमेत-
त्कीडावसाने द्विपरार्धसंज्ञे ।
भूभङ्गमात्रेण छि सन्दिधक्षोः
कालात्मनो यस्य तिरोभविष्यति ॥ ५३ ॥

अहं भवो दक्षभृगुप्रधानाः
प्रजेशभूतेशसुरेशमुष्याः ।
सर्वे वयं यन्नियमं प्रपन्नाः
भूर्धूर्पितं लोकहितं वडामः ॥ ५४ ॥
प्रत्याप्यातो विरिञ्च्येन विष्वयुक्कोपतापितः ।
दुर्वासाः शरणं यातः शर्वं कैवासवासिनम् ॥ ५५ ॥

श्रीरुद्र उवाच
वयं न तात प्रभवाम भूमि
यस्मिन् परेऽन्येऽप्यज्जुवकोशाः ।
भवन्ति काले न भवन्ति ङीदृशाः
सडस्रशो यत्र वयं ज्ञमामः ॥ ५६ ॥

अहं सनत्सुमारश्च नारदो भगवानजः ।
कपिलोऽपान्तरतमो देवलो धर्म आसुरिः ॥ ५७ ॥
मरीचिप्रमुष्मान्धे सिद्धेशाः पारदर्शनाः ।

विदाम न वयं सर्वे यन्मायां माययावृताः ॥ ५८ ॥

तस्य विश्वेश्वरस्येदं शस्त्रं दूर्विषलं छि नः ।

तमेवं शरणां याछि हरिस्ते शं विधास्यति ॥ ५९ ॥

ततो निराशो दुर्वासाः पदं भगवतो ययौ ।

वैकुण्ठाभ्यं यदध्यास्ते श्रीनिवासः श्रिया सल ॥ ६० ॥

सन्दृश्यमानोऽजितशस्त्रवह्निना

तत्पादमूले पतितः सवेपथुः ।

आलड्युतानन्त सदीप्सित प्रभो

कृतागसं माव छि विश्वभावन ॥ ६१ ॥

अजानता ते परमानुभावं

कृतं मयाधं भवतः प्रियाणाम् ।

विधेछि तस्यापयित्तिं विधात-

र्भुष्येत यन्नाभ्युदिते नारकोऽपि ॥ ६२ ॥

श्रीभगवानुवाच

अलं भक्तपराधीनो ङ्यस्वतन्त्र एव द्विज ।

साधुभिर्गस्तलुदयो भक्तैर्भक्तजनप्रियः ॥ ६३ ॥

नालमात्मानमाशासे मद्भक्तैः साधुभिर्विना ।

श्रियं यात्यन्तिर्कीं ब्रह्मन् येषां गतिरलं परा ॥ ६४ ॥

ये दारागारपुत्राभान् प्राणान् वित्तमिमं परम् ।

छित्वा मां शरणां याताः कथं तांस्त्यक्तुमुत्सडे ॥ ६५ ॥

मयि निर्बद्धलुदयाः साधवः समदर्शनाः ।

वशीकुर्वन्ति मां भक्त्या सत्स्त्रियः सत्पतिं यथा ॥ ६६ ॥

मत्सेवया प्रतीतं य सावोक्त्यादियतुष्टयम् ।

नेश्छन्ति सेवया पूर्णाः कुतोऽन्यत्कालविद्रुतम् ॥ ६७ ॥

साधवो लुदयं मलयं साधूनां लुदयं त्वलम् ।

मदन्यत्ते न जानन्ति नालं तेभ्यो मनागपि ॥ ६८ ॥

उपायं कथयिष्यामि तव विप्र शृणुष्व तत् ।

अयं ङ्यात्माभियारस्ते यतस्तं यातु वै भवान् ।

साधुषु प्रछितं तेजः प्रछर्तुः कुरुतेऽशिवम् ॥ ६८ ॥

तपो विधा य विप्राणां निःश्रेयसकरे उभे ।

त येव दूर्विनीतस्य कल्पेते कर्तुरन्यथा ॥ ७० ॥

ब्रह्मंस्तद्गच्छ भद्रं ते नाभागतनयं नृपम् ।

क्षमापय मडाभागं ततः शान्तिर्भविष्यति ॥ ७१ ॥

एति श्रीमद्भागवते मडापुराणे पारमहंस्यां संहितायां

नवमस्कन्धे अम्बरीषयश्चिते यतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ पञ्चमोऽध्यायः - ५ ॥

श्रीशुक उवाच

येवं भगवताऽऽदृष्टो दुर्वासाश्चकृतापितः ।

अम्बरीषमुपावृत्य तत्पादौ दृष्टितोऽग्रहीत् ॥ १ ॥

तस्य सोधमनं वीक्ष्य पादस्पर्शविलज्जितः ।

अस्तावीत्तद्धरेरस्त्रं कृपया पीडितो भृशम् ॥ २ ॥

अम्बरीष उवाच

त्वमग्निर्भगवान् सूर्यस्त्वं सोमो ज्योतिषां पतिः ।

त्वमापस्त्वं क्षितिर्योम वायुमत्रेन्द्रियाणि च ॥ ३ ॥

सुदर्शनं नमस्तुभ्यं सडस्राराय्युतप्रिय ।

सर्वास्त्रघातिन् विप्राय स्वस्ति भूया षडस्यते ॥ ४ ॥

त्वं धर्मस्त्वमृतं सत्यं त्वं यज्ञोऽभिलयज्ञाभुक् ।

त्वं लोकपालः सर्वात्मा त्वं तेजः पौरुषं परम् ॥ ५ ॥

नमः सुनाभाभिलधर्मसेतवे

ज्यधर्मशीलासुरधूमकेतवे ।

त्रैलोक्यगोपाय विशुद्धवर्षसे

मनोजवायाद्भुतकर्मणो गृणो ॥ ६ ॥

त्वत्तेजसा धर्ममयेन संलृतं
तमः प्रकाशश्च धृतो मलात्मनाम् ।
दुरत्ययस्ते मळिमा गिरां पते
त्वद्रूपमेतत्सदसत्परावरम् ॥ ७ ॥

यदा विसृष्टस्त्वमनञ्जनेन वै
बलं प्रविष्टोऽजित दैत्यदानवम् ।
भाडूदरोर्वङ्घ्रिशिरोधराणि
वृक्षान्नजस्रं प्रधने विराजसे ॥ ८ ॥

स त्वं जगत्त्राणभलप्रलाणये
निरूपितः सर्वसङ्घो गदाभृता ।
विप्रस्य यास्मत्कुलदैवतेतवे
विधेळि भद्रं तदनुग्रङ्घो ङि नः ॥ ९ ॥

यद्यस्ति दत्तमिष्टं वा स्वधर्मो वा स्वनुष्ठितः ।
कुलं नो विप्रदैवं येद्द्विजो भवतु विज्वरः ॥ १० ॥

यदि नो भगवान् प्रीत ओकः सर्वगुणाश्रयः ।
सर्वभूतात्मभावेन द्विजो भवतु विज्वरः ॥ ११ ॥

श्रीशुक उवाच
एति संस्तुवतो राणो विष्णुयुक्तं सुदर्शनम् ।
अशाम्यत्सर्वतो विप्रं प्रदड्द्राजयाञ्जया ॥ १२ ॥

स मुक्तोऽस्त्राग्नितापेन दुर्वासाः स्वस्तिमांस्ततः ।
प्रशशंस तमुर्वाशं युञ्जानः परमाशिषः ॥ १३ ॥

दुर्वासा उवाच
अङ्घो अनन्तदासानां मङ्घत्वं दृष्टमद्य मे ।
कृतागसोऽपि यद्राजन् मङ्घलानि समीढसे ॥ १४ ॥

दुष्करः को नु साधूनां दुस्त्यजो वा मलात्मनाम् ।
यैः सङ्गृहीतो भगवान् सात्वतामृषभो ङरिः ॥ १५ ॥

यन्नामश्रुतिमात्रेण पुमान् भवति निर्मलः ।
तस्य तीर्थपदः किं वा दासानामवशिष्यते ॥ १६ ॥

राजन्ननुगृहीतोऽङ्घं त्वयातिकरुणात्मना ।

मदधं पृष्ठतः कृत्वा प्राणा यन्मेऽभिरक्षिताः ॥ १७ ॥

राजा तमकृताहारः प्रत्यागमनकाङ्क्षया ।

यरणावुपसङ्गुल्य प्रसाधे समभोजयत् ॥ १८ ॥

सोऽशित्वाऽऽदृतमानीतमातिथ्यं सार्वकामिकम् ।

तृमात्मा नृपतिं प्राड् भुजयतामिति सादरम् ॥ १९ ॥

प्रीतोऽस्यनुगृहीतोऽस्मि तव भागवतस्य वै ।

दर्शनस्पर्शनालापैरातिथ्येनात्ममेधसा ॥ २० ॥

कर्मावदातमेतत्ते गायन्ति स्वःस्त्रियो मुहुः ।

कीर्तिं परमपुण्यां य कीर्तयिष्यति भूरियम् ॥ २१ ॥

श्रीशुक उवाच

अेवं सङ्कीर्त्य राजानं दुर्वासाः परितोषितः ।

यथौ विहायसाऽऽमन्त्र्य ब्रह्मलोकमडैतुकम् ॥ २२ ॥

संवत्सरोऽत्यगात्तावधावता नागतो गतः ।

मुनिस्तद्दर्शनाकाङ्क्षो राजाब्रह्मो ब्रह्मूव उ ॥ २३ ॥

गतेऽथ दुर्वाससि सोऽम्भरीषो

द्विजोपयोगातिपवित्रमाडरत् ।

ऋषेर्विमोक्षं व्यसनं य बुद्ध्वा

मेने स्ववीर्यं य परानुभावम् ॥ २४ ॥

अेवं विधानेकगुणः स राजा

परात्मनि ब्रह्मणि वासुदेवे ।

डियाकलापैः समुवाड् भक्तिं

यथाऽऽविरिञ्चयान्निरयांश्चकार ॥ २५ ॥

अथाम्भरीषस्तनयेषु राजयं

समानशीलेषु विसृज्य धीरः ।

वनं विवेशात्मनि वासुदेवे

मनो दधद्भवस्तगुणाप्रवाडः ॥ २६ ॥

धृत्येतत्पुण्यमाभ्यानमम्भरीषस्य भूपतेः ।

सङ्कीर्तयन्ननुध्यायन् भक्तो भगवतो भवेत् ॥ २७ ॥

(अम्बरीषस्य यरितं ये शृण्वन्ति मडात्मनः ।
मुक्तिं प्रयान्ति ते सर्वे लक्ष्म्या विषणोः प्रसादतः ॥)
एति श्रीमद्भागवते मडापुराणे पारमहंस्यां संछितायां
नवमस्कन्धे अम्बरीषयरितं नाम पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ षष्ठोऽध्यायः - ६ ॥

श्रीशुक उवाच
विभुपः केतुमान् शम्भुरम्बरीषसुतास्त्रयः ।
विभुपात्पृषदश्चोऽभूत्तत्पुत्रस्तु रथीतरः ॥ १ ॥
रथीतरस्याप्रजस्य भार्यायां तन्तवेऽर्थितः ।
अङ्गिरा जनयामास ब्रह्मवर्षस्त्रिविनः सुतान् ॥ २ ॥
अते क्षेत्रे प्रसूता वै पुनस्त्वाङ्गिरसाः स्मृताः ।
रथीतराणां प्रवराः क्षत्रोपेता द्विजतयः ॥ ३ ॥
क्षुवतस्तु मनोर्ज्जे षष्वाकुर्ध्राणतः सुतः ।
तस्य पुत्रशतज्येष्ठा विदुक्षिनिमिदण्डकाः ॥ ४ ॥
तेषां पुरस्तादभवन्नार्यावर्ते नृपा नृप ।
पञ्चविंशतिः पश्चाद्य त्रयो मध्येऽपरेऽन्यतः ॥ ५ ॥
स ऐकदाष्टकाश्राष्ट्रे षष्वाङ्गुः सुतमादिशत् ।
मांसमानीयतां मेघ्यं विदुक्षे गच्छ मा यिरम् ॥ ६ ॥
तथेति स वनं गत्वा मृगान् उल्वा क्रियार्द्धणान् ।
श्रान्तो बुभुक्षितो वीरः शशं याददपस्मृतिः ॥ ७ ॥
शेषं निवेदयामास पित्रे तेन च तद्गुरुः ।
योदितः प्रोक्षणायाऽऽदृष्टमेतदकर्मकम् ॥ ८ ॥
ज्ञात्वा पुत्रस्य तत्कर्म गुरुणाभिहितं नृपः ।
देशान्निःसारयामास सुतं त्यक्तविधिं रुषा ॥ ९ ॥

स तु विप्रेषा संवाहं जापकेन समाचरन् ।
त्यक्त्वा कलेवरं योगी स तेनावाप यत्परम् ॥ १० ॥
पितर्युपरतेऽभ्येत्य विकुक्षिः पृथिवीमिमाम् ।
शासदीजे हरिं यज्ञैः शशाह एति विश्रुतः ॥ ११ ॥
पुरञ्जयस्तस्य सुत एन्द्रवाह एतीरितः ।
ककुत्स्थ एति याप्युक्तः शृणु नामानि कर्मभिः ॥ १२ ॥
कृतान्त आसीत्समरो देवानां सड दानवैः ।
पाषिर्षाग्राहो वृतो वीरो देवैर्देत्यपराजितैः ॥ १३ ॥
वयनादेवदेवस्य विष्णोर्विश्वात्मनः प्रभोः ।
वाहनत्वे वृत्तस्तस्य बभूवेन्द्रो महावृषः ॥ १४ ॥
स सन्नद्धो धनुर्दिव्यमादाय विशिषाञ्छितान् ।
स्तूयमानः समारुह्य युयुत्सुः ककुटि स्थितः ॥ १५ ॥
तेजसाऽऽध्यायितो विष्णोः पुरुषस्य परात्मनः ।
प्रतीच्यां दिशि दैत्यानां न्यरुणत्त्रिदशैः पुरम् ॥ १६ ॥
तैस्तस्य आभूत्प्रधनं तुमुलं लोमडर्षणम् ।
यमाय बल्लैरनयद्वैत्यान् येऽभिययुर्मृघे ॥ १७ ॥
तस्येषुपाताभिमुषं युगान्ताग्निमिवोल्बलाम् ।
विसृज्य द्रुद्रुवुर्देत्या उन्यमानाः स्वमालयम् ॥ १८ ॥
जित्वा पुरं धनं सर्वं सश्रीकं वज्रपाणये ।
प्रत्ययश्चत्स राजर्षिरिति नामभिराहृतः ॥ १९ ॥
पुरञ्जयस्य पुत्रोऽबूदनेनास्तत्सुतः पृथुः ।
विश्वगन्धिस्ततश्चन्द्रो युवनाश्वस्तु तत्सुतः ॥ २० ॥
श्रावस्तस्तत्सुतो येन श्रावस्ती निर्ममे पुरी ।
भृडदश्वस्तु श्रावस्तिस्ततः कुवलयाश्वकः ॥ २१ ॥
यः प्रियार्थमुत्कृस्य धुन्धुनामासुरं बली ।
सुतानामेकविंशत्या सडस्रैरहनद्भृतः ॥ २२ ॥
धुन्धुमार एति प्यातस्तत्सुतास्ते य जज्वलुः ।
धुन्धीर्मुष्पाग्निना सर्वे त्रय अेवावशेषिताः ॥ २३ ॥

दृढाश्वः कपिलाश्वश्च भद्राश्व इति भारत ।
 दृढाश्वपुत्रो ऽर्धश्वो निकुम्भस्तत्सुतः स्मृतः ॥ २४ ॥
 अर्धश्वो निकुम्भस्य कृशाश्वोऽथास्य सेनजित् ।
 युवनाश्वोऽभवत्तस्य सोऽनपत्यो वनं गतः ॥ २५ ॥
 भार्याशतेन निर्विण्णः ऋषयोऽस्य कृपालवः ।
 षष्टिं स्म वर्तयाञ्चकुर्वैर्द्रो ते सुसमाहिताः ॥ २६ ॥
 राजा तद्यज्ञसदनं प्रविष्टो निशि तर्षितः ।
 दृष्ट्वा शयानान् विप्रांस्तान् पपौ मन्त्रजलं स्वयम् ॥ २७ ॥
 उत्थितास्ते निशाभ्याथ व्युदकं कलशं प्रभो ।
 पप्रश्चुः कस्य कर्मदं पीतं पुंसवनं जलम् ॥ २८ ॥
 राज्ञा पीतं विदित्वाथ षष्ठ्यप्रदितेन ते ।
 षष्ठ्यराय नमश्चकुरो वैवभवं बलम् ॥ २९ ॥
 ततः काल उपावृत्ते कुक्षिं निर्भिद्य दक्षिणाम् ।
 युवनाश्वस्य तनयश्चकवतीं जज्ञान ७ ॥ ३० ॥
 कं धास्यति कुमारोऽयं स्तन्यं रोडुयते भृशम् ।
 मां धाता वत्स मा रोदीरितीन्द्रो देशिनीमदात् ॥ ३१ ॥
 न ममार पिता तस्य विप्रदेवप्रसादतः ।
 युवनाश्वोऽथ तत्रैव तपसा सिद्धिमन्वगात् ॥ ३२ ॥
 त्रसदस्युरितीन्द्रोऽङ्ग विदधे नाम यस्य वै ।
 यस्मात्त्रसन्ति ष्युद्धिग्रा दस्यवो रावणादयः ॥ ३३ ॥
 यौवनाश्वोऽथ मान्धाता यकवर्त्यवनीं प्रभुः ।
 समद्रीपवतीमेकः शशासाय्युततेजसा ॥ ३४ ॥
 षष्ठे य यज्ञं कृतुभिरात्मविद्भूरिदक्षिणैः ।
 सर्वदेवभयं देवं सर्वात्मकमतीन्द्रियम् ॥ ३५ ॥
 द्रव्यं मन्त्रो विधिर्यज्ञो यजमानस्तथर्त्विजः ।
 धर्मो देशश्च कालश्च सर्वमेतद्यदात्मकम् ॥ ३६ ॥
 यावत्सूर्य उदेति स्म यावञ्च प्रतितिष्ठति ।

सर्वं तद्यौवनाश्रयस्य मान्यातुः क्षेत्रमुच्यते ॥ ३७ ॥

शशबिन्दोर्दुहितरि बिन्दुमत्यामघानृपः ।

पुरुकुत्समम्भरीषं मुयुकुन्दं च योगिनम् ।

तेषां स्वसारः पञ्चाशत्सौभरिं वप्रिरे पतिम् ॥ ३८ ॥

यमुनान्तर्जले मग्नस्तप्यमानः परं तपः ।

निर्वृतिं मीनराजस्य वीक्ष्य मैथुनधर्मिणः ॥ ३९ ॥

जातस्पृहो नृपं विप्रः कन्यामेकामयाचत ।

सौडप्याड गृह्यतां ब्रह्मन् कामं कन्या स्वयंवरे ॥ ४० ॥

स विचिन्त्याप्रियं स्त्रीणां जरढोऽयमसन्मतः ।

वलीपवित् अजस्रं धृत्यं प्रत्युदाहृतः ॥ ४१ ॥

साधयिष्ये तथाऽऽत्मानं सुरस्त्रीणामपीप्सितम् ।

किं पुनर्भनुज्जेन्द्राणामिति व्यवसितः प्रभुः ॥ ४२ ॥

मुनिः प्रवेशितः क्षत्रा कन्यान्तःपुरमृद्धिमत् ।

वृतः स राजकन्याभिरेकः पञ्चाशता वरः ॥ ४३ ॥

तासां कविरभूद्भूयांस्तदर्थेऽपोह्य सौहृदम् ।

ममानुरुपो नाथं व धिति तद्गतयेतसाम् ॥ ४४ ॥

स बह्व्यस्ताभिरपारणीय-

तपःश्रियानर्घ्यपरिच्छेदेषु ।

गृहेषु नानोपवनामलाम्भः-

सरःसु सौगन्धिककाननेषु ॥ ४५ ॥

महार्डशय्यासनवस्त्रभूषण-

स्नानानुलेपाभ्यवहारमात्यकैः ।

स्वलङ्घृतस्त्रीपुरुषेषु नित्यदा

रेमेऽनुगायद्द्विजभृङ्गवन्दिषु ॥ ४६ ॥

यद्गार्डस्थं तु संवीक्ष्य समद्वीपवतीपतिः ।

विस्मितः स्तम्भमजडात्सार्वभौमश्रियान्वितम् ॥ ४७ ॥

अेवं गृहेष्वभिरतो विषयान् विविधैः सुभैः ।

सेवमानो न यातुष्यदाज्यस्तोकैरिवानलः ॥ ४८ ॥

સ કદાચિદ્દુપાસીન આત્માપહ્લવમાત્મનઃ ।
દદર્શ બહુચાર્યાર્યો મીનસડ્ગસમુત્થિતમ્ ॥ ૪૯ ॥

અહો ઇમં પશ્યત મે વિનાશં
તપસ્વિનઃ સચ્ચરિતવ્રતસ્ય ।
અન્તર્જલે વારિચરપ્રસડ્ગા-
ત્પ્રચ્યાવિતં બ્રહ્મ ચિરં ધૃતં યત્ ॥ ૫૦ ॥

સડ્ગં ત્યજેત મિથુનવ્રતિનાં મુમુક્ષુઃ
સર્વાત્મના ન વિસૃજે દ્વહિરિન્દ્રિયાણિ ।
એકશ્ચરન્ રહસિ ચિત્તમનન્ત ઇશે
યુગ્જોત તદ્વ્રતિષુ સાધુષુ ચેત્પ્રસડ્ગઃ ॥ ૫૧ ॥

એકસ્તપસ્વ્યહમથામ્ભસિ મત્સ્યસડ્ગા-
ત્પચ્ચાશદાસમુત પચ્ચસહસ્રસર્ગઃ ।
નાન્તં વ્રજામ્યુભયકૃત્યમનોરથાનાં
માયાગુણૈર્હૃતમતિર્વિષયેડર્થભાવઃ ॥ ૫૨ ॥

એવં વસન્ ગૃહે કાલં વિરક્તો ન્યાસમાસ્થિતઃ ।
વનં જગામાનુયયુસ્તત્પત્યઃ પતિદેવતાઃ ॥ ૫૩ ॥

તત્ર તપ્ત્વા તપસ્તીક્ષ્ણમાત્મદર્શનમાત્મવાન્ ।
સહૈવાગ્નિભિરાત્માનં યુયોજ પરમાત્મિ ॥ ૫૪ ॥

તાઃ સ્વપત્યુર્મહારાજ નિરીક્ષ્યાધ્યાત્મિકીં ગતિમ્ ।
અન્વીયુસ્તત્પ્રભાવેણ અગ્નિં શાન્તમિવાર્ષિષઃ ॥ ૫૫ ॥

ઇતિ શ્રીમદ્ભાગવતે મહાપુરાણે પારમહંસ્યાં સંહિતાયાં
નવમસ્કન્ધે સૌભર્યાખ્યાને ષષ્ઠોઽધ્યાયઃ ॥ ૬ ॥

॥ ૐ નમો ભગવતે વાસુદેવાય ॥

॥ સમમોઽધ્યાયઃ - ૭ ॥

શ્રીશુક ઉવાચ

मान्यातुः पुत्रप्रवरो योऽम्बरीषः प्रकीर्तितः ।
 पितामहेन प्रवृतो यौवनाश्वश्च तत्सुतः ।
 डारीतस्तस्य पुत्रोऽभून्मान्यातृप्रवरा षमे ॥ १ ॥
 नर्मदा आतृभिर्दत्ता पुरुकुत्साय योरगैः ।
 तथा रसातलं नीतो भुजगेन्द्रप्रयुक्तया ॥ २ ॥
 गन्धर्वानवधीत्तत्र वध्यान् वै विष्णुशक्तिधृक् ।
 नागाल्लब्धवरः सर्पादभयं स्मरतामिदम् ॥ ३ ॥
 त्रसद्स्युः पौरुकुत्सो योऽनरायस्य देडकृत् ।
 उर्थश्चस्तत्सुतस्तस्मादरुणोऽथ त्रिबन्धनः ॥ ४ ॥
 तस्य सत्यप्रतः पुत्रस्त्रिशङ्कुरिति विश्रुतः ।
 प्राप्सश्चाण्डालतां शापाद्गुरोः कौशिकतेजसा ॥ ५ ॥
 सशरीरो गतः स्वर्गमद्यापि दिवि दृश्यते ।
 पातितोऽवाङ्गिरा देवैस्तेनैव स्तम्भितो बलात् ॥ ६ ॥
 त्रैशङ्कुवो हरिश्चन्द्रो विश्वामित्रवसिष्ठयोः ।
 यन्निमित्तमभूद्बुद्धं पक्षिणोर्बुडुवार्षिकम् ॥ ७ ॥
 सोऽनपत्यो विषण्णात्मा नारदस्थोपदेशतः ।
 वरुणं शरणं यातः पुत्रो मे जायतां प्रभो ॥ ८ ॥
 यद्वि वीरो मडाराज तेनैव त्वां यजे षति ।
 तथेति वरुणेनास्य पुत्रो जातस्तु रोडितः ॥ ९ ॥
 जातःसुतो ष्यनेनाङ्ग मां यजस्वेति सोऽब्रवीत् ।
 यदा पशुर्निर्दशः स्यादथ मेध्यो भवेदिति ॥ १० ॥
 निर्दशे य स आगत्य यजस्वेत्याड सोऽब्रवीत् ।
 दन्ताः पशोर्यज्जयेरन्नथ मेध्यो भवेदिति ॥ ११ ॥
 जाता दन्ता यजस्वेति स प्रत्याडाय सोऽब्रवीत् ।
 यदा पतन्त्यस्य दन्ता अथ मेध्यो भवेदिति ॥ १२ ॥
 पशोर्निपतिता दन्ता यजस्वेत्याड सोऽब्रवीत् ।
 यदा पशोः पुनर्दन्ता जायन्तेऽथ पशुः शुचिः ॥ १३ ॥
 पुनर्जाता यजस्वेति स प्रत्याडाय सोऽब्रवीत् ।

सान्नालिको यदा राजन् राजन्योऽथ पशुः शुचिः ॥ १४ ॥
 ष्ठीति पुत्रानुरागेण स्नेहयन्त्रितयेतसा ।
 कालं वञ्चयता तं तमुक्तो देवस्तमैक्षत ॥ १५ ॥
 रोहितस्तदभिज्ञाय पितुः कर्म चिकीर्षितम् ।
 प्राणप्रोप्सुर्धनुष्याणिररण्यं प्रत्यपद्यत ॥ १६ ॥
 पितरं वरुणग्रस्तं श्रुत्वा जातमलोदरम् ।
 रोहितो ग्राममेयाय तमिन्द्रः प्रत्यषेधत ॥ १७ ॥
 भूमैः पर्यटनं पुण्यं तीर्थक्षेत्रनिषेवणैः ।
 रोहितायादिशरच्छकः सोऽप्यरण्येऽवसत्समाम् ॥ १८ ॥
 अयं द्वितीये तृतीये यतुर्थे पञ्चमे तथा ।
 अत्येत्यात्येत्य स्थविरो विप्रो भूत्वाऽऽऽ वृत्रडा ॥ १९ ॥
 षष्ठे संवत्सरं तत्र यशित्वा रोहितः पुरीम् ।
 उपप्रजन्नज्जुगर्तादङ्गीणान्मध्यमं सुतम् ॥ २० ॥
 शुनःशेकुं पशुं पित्रे प्रदाय समवन्दत ।
 ततः पुरुषमेधेन उरिश्वन्द्रो मढायशाः ॥ २१ ॥
 मुक्तोदरोऽयजद्देवान् वरुणादीन् मडत्कथः ।
 विश्वामित्रोऽभवत्तस्मिन् ङोता याध्वर्युरात्मवान् ॥ २२ ॥
 जमदग्निरभूद्ब्रह्मा वसिष्ठोऽयास्यसामगः ।
 तस्मै तुष्टो ददाविन्द्रः शातकौभममयं रथम् ॥ २३ ॥
 शुनःशेकुस्य माडात्म्यमुपरिष्टात्प्रयक्ष्यते ।
 सत्यसारां धृतिं दृष्ट्वा सभार्यस्य य भूपतेः ॥ २४ ॥
 विश्वामित्रो भृशं प्रीतो ददावविडतां गतिम् ।
 मनः पृथिव्यां तामद्भिस्तेजसापोऽनिवेन तत् ॥ २५ ॥
 भे वायुं धारयंस्तस्य भूताद्यै तं मडात्मनि ।
 तस्मिन् ज्ञानकलां ध्यात्वा तथाज्ञानं विनिर्दडन् ॥ २६ ॥
 डित्वा तां स्वेन भावेन निर्वाणसुभसंविदा ।
 अनिर्देश्याप्रतर्क्येण तस्थौ विध्वस्तबन्धनः ॥ २७ ॥

एति श्रीमद्भागवते महापुराणे पारमहंस्यां संहितायां
नवमस्कन्धे उरिश्चन्द्रोपाख्यां नाम सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ अष्टमोऽध्यायः - ८ ॥

श्रीशुक उवाच

हरितो रोडितसुतश्चाम्पस्तस्माद्धिनिर्मिता ।

यम्पापुरी सुदेवोऽतो विजयो यस्य यात्मजः ॥ १ ॥

भरुकस्तत्सुतस्तस्माद्भ्रुकस्तस्यापि बाहुकः ।

सोऽरिभिर्दृतभू राजा सभार्यो वनमाविशत् ॥ २ ॥

वृद्धं तं पञ्चतां प्राप्तं मछिष्यनुमरिष्यती ।

और्वेण जानताऽऽत्मानं प्रजावन्तं निवारिता ॥ ३ ॥

आज्ञायास्यै सपत्नीभिर्गरो दत्तोऽन्यसा सड ।

सड तेनैव सञ्जातः सगराभ्यो महायशाः ॥ ४ ॥

सगरश्चकवर्त्यासीत्सागरो यत्सुतैः कृतः ।

यस्तालजडुधान् यवनाञ्छकान् डैडयभर्भरान् ॥ ५ ॥

नावधीदुरुवाक्येन यडे विदृतवेषिणः ।

मुण्डान् श्मश्रुधरान् कांश्चिन्मुक्तकेशार्धमुण्डितान् ॥ ६ ॥

अनन्तर्वाससः कांश्चिदबडिर्वाससोऽपरान् ।

सोऽश्चमेधैरयजत सर्ववेदसुरात्मकम् ॥ ७ ॥

और्वोपदिष्टयोगेन हरिमात्मानमीश्वरम् ।

तस्योत्सृष्टं पशुं यज्ञे जडाराश्वं पुरन्दरः ॥ ८ ॥

सुमत्यास्तनया दृमाः पितुरादृशकारिणः ।

डयमन्वेषमाणास्ते समन्तात्र्यभनन् मडीम् ॥ ९ ॥

प्रागुदीच्यां दिशि डयं ददृशुः कपिलान्तिडे ।

अेष वाजिडरश्चौर आस्ते मीलितलोचनः ॥ १० ॥

હન્યતાં હન્યતાં પાપ ઇતિ ષષ્ટિસહસ્રિણઃ ।

ઉદાયુધા અભિયયુરુન્મિમેષ તદા મુનિઃ ॥ ૧૧ ॥

સ્વશરીરાગ્નિના તાવન્મહેન્દ્રહૃતયેતસઃ ।

મહદ્વ્યતિક્રમહતા ભસ્મસાદભવન્ ક્ષણાત્ ॥ ૧૨ ॥

ન સાધુવાદો મુનિકોપભર્જિતા

નૃપેન્દ્રપુત્રા ઇતિ સત્ત્વધામિનિ ।

કથં તમો રોષમયં વિભાવ્યતે

જગત્પવિત્રાત્મનિ ખે રજો ભુવઃ ॥ ૧૩ ॥

યસ્યેરિતા સાડ્ગૃહ્યમયી દૃઢેહ નૌ-

ર્યયા મુમુક્ષુસ્તરતે દુરત્યયમ્ ।

ભવાર્ણવં મૃત્યુપથં વિપશ્ચિતઃ

પરાત્મભૂતસ્ય કથં પૃથક્ભતિઃ ॥ ૧૪ ॥

યોડસમગ્જસ ઇત્યુક્તઃ સ કેશિન્યા નૃપાત્મજઃ ।

તસ્ય પુત્રોડશુમાન્ નામ પિતામહહિતે રતઃ ॥ ૧૫ ॥

અસમગ્જસ આત્માનં દર્શયન્નસમગ્જસમ્ ।

જાતિસ્મરઃ પુરા સડ્ગાદ્યોગી યોગાદ્વિચાલિતઃ ॥ ૧૬ ॥

આચરન્ ગર્હિતં લોકે જ્ઞાતીનાં કર્મ વિપ્રિયમ્ ।

સરવ્યાં ક્રીડતો બાલાન્ પ્રાસ્યદુદ્વેજયન્ જનમ્ ॥ ૧૭ ॥

એવંવૃત્તઃ પરિત્યક્તઃ પિત્રા સ્નેહમપોહ્ય વૈ ।

યોગૈશ્વર્યેણ બાલાંસ્તાન્ દર્શયિત્વા તતો યયૌ ॥ ૧૮ ॥

અયોધ્યાવાસિનઃ સર્વે બાલકાન્ પુનરાગતાન્ ।

દૃષ્ટ્વા વિસિસ્મિરે રાજન્ રાજા ચાપ્યન્વતપ્યત ॥ ૧૯ ॥

અંશુમાંશ્ચોદિતો રાજા તુરડ્ગાન્વેષણે યયૌ ।

પિતૃવ્યખાતાનુપથં ભસ્માન્તિ દદૃશે હયમ્ ॥ ૨૦ ॥

તત્રાસીનં મુનિ વીક્ષ્ય કપિલાખ્યમધોક્ષજમ્ ।

અસ્તૌત્સમાહિતમનાઃ પ્રાગ્જલિઃ પ્રણતો મહાન્ ॥ ૨૧ ॥

અંશુમાનુવાચ

न पश्यति त्वां परमात्मनोऽञ्जनो
 न बुध्यतेऽद्यापि समाधियुक्तिभिः ।
 कुतोऽपरे तस्य मनःशरीरधी-
 विसर्गसृष्टा वयमप्रकाशाः ॥ २२ ॥

ये देहभाजस्त्रिगुणप्रधाना
 गुणान् विपश्यन्त्युत वा तमश्च ।
 यन्मायया मोहितयेतसस्ते
 विदुः स्वसंस्थं न भङ्गिःप्रकाशाः ॥ २३ ॥

तं त्वामहं ज्ञानघनं स्वभाव-
 प्रध्वस्तमायागुणभेदमोहैः ।
 सनन्दनाद्यैर्मुनिभिर्विभाव्यं
 कथं छि मूढः परिभावयामि ॥ २४ ॥

प्रशान्तमायागुणकर्मविङ्ग-
 मनामरुपं सदसद्विमुक्तम् ।
 ज्ञानोपदेशाय गृहीतदेहं
 नमामहे त्वां पुरुषं पुराणम् ॥ २५ ॥

त्वन्मायारचिते लोके वस्तुबुद्ध्य्या गृहादिषु ।
 भ्रमन्ति कामलोभेष्यामोहविव्रान्तयेतसः ॥ २६ ॥
 अद्य नः सर्वभूतात्मन् कामकर्मेन्द्रियाशयः ।
 मोहपाशो दृढश्छिन्नो भगवंस्तव दर्शनात् ॥ २७ ॥

श्रीशुक उवाच
 एत्थं गीतानुभावस्तं भगवान् कपिलो मुनिः ।
 अंशुमन्तमुवाचेदमनुगृह्य धिया नृप ॥ २८ ॥

श्रीभगवानुवाच
 अश्वोऽयं नीयतां वत्स पितामहपशुस्तव ।
 एमे य पितरो दग्धा गङ्गाभोऽर्द्धन्ति नेतरत् ॥ २९ ॥

तं परिक्रम्य शिरसा प्रसाद्ये उयमानयत् ।
 सगरस्तेन पशुना कृतुशेषं समापयत् ॥ ३० ॥
 राजयमंशुमते न्यस्य निःस्पृहो मुक्तबन्धनः ।

ઔર્વોપદિષ્ટમાર્ગેણ લેભે ગતિમનુત્તમામ્ ॥ ૩૧ ॥

ઇતિ શ્રીમદ્ભાગવતે મહાપુરાણે પારમહંસ્યાં સંહિતાયાં
નવમસ્કન્ધે સગરોપાખ્યાને અષ્ટમોઽધ્યાયઃ ॥ ૮ ॥

॥ ૐ નમો ભગવતે વાસુદેવાય ॥

॥ નવમોઽધ્યાયઃ - ૯ ॥

શ્રીશુક ઉવાચ

અંશુમાંશ્ચ તપસ્તેપે ગડ્ગાનયનકામ્યયા ।
કાલં મહાન્તં નાશક્નોત્તતઃ કાલેન સંસ્થિતઃ ॥ ૧ ॥

દિલીપસ્તત્સુતસ્તદ્વદશક્તઃ કાલમેયિવાન્ ।
ભગીરથસ્તસ્ય પુત્રસ્તેપે સ સુમહત્તપઃ ॥ ૨ ॥

દર્શયામાસ તં દેવી પ્રસન્ના વરદાસ્મિ તે ।
ઇત્યુક્તઃ સ્વમભિપ્રાયં શશંસાવનતો નૃપઃ ॥ ૩ ॥

કોઽપિ ધારયિતા વેગં પતન્ત્યા મે મહીતલે ।
અન્યથા ભૂતલં ભિત્ત્વા નૃપ યાસ્યે રસાતલમ્ ॥ ૪ ॥

હિં ચાહં ન ભુવં યાસ્યે નરા મથ્યામૃજન્ત્યઘમ્ ।
મૃજામિ તદઘં કુત્ર રાજંસ્તત્ર વિચિન્ત્યતામ્ ॥ ૫ ॥

ભગીરથ ઉવાચ

સાધવો ન્યાસિનઃ શાન્તા બ્રહ્મિષ્ઠા લોકપાવનાઃ ।
હરન્ત્યઘં તેઽડ્ગસડ્ગાત્તેષ્વાસ્તે હ્યઘભિદ્ધરિઃ ॥ ૬ ॥

ધારયિષ્યતિ તે વેગં રુદ્રસ્ત્વાત્મા શરીરિણામ્ ।
યસ્મિન્નોતમિદં પ્રોતં વિશ્વં શાટીવ તન્તુષુ ॥ ૭ ॥

ઇત્યુક્ત્વા સ નૃપો દેવં તપસાતોષયચ્છિવમ્ ।
કાલેનાલ્પીયસા રાજંસ્તસ્યેશઃ સમતુષ્યત ॥ ૮ ॥

તથેતિ રાણાભિહિતં સર્વલોકહિતઃ શિવઃ ।
દધારાવહિતો ગડ્ગાં પાદપૂતજલાં હરેઃ ॥ ૯ ॥

भगीरथः स राजर्षिर्निन्ये भुवनपावनीम् ।
 यत्र स्वपितृणां देहा भस्मीभूताः स्म शेरते ॥ १० ॥
 रथेन वायुवेगेन प्रयान्तमनुधावती ।
 देशान् पुनन्ती निर्दग्धानासिञ्च्यत्सगरात्मजान् ॥ ११ ॥
 यज्जलस्पर्शमात्रेण ब्रह्मदाण्डता अपि ।
 सगरात्मजा द्विवं जग्मुः केवलं देहभस्मभिः ॥ १२ ॥
 भस्मीभूताऽगसाऽग्रेण स्वर्थाताः सगरात्मजाः ।
 किं पुनः श्रद्धया देवीं ये सेवन्ते धृतप्रताः ॥ १३ ॥
 न ह्येतत्परमाश्चर्यं स्वर्धुन्या यद्विडोदितम् ।
 अनन्तयरणाभ्भोजप्रसूताया भवच्छिष्टः ॥ १४ ॥
 सन्निवेश्य मनो यस्मिञ्छ्रद्धया मुनयोऽमलाः ।
 त्रैगुण्यं दृस्यञ्च छित्वा सद्यो यातास्तदात्मताम् ॥ १५ ॥
 श्रुतो भगीरथाज्जज्ञे तस्य नाभोऽपरोऽभवत् ।
 सिन्धुद्वीपस्ततस्तस्माद्युतायुस्ततोऽभवत् ॥ १६ ॥
 ऋतुपर्णो नलसभो योऽश्वविद्याभयान्नवात् ।
 दत्त्वाक्षलृदयं यास्मै सर्वकामस्तु तत्सुतः ॥ १७ ॥
 ततः सुदासस्तत्पुत्रो मध्यन्तीपतिर्नृपः ।
 आलुर्भिन्नसहं यं वै कल्पाषाऽद्भिमुत क्वचित् ।
 वसिष्ठशापाद्रक्षोऽभूदनपत्यः स्वकर्मणा ॥ १८ ॥
 राजोवाच
 किं निमित्तो गुरोः शापः सौदासस्य महात्मनः ।
 अेतद्भेदितुमिच्छामः कथ्यतां न रडो यदि ॥ १९ ॥
 श्रीशुक उवाच
 सौदासो मृगयां किञ्चिच्चरन् रक्षो जघान ह ।
 भुमोय भ्रातरं सोऽथ गतः प्रतिचिकीर्षया ॥ २० ॥
 स चिन्तयन्नघं राज्ञः सूदृशुपधरो गृहे ।
 गुरवे भोक्तुकामाय पक्त्वा निन्ये नरामिषम् ॥ २१ ॥

परिवेक्ष्यमाणं भगवान् विलोक्याभक्ष्यमञ्जसा ।
राजानमशपत्कुट्टो रक्षो ज्येवं भविष्यसि ॥ २२ ॥
रक्षःकृतं तद्विदित्वा यङ्के द्वादशवार्षिकम् ।
सोऽप्यपोऽञ्जलिमादाय गुणं शम्भुं समुद्यतः ॥ २३ ॥
वारितो मद्यन्त्यापो रुशतीः पादयोर्जलौ ।
दिशः भ्रमवनीं सर्वं पश्यन् ज्वमयं नृपः ॥ २४ ॥
राक्षसं भावमापन्नः पादे कल्माषतां गतः ।
व्यवायकाले दृष्टो वनौकोदम्पती द्विजौ ॥ २५ ॥
क्षुधातो जगृहे विप्रं तत्पत्न्याडाकृतार्थवत् ।
न भवान् राक्षसः साक्षाद्विष्वाङ्गुलां मदारथः ॥ २६ ॥
मद्यन्त्याः पतिर्वीर नाधर्मं कर्तुमर्हसि ।
देहि मेऽपत्यकामाया अकृतार्थं पतिं द्विजम् ॥ २७ ॥
देहोऽयं मानुषो राजन् पुरुषस्याभिलार्थदः ।
तस्मादस्य वधो वीर सर्वार्थवध उच्यते ॥ २८ ॥
श्रेष्ठो हि ब्राह्मणो विद्वांस्तपःशीलगुणान्वितः ।
आरिराधयिषुर्ब्रह्म मडापुरुषसंज्ञितम् ।
सर्वभूतात्मभावेन भूतेष्वन्तर्हितं गुणैः ॥ २९ ॥
सोऽयं ब्रह्मर्षिवर्यस्ते राजर्षिप्रवराद्विभो ।
कथमर्हति धर्मज्ञा वधं पितुरिवात्मजः ॥ ३० ॥
तस्य साधोरपापस्य ब्रह्मणस्य ब्रह्मवादिनः ।
कथं वधं यथा ब्रह्मोर्भन्यते सन्मतो भवान् ॥ ३१ ॥
यद्ययं डियते भक्षस्तर्हि मां भाद पूर्वतः ।
न ज्विष्ये विना येन क्षणं य मृतकं यथा ॥ ३२ ॥
श्रेवं करुणाभाषिण्या विलपन्त्या अनार्थवत् ।
व्याघ्रः पशुमिवाभादत्सौदासः शापमोहितः ॥ ३३ ॥
ब्राह्मणो वीक्ष्य दिधिषु पुरुषादेन भक्षितम् ।
शोचन्त्यात्मानमुर्वीशमशपत्कुपिता सती ॥ ३४ ॥
यस्मान्मे भक्षितः पाप कामार्तायाः पतिस्त्वया ।

तवापि मृत्युराधानादकृतप्रज्ञा दर्शितः ॥ ३५ ॥

अेवं मित्रसहं शम्वा पतिलोकपरायणा ।

तदस्थीनि समिद्धेऽग्नौ प्रास्य भर्तुर्गतिं गता ॥ ३६ ॥

विशापो द्वादशाब्दान्ते मैथुनाय समुद्यतः ।

विज्ञाय ब्राह्मणीशापं मछिष्या स निवारितः ॥ ३७ ॥

तत ङिर्ध्वं स तत्याज स्त्रीसुभं कर्मशाप्रजाः ।

वसिष्ठस्तदनुज्ञातो मद्यन्त्यां प्रजामधात् ॥ ३८ ॥

सा वै सप्त समा गर्भमबिभ्रन्न व्यजायत ।

जघ्नेऽश्मनोदरं तस्याः सोऽश्मकस्तेन कथ्यते ॥ ३९ ॥

अश्मकान्मूलको जज्ञे यः स्त्रीभिः परिरक्षितः ।

नारीकवय षत्युक्तो निःक्षत्रे मूलकोऽभवत् ॥ ४० ॥

ततो दशरथस्तस्मात्पुत्र ँऽविडिस्ततः ।

राजा विश्वसङ्गो यस्य षट्पाङ्गश्चकवर्त्यभूत् ॥ ४१ ॥

यो देवैरर्थितो दैत्यानवधीद्युधि दुर्जयः ।

मुडूर्तमायुर्ज्ञात्वैत्य स्वपुरं सन्धे मनः ॥ ४२ ॥

न मे ङ्रह्मकुलात्प्राणाः कुलदैवात्र यात्मजाः ।

न श्रियो न मङ्गी राजयं न दाराश्चातिवल्लभाः ॥ ४३ ॥

न बाल्येऽपि मतिर्मङ्ग्यमधर्मं रमते क्वचित् ।

नापश्यन्तमश्वोकादन्यत्किञ्चन वस्त्वलम् ॥ ४४ ॥

देवैः कामवरो दत्तो मङ्ग्यं त्रिभुवनेश्वरैः ।

न वृषो तमहं कामं भूतभावनभावनः ॥ ४५ ॥

ये विक्षिप्तेन्द्रियधियो देवास्ते स्वलुद्वि स्थितम् ।

न विन्दन्ति प्रियं शश्वदात्मानं डिमुतापरे ॥ ४६ ॥

अथेशमायारथितेषु सङ्गं

गुणेषु गन्धर्वपुरोपमेषु ।

रुढं प्रकृत्याऽऽत्मनि विश्वकर्तु-

र्भाविन छित्वा तमहं प्रपद्ये ॥ ४७ ॥

एति व्यवसितो बुद्ध्या नारायणगृहीतया ।

હિત્વાન્યભાવમજ્ઞાનં તતઃ સ્વં ભાવમાશ્રિતઃ ॥ ૪૮ ॥

યત્તદ્બ્રહ્મ પરં સૂક્ષ્મમશૂન્યં શૂન્યકલ્પિતમ્ ।

ભગવાન્ વાસુદેવેતિ યં ગૃણન્તિ હિ સાત્વતાઃ ॥ ૪૯ ॥

ઇતિ શ્રીમદ્ભાગવતે મહાપુરાણે પારમહંસ્યાં સંહિતાયાં

નવમસ્કન્ધે સૂર્યવંશાનુવાણિને નવમોઽધ્યાયઃ ॥ ૯ ॥

॥ ૐ નમો ભગવતે વાસુદેવાય ॥

॥ દશમોઽધ્યાયઃ - ૧૦ ॥

શ્રીશુક ઉવાચ

ખટ્વાઙ્ગાદીર્ઘબાહુશ્ચ રઘુસ્તસ્માત્પૃથુશ્રવાઃ ।

અજસ્તતો મહારાજસ્તસ્માદ્દશરથોઽભવત્ ॥ ૧ ॥

તસ્યાપિ ભગવાનેષ સાક્ષાદ્બ્રહ્મમયો હરિઃ ।

અંશાંશેન ચતુર્ધાગાત્પુત્રત્વં પ્રાર્થિતઃ સુરૈઃ ।

રામલક્ષ્મણભરતશત્રુઘ્ના ઇતિ સંજ્ઞયા ॥ ૨ ॥

(જાનકીજીવનસ્મરણં જય જય રામ રામ)

તસ્યાનુચરિતં રાજનૃષિભિસ્તત્ત્વદર્શિભિઃ ।

શ્રુતં હિ વર્ણિતં ભૂરિ ત્વયા સીતાપતેર્મુહુઃ ॥ ૩ ॥

ગુર્વર્થે ત્યક્તરાજયો વ્યયરદનુવનં પદ્મપદ્ભ્યાં પ્રિયાયાઃ

પાણિસ્પર્શાક્ષમાભ્યાં મુજિતપથરુજો યો હરીન્દ્રાનુજાભ્યામ્ ।

વૈરૂપ્યાઋર્પણાખ્યાઃ પ્રિયવિરહરુષાઽરોપિતભૂવિજૃમ્ભ-

ત્રસ્તાબ્ધિર્બદ્ધસેતુઃ ખલદવદહનઃ કોસલેન્દ્રોઽવતાત્રઃ ॥ ૪ ॥

વિશ્વામિત્રાધ્વરે યેન મારીચાઘા નિશાયરાઃ ।

પશ્યતો લક્ષ્મણસ્યૈવ હતા નૈરૂતાપુઙ્ગવાઃ ॥ ૫ ॥

યો લોકવીરસમિતૌ ધનુરૈશમુગ્રં

સીતાસ્વયંવરગૃહે ત્રિશતોપનીતમ્ ।

આદાય બાલગજલીલ ઇવેક્ષુચ્છિં

सज्जुद्धं नृप विकृष्य बभञ्ज मध्ये ॥ ६ ॥

जित्वानुभुवन्पुण्यश्रीलवयोऽङ्गुपां
सीताभिधां श्रियमुत्स्यन्विलब्धमानाम् ।

मार्गे ब्रजन् भृगुपतेर्व्यनयत्प्ररुढं
दर्पं महीमद्धत यस्त्रिरराजबीजम् ॥ ७ ॥

यः सत्यपाशपरिवीतपितुर्निदंशं
स्त्रैरास्य यापि शिरसा जगृहे सभार्यः ।
राज्यं श्रियं प्रदायिनः सुदुष्टो निवासं
त्यक्त्वा ययौ वनमसूनिव मुक्तसङ्गः ॥ ८ ॥

रक्षःस्वसुर्व्यद्धत भृगुमशुद्धबुद्धे-
स्तस्याः परत्रिशिरदूषणामुष्यबन्धून् ।
जग्मे यतुर्दशसहस्रमपारणीय-
कोदाङ्गपाणिरेटमान उवास कृच्छ्रम् ॥ ९ ॥

सीताकथाम्रवादादीपितदृष्टयेन
सृष्टं विलोक्य नृपते दशकन्धरेण ।
जग्मेऽद्भुतैरावपुषाऽऽश्रमतोऽपकुष्ठो
मारीचमाशु विशिषेन यथा कमुग्रः ॥ १० ॥

रक्षोऽधमेन वृकवद्विपिनेऽसमक्षं
वैदेडराजदृष्टितर्यपयापितायाम् ।
भ्रात्रा वने कृपाणवत्प्रियया वियुक्तः
स्त्रीसङ्गिनां गतिमिति प्रथयंश्चरार ॥ ११ ॥

दग्ध्वाऽऽत्मकृत्युद्धतकृत्यमडन् कबन्धं
सभ्यं विधाय कपिभिर्दयितागतिं तैः ।
बुद्ध्वाथ वालिनि उते प्लवगेन्द्रसैन्यै-
र्वैलामगात्स मनुजोऽजलवार्जिताङ्घ्रिः ॥ १२ ॥

यद्रोषविभ्रमविवृत्तकटाक्षपात-
सम्भ्रान्तनकमकरो भयगीर्णघोषः ।
सिन्धुः शिरस्थर्षणं परिगृह्य रुषी
पादारविन्दमुपगम्य बभाष येतत् ॥ १३ ॥

न त्वां वयं जडधियो नु विदाम भूमन्
 कूटस्थमादिपुरुषं जगतामधीशम् ।
 यत्सत्त्वतः सुरगणा रजसः प्रजेशा
 मन्योश्च भूतपतयः स भवान् गुणेशः ॥ १४ ॥

कामं प्रयाहि जहि विश्रवसोऽवमेळं
 त्रैलोक्यरावणामवाप्नुहि वीर पत्नीम् ।
 भङ्गीहि सेतुमिह ते यशसो वितत्यै
 गायन्ति दिग्विजयिनो यमुपेत्य भूपाः ॥ १५ ॥

बद्ध्वोद्धधौ रघुपतिर्विधाद्रिकूटैः
 सेतुं कपीन्द्रकरकम्पितभूरुडाङ्गैः ।
 सुग्रीवनीललडनुमत्प्रभुभैरनीकै-
 र्लङ्काविभीषणदृशाऽऽविशदत्रदग्धाम् ॥ १६ ॥

सा वानरेन्द्रबलरुद्धविडारकोष्ठ-
 श्रीद्धारगोपुरसद्योवलभीविटङ्का ।
 निर्भज्यमानधिषण्ध्वजडेमकुम्भ-
 शङ्गाटका गजकुलैर्द्धिनीव धूर्णा ॥ १७ ॥

रक्षःपतिस्तदवलोक्य निकुम्भकुम्भ-
 धूम्राक्षदुर्भुषसुरान्तकनरान्तकादीन् ।
 पुत्रं प्रहस्तमतिकायविकम्पनादीन्
 सर्वानुगान् समलिनोदथ कुम्भकर्णम् ॥ १८ ॥

तां यातुधानपृतनामसिशूलयाप-
 प्रासर्ष्टिशक्तिशरतोमरभङ्गादुर्गाम् ।
 सुग्रीवलक्ष्मणामरुत्सुतगन्धमाद-
 नीलाङ्गादक्षपनसादिभिरन्वितोऽगात् ॥ १९ ॥

तेऽनीकपा रघुपतेरभिपत्य सर्वे
 द्रुद्धं वरुथमिभपत्तिरथाश्वयोधैः ।
 जघ्नुर्दुर्गैर्गिरिगदेषुभिरङ्गदाद्याः
 सीताभिर्मर्शालतमङ्गलरावणेशान् ॥ २० ॥

रक्षःपतिः स्वबलनष्टिमवेक्ष्य रुष्ट
 आरुढ्य यानकमथाभिससार रामम् ।

स्वःस्थन्ने धुमति मातलिनोपनीते
 विभ्राजमानमडननिशितैः क्षुरप्रैः ॥ २१ ॥

रामस्तमाड पुरुषाटपुशीष यत्रः
 कान्तासमक्षमसतापडृता श्ववत्ते ।
 त्यक्तत्रपस्य ड्लमधे जुगुप्सितस्य
 यच्छामि काल एव कर्तुरलङ्घ्यवीर्यः ॥ २२ ॥

अेवं क्षिपन् धनुषि सन्धितमुत्ससर्ज
 बाणं स वज्रमिव तद्दृढयं भिभेद ।
 सोऽसृग्वमन् दशमुपैर्यपतद्विमाना-
 द्धाडेति जल्पति जने सुकृतीव रिक्तः ॥ २३ ॥

ततो निष्कम्य लङ्काया यातुधान्यः सडस्रशः ।
 मन्दोदर्या समं तस्मिन् प्ररुदत्य उपाद्रवन् ॥ २४ ॥
 स्वान् स्वान् बन्धून् परिष्वज्य लक्ष्मणेषुभिरर्दितान् ।
 रुरुडुः सुस्वरे दीना घ्नन्त्य आत्मानमात्मना ॥ २५ ॥

डा डताः स्म वयं नाथ लोकरावण रावण ।
 कं यायाच्छरणं लङ्का त्वद्विडीना परार्दिता ॥ २६ ॥

नैवं वेद मडाभाग भवान् कामवशं गतः ।
 तेजोऽनुभावं सीताया येन नीतो दशामिमाम् ॥ २७ ॥

कृतैषा विधवा लङ्का वयं य कुलनन्दन ।
 देडः कृतोऽन्नं गृभ्राणामात्मा नरकडेतवे ॥ २८ ॥

श्रीशुक उवाच
 स्वानां विभीषणश्चक्रे कोसलेन्द्रानुमोदितः ।
 पितृमेधविधानेन यदुक्तं साम्पराधिकम् ॥ २९ ॥

ततो ददृशं भगवानशोकवनिडाश्रमे ।
 क्षामां स्वविरडव्याधिं शिंशपामूलमास्थिताम् ॥ ३० ॥

रामः प्रियतमां भार्या दीनां वीक्ष्यानवकम्पत ।
 आत्मसन्दर्शनाह्लादविकसन्मुपपडुजाम् ॥ ३१ ॥

आरोप्यारुरुडे यानं भ्रातृभ्यां डनुमद्युतः ।

विभीषणाय भगवान् दत्त्वा रक्षोगणेशताम् ॥ ३२ ॥

लङ्कामायुश्च कल्पान्तं ययौ यीर्षप्रतः पुरीम् ।

अवकीर्यमाणः सुकुसुमैर्लोकपालार्पितैः पथि ॥ ३३ ॥

उपगीयमानश्चितः शतधृत्यादिभिर्मुदा ।

गोमूत्रयावकं श्रुत्वा भ्रातरं वल्कलाम्बरम् ॥ ३४ ॥

मडाकारुणिकोऽतप्यज्जटिलं स्थाण्डिलेशयम् ।

भरतः प्राप्तमाकर्ण्य पौरामात्यपुरोहितैः ॥ ३५ ॥

पादुके शिरसि न्यस्य रामं प्रत्युद्यतोऽग्रजम् ।

नन्दिग्रामात्स्वशिविराद्रीतवादित्रनिःस्वनैः ॥ ३६ ॥

ब्रह्मघोषेण य मुहुः पठद्भिर्ब्रह्मवादिभिः ।

स्वर्षकक्षपताकाभिर्दुर्मैश्चित्रध्वजै रथैः ॥ ३७ ॥

सदृशै रुद्रमसत्राडैर्भटैः पुरटवर्मभिः ।

श्रेणीभिर्वारमुष्याभिर्भुवैश्चैव पदानुगैः ॥ ३८ ॥

पारमेष्ठ्यान्युपादाय पण्यान्युख्यावयानि य ।

पादयोर्न्यपतत्रेभ्यः प्रकिलन्नदृष्टयेक्षणैः ॥ ३९ ॥

पादुके न्यस्य पुरतः प्राञ्जलिर्बाष्पलोचनः ।

तमाश्लिष्य चिरं दौर्भ्यां स्नापयन् नेत्रजैर्जलैः ॥ ४० ॥

रामो लक्ष्मणसीताभ्यां विप्रेभ्यो येऽर्द्धसत्तमाः ।

तेभ्यः स्वयं नमश्चक्रे प्रजाभिश्च नमस्कृतः ॥ ४१ ॥

धुन्वन्त उत्तरासङ्गान् पतिं वीक्ष्य चिरागतम् ।

उत्तराः कोसला मात्यैः किरन्तो ननृतुर्मुदा ॥ ४२ ॥

पादुके भरतोऽगृह्णाख्यामरव्यज्जोत्तमे ।

विभीषणः ससुग्रीवः श्वेतश्छत्रं मरुत्सुतः ॥ ४३ ॥

धनुर्निषङ्गान् शत्रुघ्नः सीता तीर्थकमण्डलुम् ।

अभिभ्रष्टङ्गदः ऋङ्गं डैमं यर्मर्क्षाराणुप ॥ ४४ ॥

पुष्पकस्थोऽन्वितः स्त्रीभिः स्तूयमानश्च वन्दिभिः ।

विरेजे भगवान् राजन् गडैश्चन्द्रं धवोदितः ॥ ४५ ॥

भ्रातृभिर्नन्दितः सोऽपि सोत्सवां प्राविशत्पुरीम् ।
प्रविश्य राजभवनं गुरुपत्नीः स्वमातरम् ॥ ४६ ॥

गुरुन् वयस्थावरजान् पूजितः प्रत्यपूजयत् ।
वैदेही लक्ष्मणश्चैव यथावत्समुपेयतुः ॥ ४७ ॥

पुत्रान् स्वमातरस्तास्तु प्राणांस्तन्व षोऽप्यथिताः ।
आरोप्याङ्गुलमिषिञ्चन्त्यो बाष्पौघैर्विजङ्गुः शुभ्यः ॥ ४८ ॥

जटा निर्मुच्य विधिवत्कुलवृद्धैः समं गुरुः ।
अभ्यषिञ्चयद्यैवेन्द्रं यतुःसिन्धुजलादिभिः ॥ ४९ ॥

अेवं कृतशिरःस्नानः सुवासाः स्रग्व्यलङ्कृतः ।
स्वलङ्कृतैः सुवासोभिर्भ्रातृभिर्भार्यया बभौ ॥ ५० ॥

अग्रहीदासनं भ्रात्रा प्रशिपत्य प्रसादितः ।
प्रजाः स्वधर्मनिरता वार्त्ताश्रमगुणान्विताः ।
जुगोप पितृवद्रामो मेनिरे पितरं य तम् ॥ ५१ ॥

त्रेतायां वर्तमानायां कालः कृतसमोऽभवत् ।
रामे राजनि धर्मज्ञे सर्वभूतसुभावले ॥ ५२ ॥

वनानि नद्यो गिरयो वर्षाणि द्वीपसिन्धवः ।
सर्वे कामदुष्टा आसन् प्रजानां भरतर्षभ ॥ ५३ ॥

नाधिव्याधिजराग्लानिदुःखशोकभयकलमाः ।
मृत्युश्चानिच्छतां नासीद्रामे राजन्यधोक्षजे ॥ ५४ ॥

ऐकपत्नीव्रतधरो राजर्षियरितः शुभ्यिः ।
स्वधर्मं गृहमेधीयं शिक्षयन् स्वयमाचरत् ॥ ५५ ॥

प्रेमज्ञानुवृत्त्या शीलेन प्रश्रयावता सती ।
भिया ङ्गिया य भावज्ञा भर्तुः सीताऽरन्ध्रः ॥ ५६ ॥

एति श्रीमद्भागवते मडापुराणे पारमहंस्यां संहितायां
नवमस्कन्धे रामचरिते दशमोऽध्यायः ॥ १० ॥

॥ ૐ નમો ભગવતે વાસુદેવાય ॥

॥ એકાદશોઽધ્યાયઃ - ૧૧ ॥

શ્રીશુક ઉવાચ

ભગવાનાત્મનાઽઽત્માનં રામ ઉત્તમકલ્પકૈઃ ।

સર્વદેવમયં દેવમીજ આચાર્યવાન્ મખૈઃ ॥ ૧ ॥

હોત્રેઽદદાદિશં પ્રાર્થી બ્રહ્મણો દક્ષિણાં પ્રભુઃ ।

અધ્વર્યવે પ્રતીર્યી ચ ઉદીર્યી સામગાય સઃ ॥ ૨ ॥

આચાર્યાય દદૌ શેષાં યાવતી ભૂસ્તદન્તરા ।

મન્યમાન ઇદં કૃત્સ્નં બ્રાહ્મણોઽર્હતિ નિઃસ્પૃહઃ ॥ ૩ ॥

ઇત્યયં તદલહ્કારવાસોભ્યામવશેષિતઃ ।

તથા રાજ્યપિ વૈદેહી સૌમઙ્ગલ્યાવશેષિતા ॥ ૪ ॥

તે તુ બ્રહ્મણ્યદેવસ્ય વાત્સલ્યં વીક્ષ્ય સંસ્તુતમ્ ।

પ્રીતાઃ ક્લિન્નધિયસ્તસ્મૈ પ્રત્યર્પ્યેદં બભાષિરે ॥ ૫ ॥

અપ્રત્તં નસ્ત્વયા કિં નુ ભગવન્ ભુવનેશ્વર ।

યન્નોઽન્તર્હૃદયં વિશ્ય તમો હંસિ સ્વરોચિષા ॥ ૬ ॥

નમો બ્રહ્મણ્યદેવાય રામાયાકુણ્ડમેધસે ।

ઉત્તમશ્લોકધુર્યાય ન્યસ્તદણ્ડાર્પિતાઙ્ગયે ॥ ૭ ॥

કદાચિલ્લોકજિજ્ઞાસુર્ગૂઢો રાત્ર્યામલક્ષિતઃ ।

ચરન્ વાયોઽશ્ણોદ્રામો ભાર્યામુદ્દિશ્ય કસ્યચિત્ ॥ ૮ ॥

નાહં બિભર્મિ ત્વાં દુષ્ટામસતીં પરવેશ્મગામ્ ।

સ્ત્રીલોભી બિભૃયાત્સીતાં રામો નાહં ભજે પુનઃ ॥ ૯ ॥

ઇતિ લોકાહ્લુમુખાદુરાધ્યાદસંવિદઃ ।

પત્યા ભીતેન સા ત્યક્તા પ્રાપ્તા પ્રાયેતસાશ્રમમ્ ॥ ૧૦ ॥

અન્તર્વલ્યાગતે કાલે યમૌ સા સુષુવે સુતૌ ।

કુશો લવ ઇતિ ખ્યાતૌ તયોશ્ચક્રે ક્રિયા મુનિઃ ॥ ૧૧ ॥

અઙ્ગદશ્ચિત્રકેતુશ્ચ લક્ષ્મણસ્થાત્મજૌ સ્મૃતૌ ।

તક્ષઃ પુષ્કલ ઇત્યાસ્તાં ભરતસ્ય મહીપતે ॥ ૧૨ ॥

सुभाळुः श्रुतसेनश्च शत्रुघ्नस्य बभूवतुः ।
गन्धर्वान् कोटिशो जङ्घे भरतो विजये दिशाम् ॥ १३ ॥
तदीयं धनमानीय सर्वं राज्ञे न्यवेदयत् ।
शत्रुघ्नश्च मधोः पुत्रं लवणं नाम राक्षसम् ।
उत्वा मधुवने यङ्के मथुरां नाम वै पुरीम् ॥ १४ ॥
मुनौ निक्षिप्य तनयौ सीता भर्त्रा विवासिता ।
ध्यायन्ती रामचरणौ विवरं प्रविवेश ह ॥ १५ ॥
तश्छ्रुत्वा भगवान् रामो रुन्धन्नपि धिया शुकः ।
स्मरंस्तस्या गुणांस्तांस्तान्नाशकनोद्रोद्भुमीश्वरः ॥ १६ ॥
स्त्रीपुम्प्रसङ्ग एतादृक् सर्वत्र त्रासमावहः ।
अपीश्वराणां किमुत आम्यस्य गृहयेतसः ॥ १७ ॥
तत उर्ध्वं ब्रह्मचर्यं धारयन्नजुलोत्प्रभुः ।
त्रयोदशाब्दसाहस्रमग्निहोत्रमभ्यसितम् ॥ १८ ॥
स्मरतां हृदि विन्ध्यस्य विद्धं दण्डककण्टकैः ।
स्वपादपल्लवं राम आत्मजयोतिरगात्ततः ॥ १९ ॥
नेदं यशो रघुपतेः सुरयाचभयात्त-
लीलातनोरधिकसाम्यविमुक्तधाम्नः ।
रक्षोवधो जलधिबन्धनमस्त्रपूगैः
किं तस्य शत्रुघ्नने कपयः सहायाः ॥ २० ॥
यस्यामलं नृपसदःसु यशोऽधुनापि
गायन्त्यघघ्नमृषयो द्विगिमेन्द्रपट्टम् ।
तं नाकपालवसुपालकिरीटजुष्ट-
पादाम्बुजं रघुपतिं शरणं प्रपद्ये ॥ २१ ॥
स यैः स्पृष्टोऽभिदृष्टो वा संविष्टोऽनुगतोऽपि वा ।
कोसलास्ते ययुः स्थानं यत्र गच्छन्ति योगिनः ॥ २२ ॥
पुरुषो रामचरितं श्रवणैरुपधारयन् ।
आनृशंस्यपरो राजन् कर्मबन्धैर्विमुच्यते ॥ २३ ॥

राजोवाय

कथं स भगवान् रामो भ्रातृन् वा स्वयमात्मनः ।
तस्मिन् वा तेऽन्ववर्तन्त प्रजाः पौराश्च ईश्वरे ॥ २४ ॥

श्रीशुक उवाच

अथादिशदिग्विजये भ्रातृस्त्रिभुवनेश्वरः ।
आत्मानं दर्शयन् स्वानां पुरीमैक्षत सानुगः ॥ २५ ॥

आसिक्तमार्गां गन्धोदैः करिणां मदशीकरैः ।
स्वामिनं प्राप्तमालोक्य मत्तां वा सुतरामिव ॥ २६ ॥

प्रासादगोपुरसभायैत्यदेवगृहादिषु ।
विन्यस्तलेमकलशैः पताकाभिश्च भण्डिताम् ॥ २७ ॥

पूगैः सवृन्तै रम्भाभिः पट्टिकाभिः सुवाससाम् ।
आदर्शैरंशुकैः स्रग्भिः कृतकौतुकतोरणाम् ॥ २८ ॥

तमुपेयुस्तत्र तत्र पौरा अर्द्धापाणयः ।
आशिषो युयुजुर्देव पाठीमां प्राक् त्वयोद्धृताम् ॥ २९ ॥

ततः प्रजा वीक्ष्य पतिं शिरागतं
दिदृक्षयोत्सृष्टगृहाः स्त्रियो नराः ।
आरुण्य उभ्यांश्चरविन्दलोचन-
मतृमनेत्राः कुसुमैरवाकिरन् ॥ ३० ॥

अथ प्रविष्टः स्वगृहं जुष्टं स्वैः पूर्वराजभिः ।
अनन्तापिलकोषाढ्यमनर्घ्योरुपरिच्छदम् ॥ ३१ ॥

विद्वुमोदुम्बरद्वारैर्वैदूर्यस्तम्भपङ्क्तिभिः ।
स्थलैर्मारकतैः स्वरथैर्भातस्कुटिकभित्तिभिः ॥ ३२ ॥

चित्रस्रग्भिः पट्टिकाभिर्वासोमणिगण्डांशुकैः ।
मुक्ताङ्गुलैश्चिद्वुल्वासैः कान्तकामोपपत्तिभिः ॥ ३३ ॥

धूपदीपैः सुरभिभिर्मण्डितं पुष्पमण्डनैः ।
स्त्रीपुम्भिः सुरसङ्काशैर्जुष्टं भूषणभूषणैः ॥ ३४ ॥

तस्मिन् स भगवान् रामः स्निग्धया प्रिययेष्टया ।
रेभे स्वारामधीराणामृषभः सीतया डिल ॥ ३५ ॥

बुभुजे य यथाकालं कामान् धर्ममपीडयन् ।
 वर्षपूगान् अडून् नृणामभिध्याताङ्घ्रिपल्लवः ॥ ३६ ॥
 एति श्रीमद्भागवते मडापुराणे पारमहंस्यां संछितायां
 नवमस्कन्धे श्रीरामोपाख्याने ओकादशोऽध्यायः ॥ ११ ॥

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ द्वादशोऽध्यायः - १२ ॥

श्रीशुक उवाच
 कुशस्य यातिथिस्तस्मान्निषधस्तत्सुतो नभः ।
 पुण्डरीकोऽथ तत्पुत्रः क्षेमधन्वाभवत्ततः ॥ १ ॥
 देवानीकस्ततोऽनीडः पारियात्रोऽथ तत्सुतः ।
 ततो बलस्थलस्तस्माद्भ्रजनाभोऽर्कसम्भवः ॥ २ ॥
 भगाणस्तत्सुतस्तस्माद्धिधृतिश्चाभवत्सुतः ।
 ततो छिरण्यनाभोऽभूद्योगार्थस्तु जैमिनेः ॥ ३ ॥
 शिष्यः कौसल्य आध्यात्मं याज्ञवल्क्योऽध्यगाधतः ।
 योगं मडोदयमृषिर्दृष्ट्यग्रन्धिभेदकम् ॥ ४ ॥
 पुष्यो छिरण्यनाभस्य ध्रुवसन्धिस्ततोऽभवत् ।
 सुदर्शनोऽथाग्निवर्णः शीघ्रस्तस्य मरुः सुतः ॥ ५ ॥
 योऽसावास्ते योगसिद्धः कलापत्राममाश्रितः ।
 कलेरन्ते सूर्यवंशं नष्टं भावयिता पुनः ॥ ६ ॥
 तस्मात्प्रसुश्रुतस्तस्य सन्धिस्तस्याप्यमर्षणः ।
 मडस्वांस्तत्सुतस्तस्माद्धिश्चसाह्वोऽन्वजायत ॥ ७ ॥
 ततः प्रसेनजित्तस्मात्तक्षको भविता पुनः ।
 ततो बृहद्बलो यस्तु पित्रा ते समरे डतः ॥ ८ ॥
 अते डीक्ष्वाकुभूपावा अतीताः शृण्वनागतान् ।
 बृहद्बलस्य भविता पुत्रो नाम बृहद्गणः ॥ ९ ॥

उरुङ्घ्रियः सुतस्तस्य वत्सवृद्धो भविष्यति ।
 प्रतिव्योमस्ततो भानुर्द्विवाको वाङ्मनीपतिः ॥ १० ॥
 सड्दवस्ततो वीरो बृहदश्वोऽथ भानुमान् ।
 प्रतीकाश्वो भानुमतः सुप्रतीकोऽथ तत्सुतः ॥ ११ ॥
 भविता मरुद्वेवोऽथ सुनक्षत्रोऽथ पुष्करः ।
 तस्यान्तरिक्षस्तत्पुत्रः सुतपास्तदमित्रजित् ॥ १२ ॥
 बृहद्राजस्तु तस्यापि अर्द्धिस्तस्माद्धृतञ्जयः ।
 रणञ्जयस्तस्य सुतः सञ्जयो भविता ततः ॥ १३ ॥
 तस्माच्छाक्योऽथ शुद्धोदो लाङ्गलस्तत्सुतः स्मृतः ।
 ततः प्रसेनजित्तस्मात्क्षुद्रको भविता ततः ॥ १४ ॥
 रणको भविता तस्मात्सुरथस्तनयस्ततः ।
 सुमित्रो नाम निष्ठान्त एते अर्द्धद्वलान्वयाः ॥ १५ ॥
 षक्ष्वाङ्गुलामयं वंशः सुमित्रान्तो भविष्यति ।
 यतस्तं प्राप्य राजानं संस्थां प्राप्स्यति वै कलौ ॥ १६ ॥
 एति श्रीमद्भागवते महापुराणे पारमहंस्यां संहितायां
 नवमस्कन्धे षक्ष्वाङ्गुवंशवर्णनं नाम द्वादशोऽध्यायः ॥ १२ ॥

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ त्रयोदशोऽध्यायः - १३ ॥

श्रीशुक उवाच
 निमिरिक्ष्वाङ्गतनयो वसिष्ठमवृत्तर्विजम् ।
 आरभ्य सत्रं सोऽप्याह शक्रेण प्राग्वृतोऽस्मि भोः ॥ १ ॥
 तं निर्वर्त्यागमिष्यामि तावन्मां प्रतिपालय ।
 तूष्णीमासीद्गुह्यपतिः सोऽपीन्द्रस्याकरोन्मभम् ॥ २ ॥
 निमिश्रलमिदं विद्वान् सत्रमारभतात्मवान् ।

ऋत्विग्भिरपरैस्तावन्नागमधावता गुरुः ॥ ३ ॥

शिष्यव्यतिक्रमं वीक्ष्य निर्वर्त्य गुरुरागतः ।

अशपत्पतताद्देहो निमिः पण्डितमानिनः ॥ ४ ॥

निमिः प्रतिददौ शापं गुरवेऽधर्मवर्तिने ।

तवापि पतताद्देहो लोभाद्धर्ममजानतः ॥ ५ ॥

धृत्युत्ससर्ज स्वं देवं निमिरध्यात्मकोविदः ।

मित्रावरुणयोर्ज्ञे उर्वश्यां प्रपितामहः ॥ ६ ॥

गन्धवस्तुषु तद्देवं निधाय मुनिसत्तमाः ।

सामामे सत्रयागोऽथ देवानूयुः समागतान् ॥ ७ ॥

राज्ञो ज्ववतु देहोऽयं प्रसन्नाः प्रभवो यदि ।

तथेत्युक्ते निमिः प्राह मा भून्मे देहबन्धनम् ॥ ८ ॥

यस्य योगं न वाञ्छन्ति वियोगभयकातराः ।

भजन्ति यरणाभ्भोजं मुनयो हरिमेधसः ॥ ९ ॥

देवं नावरुरुत्सोऽहं दृग्भशोकभयावहम् ।

सर्वत्रास्य यतो मृत्युर्मत्स्यानामुदके यथा ॥ १० ॥

देवा उच्युः

विदेह उष्यतां कामं लोचनेषु शरीरिणां ।

उन्मेषणनिमेषाभ्यां लक्षितोऽध्यात्मसंस्थितः ॥ ११ ॥

अराजकलयं नृणां मन्यमाना महर्षयः ।

देवं ममन्थुः स्म निमिः कुमारः समजायत ॥ १२ ॥

जन्मना जनकः सोऽभूद्भ्रैदेहस्तु विदेहजः ।

मिथिलो मथनाज्जातो मिथिला येन निर्मिता ॥ १३ ॥

तस्माद्दुदावसुस्तस्य पुत्रोऽभून्नन्दिवर्धनः ।

ततः सुकेतुस्तस्यापि देवरातो महीपते ॥ १४ ॥

तस्माद्भ्रुद्ध्रथस्तस्य महावीर्यः सुधृत्पिता ।

सुधृतेर्धृष्टकेतुर्वै उर्यश्चोऽथ मरुस्ततः ॥ १५ ॥

मरोः प्रतीपकस्तस्माज्जातः कृतरथो यतः ।

देवमीढस्तस्य पुत्रो विश्रुतोऽथ महाधृतिः ॥ १६ ॥

कृतिरातस्ततस्तस्मान्महारोमाथ तत्सुतः ।
 स्वर्णरोमा सुतस्तस्य ब्रह्मरोमा व्यजायत ॥ १७ ॥
 ततः सीरध्वजो जज्ञे यज्ञार्थं कर्षतो मडीम् ।
 सीता सीराग्रतो जाता तस्मात्सीरध्वजः स्मृतः ॥ १८ ॥
 कुशध्वजस्तस्य पुत्रस्ततो धर्मध्वजो नृपः ।
 धर्मध्वजस्य द्वौ पुत्रौ कृतध्वजमितध्वजौ ॥ १९ ॥
 कृतध्वजात्केशिध्वजः पाण्डिउड्यस्तु मितध्वजात् ।
 कृतध्वजसुतो राजन्नात्मविधाविशारदः ॥ २० ॥
 पाण्डिउड्यः कर्मतत्त्वज्ञो भीतः केशिध्वजाद्भ्रूतः ।
 भानुमांस्तस्य पुत्रोऽभूच्छतद्युम्नस्तु तत्सुतः ॥ २१ ॥
 शुचिस्तत्तनयस्तस्मात्सनद्वाजस्ततोऽभवत् ।
 उर्ध्वकेतुः सनद्वाजादजोऽथ पुरुजित्सुतः ॥ २२ ॥
 अरिनेमिस्तस्यापि श्रुतायुस्तत्सुपार्श्वकः ।
 ततश्चित्ररथो यस्य क्षेमधिर्मिथिलाधिपः ॥ २३ ॥
 तस्मात्समरथस्तस्य सुतः सत्यरथस्ततः ।
 आसीदुपगुरुस्तस्मादुपगुमोऽग्निसम्भवः ॥ २४ ॥
 वस्वनन्तोऽथ तत्पुत्रो युयुधो यत्सुभाषणः ।
 श्रुतस्ततो जयस्तस्माद्विजयोऽस्मादृतः सुतः ॥ २५ ॥
 शुनकस्तत्सुतो जज्ञे वीतलव्यो धृतिस्ततः ।
 बडुलाश्चो धृतेस्तस्य कृतिरस्य मडावशी ॥ २६ ॥
 अते वै मैथिला राजन्नात्मविधाविशारदाः ।
 योगेश्वरप्रसादेन द्रुपदैर्मुक्ता गृहेष्वपि ॥ २७ ॥
 एति श्रीमद्भागवते मडापुराणे पारमहंस्यां संहितायां
 नवमस्कन्धे निमिवंशानुवर्णनं नाम त्रयोदशोऽध्यायः ॥ १३ ॥

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ यतुर्दशोऽध्यायः - १४ ॥

श्रीशुक उवाच

अथातः श्रूयतां राजन् वंशः सोमस्य पावनः ।

यस्मिन्नैलाद्यो भूपाः कीर्त्यन्ते पुण्यकीर्तयः ॥ १ ॥

सडस्रशिरसः पुंसो नाभिर्द्धसरोरुडात् ।

जातस्यासीत्सुतो धातुरत्रिः पितृसमो गुणैः ॥ २ ॥

तस्य दृग्ब्योऽभवत्पुत्रः सोमोऽमृतमयः डिल ।

विप्रौषधुऽगुणानां ब्रह्मणा कल्पितः पतिः ॥ ३ ॥

सोऽयजद्राजसूयेन विजित्य भुवनत्रयम् ।

पत्नीं बृहस्पतेर्दंपितां नामाडरद्वलात् ॥ ४ ॥

यदा स देवगुरुणा यायितोऽभीक्ष्णशो मदात् ।

नात्यजत्तदृते जज्ञे सुरदानवविग्रहः ॥ ५ ॥

शुको बृहस्पतेर्द्वेषादग्रडीत्सासुरोऽुपम् ।

डरो गुरुसुतं स्नेहात्सर्वभूतगणावृतः ॥ ६ ॥

सर्वदेवगणोपेतो मडेन्द्रो गुरुमन्वयात् ।

सुरासुरविनाशोऽभूत्समरस्तारकामयः ॥ ७ ॥

निवेदितोऽथाऽगिरसा सोमं निर्भर्त्स्य विश्वकृत् ।

तारां स्वभर्त्रे प्रायश्छन्दन्तर्वत्नीमवैत्पतिः ॥ ८ ॥

त्यज त्यजाशु दुष्प्रज्ञे मत्क्षेत्रादाडितं परैः ।

नाडं त्वां भस्मसात्कुर्व्यां स्त्रियं सान्तानिकः सति ॥ ९ ॥

तत्याज ग्रीडिता तारा कुमारे कनकप्रभम् ।

स्मृडामाऽगिरसश्चडे कुमारे सोम अेव च ॥ १० ॥

ममायं न तवेत्युच्यैस्तस्मिन् विवदमानयोः ।

पप्रश्चुरृषयो देवा नैवोचे ग्रीडिता तु सा ॥ ११ ॥

कुमारो मातरं प्राड कुपितोऽलीकलज्जया ।

डिं न वोयस्यसद्गृते आत्मावधं वदाशु मे ॥ १२ ॥

બ્રહ્મા તાં રહ આહૂય સમપ્રાક્ષીચ્ય સાન્ત્વયન્ ।
સોમસ્યેત્યાહ શનકૈઃ સોમસ્તં તાવદગ્રહીત્ ॥ ૧૩ ॥

તસ્યાત્મયોનિરકૃત બુધ ઇત્યભિધાં નૃપ ।
બુદ્ધ્યા ગમ્ભીરયા યેન પુત્રેણાપોદુરાણમુદમ્ ॥ ૧૪ ॥

તતઃ પુરૂરવા જહ્ને ઇલાયાં ય ઉદાહૃતઃ ।
તસ્ય રૂપગુણૌદાર્યશીલદ્રવિણવિક્રમાન્ ॥ ૧૫ ॥

શ્રુત્યોર્વશીન્દ્રભવને ગીયમાનાન્ સુરર્ષિણા ।
તદન્તિકમુપેયાય દેવી સ્મરશરાર્દિતા ॥ ૧૬ ॥

મિત્રાવરુણયોઃ શાપાદાપન્ના નરલોકતામ્ ।
નિશમ્ય પુરુષશ્રેષ્ઠે કન્દર્પમિવ રૂપિણામ્ ।
ધૃતિં વિષ્ટભ્ય લલના ઉપતસ્યે તદન્તિકે ॥ ૧૭ ॥

સ તાં વિલોક્ય નૃપતિર્હર્ષેણોત્કુલ્લલોચનઃ ।
ઉવાચ શ્વક્ષણયા વાચા દેવી હૃષ્ટતનૂરુહઃ ॥ ૧૮ ॥

રાજોવાચ

સ્વાગતં તે વરાશેહે આસ્યતાં કરવામ કિમ્ ।
સંરમસ્વ મયા સાકં રતિર્નો શાશ્વતીઃ સમાઃ ॥ ૧૯ ॥

ઉર્વશ્યુવાચ

કસ્યાસ્ત્વયિ ન સજ્જેત મનો દૃષ્ટિશ્ચ સુન્દર ।
યદ્ગાન્તરમાસાઘ ચ્યવતે હ રિરંસયા ॥ ૨૦ ॥

એતાવુરણકૌ રાજન્ ન્યાસૌ રક્ષસ્વ માનદ ।
સંરંસ્યે ભવતા સાકં શ્વાઘ્યઃ સ્ત્રીણાં વરઃ સ્મૃતઃ ॥ ૨૧ ॥

ધૃતં મે વીર ભક્ષ્યં સ્યાન્નેક્ષે ત્વાન્યત્ર મૈથુનાત્ ।
વિવાસસં તત્તથેતિ પ્રતિપેદે મહામનાઃ ॥ ૨૨ ॥

અહો રૂપમહો ભાવો નરલોકવિમોહનમ્ ।
કો ન સેવેત મનુજો દેવી ત્વાં સ્વયમાગતામ્ ॥ ૨૩ ॥

તયા સ પુરુષશ્રેષ્ઠો રમયન્ત્યા યથાર્હતઃ ।
રેમે સુરવિહારેષુ કામં ચૈત્રરથાદિષુ ॥ ૨૪ ॥

रममाणस्तथा देव्या पद्मकिञ्जल्कगन्धया ।
 तन्मुष्णामोक्षमुषितो मुमुक्षुर्दण्डार्णान् बभूव ॥ २५ ॥
 अपश्यन्नूर्वशीमिन्द्रो गन्धर्वान् समथोदयत् ।
 उर्वशीरलितं मलयमास्थानं नातिशोभते ॥ २६ ॥
 ते उपेत्य मळारान्ने तमसि प्रत्युपस्थिते ।
 उर्वश्या उरणौ जङ्घुर्नस्तौ राजनि जायथा ॥ २७ ॥
 निशम्याकन्दितं देवी पुत्रयोर्नीयमानयोः ।
 उतास्म्यहं कुनाथेन नपुंसा वीरमानिना ॥ २८ ॥
 यद्विश्रम्भादहं नष्टा हृतापत्या य दस्युभिः ।
 यः शेते निशि सन्नस्तो यथा नारी दिवा पुमान् ॥ २९ ॥
 एति वाक्सायकैर्विद्धः प्रतोत्त्रैरिव कुञ्जरः ।
 निशि निस्त्रिंशमादाय विवस्त्रोऽभ्यद्रवद्रुषा ॥ ३० ॥
 ते विसृज्योरणौ तत्र व्यधोतन्त स्म विद्युतः ।
 आदाय मेघावायान्तं नग्नमैक्षत सा पतिम् ॥ ३१ ॥
 औलोऽपि शयने जायामपश्यन् विमना एव ।
 तस्थितो विह्वलः शोयन् बभ्रामोन्मत्तवन्मडीम् ॥ ३२ ॥
 स तां वीक्ष्य कुरुक्षेत्रे सरस्वत्यां य तत्सप्तीः ।
 पञ्च प्रहृष्टवदनाः प्राह सूक्तं पुरुखाः ॥ ३३ ॥
 अहो जाये तिष्ठ तिष्ठ धीरे न त्यक्तुमर्हसि ।
 मां त्वमद्याप्यनिर्वृत्य वयांसि कृणवावहे ॥ ३४ ॥
 सुदुःखोऽयं पतत्यत्र देवि दूरं हृतस्त्वया ।
 भादन्त्येनं वृका गृध्रास्त्वत्प्रसादस्य नास्पदम् ॥ ३५ ॥
 उर्वश्युवाच
 मा मृथाः पुरुषोऽसि त्वं मा स्म त्वाद्युर्वृका एमे ।
 क्वापि सप्यं न वै स्त्रीणां वृकाणां हृद्यं यथा ॥ ३६ ॥
 स्त्रियो ल्यकरुणाः क्रूरा दुर्मर्षाः प्रियसाहसाः ।
 ध्नन्त्यल्पार्थेऽपि विश्रब्धं पतिं भ्रातरमाप्युत ॥ ३७ ॥
 विधायालीकविश्रम्भमङ्गेषु त्यक्तसौहृदाः ।

नवं नवमभीप्सन्त्यः पुंश्चल्यः स्वैरवृत्तयः ॥ ३८ ॥

संवत्सरान्ते हि भवानेकरात्रं मयेश्वर ।

वत्स्यत्यपत्यानि य ते भविष्यन्त्यपराणि भोः ॥ ३९ ॥

अन्तर्वत्नीमुपालक्ष्य देवीं स प्रयथौ पुरम् ।

पुनस्तत्र गतोऽब्दान्ते उर्वशीं वीरमातरम् ॥ ४० ॥

उपलभ्य मुदा युक्तः समुवास तथा निशाम् ।

अथैनमुर्वशीं प्राड कृपाणं विरडातुरम् ॥ ४१ ॥

गन्धर्वानुपधावेमांस्तुभ्यं दास्यन्ति मामिति ।

तस्य संस्तुवतस्तुष्टा अग्निस्थालीं ददुर्नृप ।

उर्वशीं मन्यमानस्तां सोऽबुध्यत यरन् वने ॥ ४२ ॥

स्थालीं न्यस्य वने गत्वा गृहानाध्यायतो निशि ।

त्रेतायां सम्प्रवृत्तायां मनसि त्रय्यवर्तत ॥ ४३ ॥

स्थालीस्थानं गतोऽश्वत्थं शमीगर्भं विलक्ष्य सः ।

तेन द्वे अरणी कृत्वा उर्वशीलोककाम्यया ॥ ४४ ॥

उर्वशीं मन्त्रतो ध्यायन्नघरारणिमुत्तराम् ।

आत्मानमुभयोर्मध्ये यत्तत्प्रज्जनं प्रभुः ॥ ४५ ॥

तस्य निर्मन्थनाज्जातो जातवेदा विभावसुः ।

त्रय्या स विधया राज्ञा पुत्रत्वे कल्पितस्त्रिवृत् ॥ ४६ ॥

तेनायजत यज्ञेशं भगवन्तमधोक्षजम् ।

उर्वशीलोकमन्विच्छन् सर्वदेवमयं हसिम् ॥ ४७ ॥

ऐक्येव पुरा वेदः प्राणवः सर्ववाऽभयः ।

देवो नारायणो नान्य ऐकोऽग्निर्वर्ण एव य ॥ ४८ ॥

पुत्रुरवस एवासीत्त्रयी त्रेतामुभे नृप ।

अग्निना प्रजया राजा लोकं गान्धर्वमेधिवान् ॥ ४९ ॥

इति श्रीमद्भागवते महापुराणे पारमहंस्यां संछितायां

नवमस्कन्धे शैलोपाख्याने यतुर्दशोऽध्यायः ॥ १४ ॥

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ पञ्चदशोऽध्यायः - १५ ॥

श्रीशुक उवाच

अलस्य योर्वशीगर्भात्षडासन्नात्मजा नृप ।
 आयुः श्रुतायुः सत्यायू रयोऽथ विजयो जयः ॥ १ ॥
 श्रुतायोर्वसुमान् पुत्रः सत्यायोश्च श्रुतञ्जयः ।
 रथस्य सुत ऐकश्च जयस्य तनयोऽमितः ॥ २ ॥
 भीमस्तु विजयस्याथ काञ्चनो डोत्रकस्ततः ।
 तस्य जह्नुः सुतो गङ्गां गाण्डूषीकृत्य योऽपिभत् ।
 जह्नीस्तु पूरुस्तत्पुत्रो बलाकश्चात्मजोऽजकः ॥ ३ ॥
 ततः कुशः कुशस्यापि कुशाम्बुस्तनयो वसुः ।
 कुशनाभश्च यत्वारो गाधिरासीत्कुशाम्बुजः ॥ ४ ॥
 तस्य सत्यवतीं कन्यामृचीकोऽयायत द्विजः ।
 वरं विसदृशं मत्वा गाधिर्भागवमभ्रवीत् ॥ ५ ॥
 ऐकतः श्यामकर्णानां उयानां यन्द्रवर्चसाम् ।
 सडस्रं दीयतां शुल्कं कन्यायाः कुशिका वयम् ॥ ६ ॥
 धृत्युक्तस्तन्मतं ज्ञात्वा गतः स वरुणान्तिकम् ।
 आनीय दत्त्वा तानश्चानुपयेमे वराननाम् ॥ ७ ॥
 स ऋषिः प्रार्थितः पत्न्या शश्रवा यापत्यकाम्यया ।
 अपयित्वोभयैर्मन्त्रैश्चरुं स्नातुं गतो मुनिः ॥ ८ ॥
 तावत्सत्यवती मात्रा स्वयरुं यायिता सती ।
 श्रेष्ठं मत्वा तथायच्छन्मात्रे मातुरदत्स्वयम् ॥ ९ ॥
 तद्विज्ञाय मुनिः प्राड पत्नीं कष्टमकार्षीः ।
 घोरो दण्डधरः पुत्रो भ्राता ते ब्रह्मवित्तमः ॥ १० ॥
 प्रसादितः सत्यवत्या मैवं भूदिति भार्गवः ।
 अथ तर्हि भवेत्पौत्रो जमदग्निस्ततोऽभवत् ॥ ११ ॥
 सा यामूत्सुमदत्पुण्या कौशिकी लोकपावनी ।

रेणोः सुतां रेणुकां वै जमदग्निरुवाड याम् ॥ १२ ॥

तस्यां वै भार्गवऋषेः सुता वसुमदादयः ।

यवीयान् जज्ञ अतेषां राम धृत्यभिविश्रुतः ॥ १३ ॥

यमाहुर्वासुदेवांशं डैडयानां कुलान्तकम् ।

त्रिःसप्तकृत्वो य षमां यडे निःक्षत्रियां मडीम् ॥ १४ ॥

दुष्टं क्षत्रं सुवो भारमभ्रज्ज्मण्यमनीनशत् ।

रजस्तभोवृतमडन् कृत्गुन्यपि कृतेऽडसि ॥ १५ ॥

राजोवाय

डिं तदंडो भगवतो राजचैरजितात्मभिः ।

कृतं येन कुलं नष्टं क्षत्रियाणामभीक्ष्णशः ॥ १६ ॥

श्रीशुक उवाच

डैडयानामधिपतिरर्जुनः क्षत्रियर्षभः ।

दत्तं नारायणस्यांशमाराध्य परिकर्मभिः ॥ १७ ॥

भाडून् दशशतं लेभे दुर्धर्षत्वमरातिषु ।

अव्याडतेन्द्रियौजः श्रीतेजोवीर्ययशोभवम् ॥ १८ ॥

योगेश्वरत्वमैश्वर्यं गुणा यत्राणिमादयः ।

यथाराव्याडतगतिर्लोडिषु पवनो यथा ॥ १९ ॥

स्त्रीरत्नैरावृतः डीडन् रेवाम्भसि मडोडटः ।

वैजयन्तीं स्रजं बिभ्रद्दुरोध सरितं सुजैः ॥ २० ॥

विष्णावितं स्वशिभिरे प्रतिस्मोतःसरिज्जलैः ।

नामृष्यत्तस्य तद्दीर्यं वीरमानी दशाननः ॥ २१ ॥

गृडीतो वीलय स्रीणां समक्षं कृतडिखिषः ।

माडिष्मत्यां सन्निरुद्धो मुक्तो येन डपिर्यथा ॥ २२ ॥

स अकेडा तु मृगयां विचरन् विपिने वने ।

यदृच्छयाऽऽश्रमपदं जमदग्नेरुपाविशत् ॥ २३ ॥

तस्मै स नरदेवाय मुनिरडणमाडरत् ।

ससैन्यामात्यवाडाय डविष्मत्या तपोधनः ॥ २४ ॥

स वीरस्तत्र तदृष्ट्वा आत्मैश्वर्यातिशायनम् ।

तत्राद्रियताग्निदोत्र्यां साबिवाषः स डैडयः ॥ २५ ॥

डविर्धानीमृषेर्दपान्नरान् डर्तुमयोडयत् ।

ते य माडिषमतीं निन्युः सवत्सां डन्दतीं डवात् ॥ २६ ॥

अथ राजनि निर्याते राम आश्रम आगतः ।

श्रुत्वा तत्तस्य दौरात्त्र्यं युडोधाडिरिवाडतः ॥ २७ ॥

धोरमादाय परशुं सतूलां वर्म डार्मुडम् ।

अनवधावत दुर्मर्षो मृगेन्द्र एव यूथपम् ॥ २८ ॥

तमापतन्तं भृगुवर्यमोजसा

धनुर्धरं आणपरश्वधायुधम् ।

औणैययमाम्बरमर्डधामभि-

र्युतं जटाभिर्दृष्टो पुरीं विशन् ॥ २९ ॥

अयोडयध्वस्तिरथाश्रपत्तिभि-

र्गदासिआणार्णैशतग्निशक्तिभिः ।

अक्षौडिणीः समदशातिभीषणा-

स्ता राम ऐको भगवानसूडयत् ॥ ३० ॥

यतो यतोऽसौ प्रडरत्परश्वधो

मनोऽनिवौजाः परयडसूदनः ।

ततस्ततश्छिन्नभुजोरुकन्धरा

निपेतुरुर्व्यां डतसूतवाडनाः ॥ ३१ ॥

दृष्ट्वा स्वसैन्यं रुषिरौघडर्दमे

रणाजिरे रामकुठारसायडैः ।

विवृडणयर्मध्वजयापवित्राडं

निपातितं डैडय आपतद्रुषा ॥ ३२ ॥

अथार्जुनः पञ्चशतेषु आडुभि-

र्धनुषु आणान् युगपत्स सन्दधे ।

रामाय रामोऽस्त्रभृतां समत्राणी-

स्तान्येकधवेषुभिराच्छिनत्सामम् ॥ ३३ ॥

पुनः स्वडस्तैरयवान् मृधेऽङ्घ्रिपा-

नुत्किषाय वेगादभिधावतो युधि ।

भुजान् कुठारेण कठोरनेमिना
 सिञ्छेद् रामः प्रसभं त्वडेरिव ॥ ३४ ॥
 कृत्तबाढोः शिरस्तस्य गिरेः शृङ्गमिवाडरत् ।
 उते पितरि तत्पुत्रा अयुतं दृढ्वुर्भयात् ॥ ३५ ॥
 अग्निहोत्रीमुपावर्त्य सवत्सां परवीरडा ।
 समुपेत्याश्रमं पित्रे परिक्लिष्टां समर्पयत् ॥ ३६ ॥
 स्वकर्म तत्कृतं रामः पित्रे भ्रातृभ्य एव च ।
 वर्णयामास तच्छ्रुत्वा जमदग्निरेभाषत ॥ ३७ ॥
 राम राम मडाबाढो भवान् पापमकार्षीत् ।
 अवधीन्नरद्वयं यत्सर्वदेवमयं वृथा ॥ ३८ ॥
 वयं हि ब्राह्मणास्तात क्षमयार्डणतां गताः ।
 यथा लोकगुरुर्देवः पारमेष्ठ्यमगात्पदम् ॥ ३९ ॥
 क्षमया रोचते लक्ष्मीर्ब्राह्मी सौरी यथा प्रभा ।
 क्षमिणामाशु भगवांस्तुष्यते हरिरीश्वरः ॥ ४० ॥
 राज्ञो मूर्धाभिषिक्तस्य वधो ब्रह्मवधाद्गुरुः ।
 तीर्थसंसेवया यांढो जल्यङ्गाय्युतयेतनः ॥ ४१ ॥
 एति श्रीमद्भागवते मडापुराणे पारमहंस्यां
 संछितायां नवमस्कन्धे पञ्चदशोऽध्यायः ॥ १५ ॥

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ षोडशोऽध्यायः - १६ ॥

श्रीशुक उवाच
 पित्रोपशिक्षितो रामस्तथेति कुरुनन्दन ।
 संवत्सरं तीर्थयात्रां यस्त्विवाऽऽश्रममाव्रजत् ॥ १ ॥
 कदाचिद्रेणुका याता गङ्गायां पद्ममालिनम् ।
 गन्धर्वराजं क्रीडन्तमप्सरोभिरपश्यत ॥ २ ॥

विलोकयन्ती क्रीडन्तमुदकार्थं नदीं गता ।
 डोमवेलां न सस्मार किञ्चिच्चित्ररथस्पृहा ॥ ३ ॥
 कालात्ययं तं विलोक्य मुनेः शापविशङ्किता ।
 आगत्य कलशं तस्थौ पुरोधाय कृताञ्जलिः ॥ ४ ॥
 व्यभियारं मुनिर्ज्ञात्वा पत्न्याः प्रकुपितोऽब्रवीत् ।
 धृतैनां पुत्रकाः पापामित्युक्तास्ते न थङ्किरे ॥ ५ ॥
 रामः सञ्चोदितः पित्रा भ्रातृन् मात्रा सडावधीत् ।
 प्रभावज्ञो मुनेः सम्यक् समाधेस्तपसश्च सः ॥ ६ ॥
 वरेण छन्दयामास प्रीतः सत्यवतीसुतः ।
 वप्रे डतानां रामोऽपि ञ्जवितं यास्मृतिं वधे ॥ ७ ॥
 उत्तस्थुस्ते कुशविनो निद्रापाय धवाञ्जसा ।
 पितुर्विद्रांस्तपोवीर्यं रामश्चक्रे सुदृढधम् ॥ ८ ॥
 येऽर्जुनस्य सुता राजन् स्मरन्तः स्वपितुर्वधम् ।
 रामवीर्यपराभूता लेभिरे शर्म न ड्वयित् ॥ ९ ॥
 अेकडाऽऽश्रमतो रामे सभ्रातरि वनं गते ।
 वैरं सिंसाधयिषवो लब्धच्छिद्रा उपागमन् ॥ १० ॥
 दृष्ट्वाञ्चगार आसीनमावेशितधियं मुनिम् ।
 भगवत्युत्तमश्लोके जघ्नुस्ते पापनिश्चयाः ॥ ११ ॥
 याय्यमानाः कृपाणया राममात्रातिदारुणाः ।
 प्रसङ्ग्य शिर उत्कृत्य निन्युस्ते क्षत्रबन्धवः ॥ १२ ॥
 रेणुका दृग्भशोकार्ता निघ्नन्त्यात्मानमात्मना ।
 रामरामेति तातेति विद्युक्कोशोश्चक्रेः सती ॥ १३ ॥
 तदुपश्रुत्य दूरस्थो ड रामेत्यार्तवत्स्वनम् ।
 त्वरयाऽऽश्रममासाधे ददृशे पितरं डतम् ॥ १४ ॥
 तद्दुःखरोषामर्षार्तिशोकवेगविमोडितः ।
 ड तात साधो धर्मिष्ठ त्यङ्क्वास्मान् स्वर्गतो भवान् ॥ १५ ॥
 विलघ्यैवं पितुर्दुःखं निधाय भ्रातृषु स्वयम् ।

प्रगृह्य परशुं रामः क्षत्रान्ताय मनो दधे ॥ १६ ॥
 गत्वा माहिष्मतीं रामो ब्रह्मघ्नविलतश्रियम् ।
 तेषां स शीर्षिणी राजन् मध्ये यङ्के मडागिरिम् ॥ १७ ॥
 तद्रक्तो नदीं धोरामब्रह्मघ्नयभयावडाम् ।
 डेतुं कृत्वा पितृवधं क्षत्रेडमङ्गलकारिणि ॥ १८ ॥
 त्रिःसप्तकृत्वः पृथिवीं कृत्वा निःक्षत्रियां प्रभुः ।
 समन्तपञ्चके यङ्के शोषितोदान् डूदान् नृप ॥ १९ ॥
 पितुः कायेन सन्धाय शिर आदाय बर्हिषि ।
 सर्वदिवमयं देवमात्मानमयजन्मभैः ॥ २० ॥
 ददौ प्राचीं दिशं डोत्रे ब्रह्मणे दक्षिणां दिशम् ।
 अध्वर्यवे प्रतीचीं वै डुद्रात्रे उत्तरां दिशम् ॥ २१ ॥
 अन्येभ्योऽवान्तरदिशः कश्यपाय य मध्यतः ।
 आर्यावर्तमुपद्रष्टे सदस्येभ्यस्ततः परम् ॥ २२ ॥
 ततश्चावभृथस्मानविधूताशेषकिल्बिषः ।
 सरस्वत्यां ब्रह्मनद्यां रेजे व्यब्रह्म षवांशुमान् ॥ २३ ॥
 स्वदेडं जमदग्निस्तु लब्ध्वा संज्ञानलक्षणां ।
 ऋषीणां मण्डले सोऽब्रह्मसप्तमो रामपूजितः ॥ २४ ॥
 जामदग्न्योऽपि भगवान् रामः कमललोचनः ।
 आगामिन्यन्तरे राजन् वर्तयिष्यति वै बृडत् ॥ २५ ॥
 आस्तेऽथापि मडेन्द्राद्रौ न्यस्तदण्डः प्रशान्तधीः ।
 डपगीयमानचरितः सिद्धगन्धर्वयारणैः ॥ २६ ॥
 अेवं भृगुषु विद्यात्मा भगवान् डरिरीश्वरः ।
 अवतीर्य परं भारं भुवोऽडन् बडुशो नृपान् ॥ २७ ॥
 गाघेरभून्मडातेजाः समिद्ध षव पावकः ।
 तपसा क्षात्रमुत्पूज्य यो लेभे ब्रह्मवर्चसम् ॥ २८ ॥
 विश्वामित्रस्य यैवासन् पुत्रा अेकशतं नृप ।
 मध्यमस्तु मधुच्छन्दा मधुच्छन्दस अेव ते ॥ २९ ॥

पुत्रं कृत्वा शुनःशेषं देवरातं च भार्गवम् ।
 आञ्जुगर्तं सुतानाड ज्येष्ठ ओष प्रकल्प्यताम् ॥ ३० ॥
 यो वै उरिश्चन्द्रमभे विक्रीतः पुरुषः पशुः ।
 स्तुत्वा देवान् प्रजेशादीन् मुमुये पाशभन्धनात् ॥ ३१ ॥
 यो रातो देवयजने देवैर्गाधिषु तापसः ।
 देवरात एति प्यातः शुनःशेषः स भार्गवः ॥ ३२ ॥
 ये मधुच्छन्दसो ज्येष्ठाः कुशलं मेनिरे न तत् ।
 अशपत्तान् मुनिः क्रुद्धो भ्वेच्छा भवत दूर्जनाः ॥ ३३ ॥
 स डोवाय मधुच्छन्दाः सार्धं पञ्चाशता ततः ।
 यत्रो भवान् सञ्जानीते तस्मिंस्तिष्ठामडे वयम् ॥ ३४ ॥
 ज्येष्ठं मन्त्रदृशं यकुस्त्वामन्वञ्चो वयं स्म ङि ।
 विश्वामित्रः सुतानाड वीरवन्तो भविष्यथ ।
 ये मानं मेऽनुगृह्णन्तो वीरवन्तमकर्त माम् ॥ ३५ ॥
 ओष वः कुशिका वीरो देवरातस्तमन्वित ।
 अन्ये याष्टकलारीतजयकतुमदादयः ॥ ३६ ॥
 अेवं कौशिकगोत्रं तु विश्वामित्रैः पृथग्विधम् ।
 प्रवरान्तरमापन्नं तद्धि शैवं प्रकल्पितम् ॥ ३७ ॥
 एति श्रीमद्भागवते मडापुराणे पारमहंस्यां
 संहितायां नवमस्कन्धे षोडशोऽध्यायः ॥ १६ ॥

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ सप्तदशोऽध्यायः - १७ ॥

श्रीशुक उवाच

यः पुत्ररवसः पुत्र आयुस्तस्याभवन् सुताः ।
 नडुषः क्षत्रवृद्धश्च रञ्ज रभश्च वीर्यवान् ॥ १ ॥
 अनेना एति राजेन्द्र शृङ्गु क्षत्रवृधोऽवयम् ।

ક્ષત્રવૃદ્ધસુતસ્થાસન્ સુહોત્રસ્થાત્મજાસ્ત્રયઃ ॥ ૨ ॥

કાશ્યઃ કુશો ગૃત્સમદ ઇતિ ગૃત્સમદાદભૂત્ ।
શુનકઃ શૌનકો યસ્ય બહુચપ્રવરો મુનિઃ ॥ ૩ ॥

કાશ્યસ્ય કાશિસ્તત્પુત્રો રાષ્ટ્રો દીર્ઘતમઃપિતા ।
ધન્વન્તરિદેર્ઘતમ આયુર્વેદપ્રવર્તકઃ ॥ ૪ ॥

યજ્ઞભુગ્વાસુદેવાંશઃ સ્મૃતમાત્રાર્તિનાશનઃ ।
તત્પુત્રઃ કેતુમાનસ્ય જહો ભીમરથસ્તતઃ ॥ ૫ ॥

દિવોદાસો ધુમાંસ્તસ્માત્પ્રતર્દન ઇતિ સ્મૃતઃ ।
સ એવ શત્રુજિદ્રત્સ ઋતધ્વજ ઇતીરિતઃ ।
તથા કુવલયાશ્ચેતિ પ્રોક્તોડલર્કાદ્યસ્તતઃ ॥ ૬ ॥

ષષ્ટિવર્ષસહસ્રાણિ ષષ્ટિવર્ષશતાનિ ચ ।
નાલર્કાદપરો રાજન્ મેદિનીં બુભુજે યુવા ॥ ૭ ॥

અલર્કાત્સન્તતિસ્તસ્માત્સુનીથોડથ સુકેતનઃ ।
ધર્મકેતુઃ સુતસ્તસ્માત્સત્યકેતુરજાયત ॥ ૮ ॥

ધૃષ્ટકેતુઃ સુતસ્તસ્માત્સુકુમારઃ ક્ષિતીશ્વરઃ ।
વીતિહોત્રસ્ય ભર્ગોડતો ભાર્ગભૂમિરભૂત્રપઃ ॥ ૯ ॥

ઇતીમે કાશયો ભૂપાઃ ક્ષત્રવૃદ્ધાન્વયાયિનઃ ।
રાભસ્ય રભસઃ પુત્રો ગમ્ભીરશ્ચાક્રિયસ્તતઃ ॥ ૧૦ ॥

તસ્ય ક્ષેત્રે બ્રહ્મ જહો શૃણુ વંશમનેનસઃ ।
શુદ્ધસ્તતઃ શુચિસ્તસ્માત્ત્રિકકુદ્ધર્મસારથિઃ ॥ ૧૧ ॥

તતઃ શાન્તરયો જહો કૃતકૃત્યઃ સ આત્મવાન્ ।
રજેઃ પચ્ચશતાન્યાસન્ પુત્રાણામમિતૌજસામ્ ॥ ૧૨ ॥

દેવૈરભ્યર્થિતો દૈત્યાન્ હત્વેન્દ્રાયાદદાદિવમ્ ।
ઇન્દ્રસ્તસ્મૈ પુનર્દત્વા ગૃહીત્વા ચરણૌ રજેઃ ॥ ૧૩ ॥

આત્માનમર્પયામાસ પ્રહ્લાદાધરિશક્રિતઃ ।
પિતર્યુપરતે પુત્રા યાચમાનાય નો દદુઃ ॥ ૧૪ ॥

ત્રિવિષ્ટપં મહેન્દ્રાય યજ્ઞભાગાન્ સમાદદુઃ ।
ગુરુણા હૂચમાનેડગ્રૌ બલભિત્તનયાન્ રજેઃ ॥ ૧૫ ॥

अवधीद्भ्रंशितान् मार्गान् कश्चिदवशेषितः ।

कुशात्प्रतिः क्षात्रवृद्धात्सञ्जयस्तत्सुतो जयः ॥ १६ ॥

ततः कृतः कृतस्थापि जज्ञे उर्यवनो नृपः ।

सहदेवस्ततो ङीनो जयसेनस्तु तत्सुतः ॥ १७ ॥

सङ्कृतिस्तस्य य जयः क्षत्रधर्मा मडारथः ।

क्षत्रवृद्धान्वया भूपा शृङ्गु वंशं य नाडुषात् ॥ १८ ॥

एति श्रीमद्भागवते मडापुराणे पारमहंस्यां संखितायां

नवमस्कन्धे चन्द्रवंशानुवर्णने सप्तदशोऽध्यायः ॥ १७ ॥

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ अष्टादशोऽध्यायः - १८ ॥

श्रीशुक उवाच

यतिर्ययातिः संयातिरायतिर्वियतिः कृतिः ।

षडिमे नडुषस्यासन्निद्रियाणीव देडिनः ॥ १ ॥

राज्यं नैच्छतिः पित्रा दत्तं तत्परिणामवित् ।

यत्र प्रविष्टः पुरुष आत्मानं नावबुध्यते ॥ २ ॥

पितरि भ्रंशिते स्थानाद्दिन्द्राण्या धर्षणाम्बुविज्ञैः ।

प्रापितेऽजगरत्वं वै ययातिरभवन्नृपः ॥ ३ ॥

यतसृष्याद्विशद्विष्णु भ्रातृन् भ्राता यवीयसः ।

कृतदारो जुगोपोर्वी काव्यस्य वृषपर्वणः ॥ ४ ॥

राजोवाच

भ्रमर्षिर्भगवान् काव्यः क्षत्रबन्धुश्च नाडुषः ।

राजन्यविप्रयोः कस्माद्विवाहः प्रतिलोमकः ॥ ५ ॥

श्रीशुक उवाच

ऐकदा दानवेन्द्रस्य शर्मिष्ठा नाम कन्यका ।

सभीसलस्रसंयुक्ता गुरुपुत्र्या य भामिनी ॥ ६ ॥

देवयान्या पुरोधाने पुष्पितद्रुमसङ्गुले ।

व्ययरत्नलगीताविनविनीपुविनेऽबला ॥ ७ ॥

ता जलाशयमासाद्य कन्याः कमलवोचनाः ।

तीरे न्यस्य द्रुकुलानि विजङ्घुः सिञ्च्यतीर्मिथः ॥ ८ ॥

वीक्ष्य प्रजन्तं गिरिशं सल देव्या वृषस्थितम् ।

सलसोत्तीर्थं वासांसि पर्यधुर्ग्रीडिताः स्त्रियः ॥ ९ ॥

शर्मिष्ठाजानती वासो गुरुपुत्र्याः समव्ययत् ।

स्वीयं मत्वा प्रकुपिता देवयानीदमभ्रवीत् ॥ १० ॥

अढो निरीक्ष्यतामस्या दास्याः कर्म ङ्यसाम्प्रतम् ।

अस्मद्भार्यं धृतवती शुनीव लविरध्वरे ॥ ११ ॥

यैरिदं तपसा सृष्टं मुष्मं पुंसः परस्य ये ।

धार्यते यैरिड जयोतिः शिवः पन्थाश्च दर्शितः ॥ १२ ॥

यान् वन्दन्त्युपतिष्ठन्ते लोकनाथाः सुरेश्वराः ।

भगवानपि विश्वात्मा पावनः श्रीनिकेतनः ॥ १३ ॥

वयं तत्रापि भृगवः शिष्योऽस्या नः पितासुरः ।

अस्मद्भार्यं धृतवती शूद्रो वेदमिवासती ॥ १४ ॥

अेवं शपन्तीं शर्मिष्ठा गुरुपुत्रीमभाषत ।

रुषा श्वसन्त्युरङ्गीव धर्षिता दृष्टदृष्टदा ॥ १५ ॥

आत्मवृत्तमविज्ञाय कथसे अडु भिक्षुकि ।

किं न प्रतीक्षसेऽस्माकं गृहान् अलिबुजो यथा ॥ १६ ॥

अेवंविधैः सुपुरुषैः क्षिप्वाचार्यसुतां सतीम् ।

शर्मिष्ठा प्राक्षिपत्सूपे वास आदाय मन्थुना ॥ १७ ॥

तस्यां गतायां स्वगृहं यथातिर्मृगयां यरन् ।

प्राप्तो यदृच्छया दूपे जलार्थी तां ददर्श ल ॥ १८ ॥

दत्त्वा स्वमुत्तरं वासस्तस्यै राजा विवाससे ।

गृहीत्वा पाणिना पाणिभुज्जलार दयापरः ॥ १९ ॥

तं वीरमाडौशनसी प्रेमनिर्भरया गिरा ।
 राज्ञस्त्वया गृहीतो मे पाणिः परपुरुञ्जय ॥ २० ॥
 उस्तग्राडोऽपरो माभूद्गृहीतायास्त्वया छि मे ।
 अेष शशकृतो वीर सम्भन्धो नौ न पौरुषः ।
 यद्विदं कूपलत्राया भवतो दर्शनं मम ॥ २१ ॥
 न ब्राह्मणो मे भविता उस्तग्राडो मडाभुज ।
 क्यस्य भार्दस्पत्यस्य शापाधमशपं पुरा ॥ २२ ॥
 यथातिरनभिप्रेतं देवोपलुतमात्मनः ।
 मनस्तु तद्रतं बुद्ध्वा प्रतिजग्राह तद्रथः ॥ २३ ॥
 गते राजनि सा वीरे तत्र स्म रुदती पितुः ।
 न्यवेदयत्ततः सर्वमुक्तं शर्मिष्ठया कृतम् ॥ २४ ॥
 दुर्मना भगवान् काव्यः पौरोलित्यं विगर्डयन् ।
 स्तुवन् वृत्तिं य कापोतीं दुडित्ना स ययौ पुरात् ॥ २५ ॥
 वृषपर्वा तमाज्ञाय प्रत्यनीकविवक्षितम् ।
 गुरुं प्रसादयन् भूर्ध्ना पादयोः पतितः पथि ॥ २६ ॥
 क्षणार्धमन्युर्भगवान् शिष्यं व्यायष्ट भार्गवः ।
 कामोऽस्याः क्रियतां राजन् नैनां त्यक्तुमिडोत्सडे ॥ २७ ॥
 तथेत्यवस्थिते प्राह देवयानी मनोगतम् ।
 पित्रा दत्ता यतो यास्ये सानुगा यातु मामनु ॥ २८ ॥
 (पित्रा दत्ता देवयान्यै शर्मिष्ठा सानुगा तदा ।)
 स्वानां तत्सङ्कटं वीक्ष्य तदर्थस्य य गौरवम् ।
 देवयानीं पर्ययरत्स्त्रीसडस्रोण दासवत् ॥ २९ ॥
 नाडुषाय सुतां दत्त्वा सड शर्मिष्ठयोशना ।
 तमाह राजन् शर्मिष्ठाभाधास्तव्ये न कर्डित् ॥ ३० ॥
 विलोक्यौशनसीं राजञ्छर्मिष्ठा सप्रज्ञा क्वचित् ।
 तमेव वप्रे रडसि सभ्याः पतिमृतौ सती ॥ ३१ ॥
 राजपुत्र्यार्थितोऽपत्ये धर्मं यावेक्ष्य धर्मवित् ।
 स्मरञ्छुक्वथः काले द्विष्टमेवाव्यपद्यत ॥ ३२ ॥

यद्दु य तुर्वसुं शैव देवयानी व्यजायत ।
द्रुड्युं यानुं य पूरुं य शर्मिष्ठा वार्षपर्वाणी ॥ ३३ ॥

गर्भसम्भवमासुर्या भर्तुर्विज्ञाय मानिनी ।
देवयानी पितुर्गोळं यथौ क्रोधविमूर्छिता ॥ ३४ ॥

प्रियामनुगतः कामी वयोभिरुपमन्त्रयन् ।
न प्रसादयितुं शक्रे पादसंवाङ्नादितिः ॥ ३५ ॥

शुकस्तमाळ कुपितः स्त्रीकामानृतपूरुष ।
त्वां जरा विशतां मन्द विरूपकरणी नृणाम् ॥ ३६ ॥

यथातिरुवाच

अतृप्तोऽस्यथ कामानां ब्रह्मन् दृढितरि स्म ते ।
व्यत्यस्यतां यथाकामं वयसा योऽभिधास्यति ॥ ३७ ॥

एति लब्धव्यवस्थानः पुत्रं जयेष्टमवोयत ।
यदो तात प्रतीच्छेमां जरां देहि निजं वयः ॥ ३८ ॥

मातामङ्कृतां वत्स न तृप्तो विषयेष्वडम् ।
वयसा भवदीयेन रंस्ये कतिपयाः समाः ॥ ३९ ॥

यद्गुरुवाच

नोत्सले जरसा स्थातुमन्तरा प्राप्तया तव ।
अविदित्वा सुभं ग्राभ्यं वैतृषण्यं नैति पूरुषः ॥ ४० ॥

तुर्वसुश्चोदितः पित्रा द्रुड्युश्चानुश्च भारत ।
प्रत्याथप्युरधर्मज्ञा ङ्यनित्ये नित्यबुद्धयः ॥ ४१ ॥

अपृच्छत्तनयं पूरुं वयसोऽनं गुणाधिकम् ।
न त्वमग्रजवद्भ्रत्स मां प्रत्याप्यातुमर्हसि ॥ ४२ ॥

पूरुरुवाच

को नु लोके मनुष्येन्द्र पितुरात्मकृतः पुमान् ।
प्रतिकर्तुं क्षमो यस्य प्रसादाद्भिन्दते परम् ॥ ४३ ॥

उत्तमश्चिन्तितं कुर्यात्प्रोक्तकारी तु मध्यमः ।
अधमोऽश्रद्धया कुर्यादकर्तोऽथरितं पितुः ॥ ४४ ॥

एति प्रमुदितः पूरुः प्रत्यगृह्णाजरां पितुः ।

सोऽपि तद्भयसा कामान् यथावज्जुषे नृप ॥ ४५ ॥

सप्तद्वीपपतिः संयक् पितृवत्पालयन् प्रजाः ।

यथोपजोषं विषयाञ्जुषेऽव्याहतेन्द्रियः ॥ ४६ ॥

देवयान्यप्यनुदिनं मनोवाग्देहवस्तुभिः ।

प्रेयसः परमां प्रीतिमुवाह प्रेयसी रहः ॥ ४७ ॥

अयजद्यज्ञपुरुषं कृतुभिर्भूरिदक्षिणैः ।

सर्वदेवमयं देवं सर्ववेदमयं हरिम् ॥ ४८ ॥

यस्मिन्निदं विरचितं व्योम्नीव जलदावलिः ।

नानेव भाति नाभाति स्वप्रमायामनोरथः ॥ ४९ ॥

तमेव हृदि विन्यस्य वासुदेवं गुडाशयम् ।

नारायणमणीयांसं निराशीरयजत्प्रभुम् ॥ ५० ॥

अेवं वर्षसहस्राणि मनःषष्ठैर्मनःसुभम् ।

विदधानोऽपि नातृप्यत्सार्वभौमः कटिन्द्रियैः ॥ ५१ ॥

एति श्रीमद्भागवते मडापुराणे पारमहंस्यां

संछितायां नवमस्कन्धे अष्टादशोऽध्यायः ॥ १८ ॥

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ अेकोनविंशोऽध्यायः - १९ ॥

श्रीशुक उवाच

स एत्यमायरन् कामान् स्त्रैणोऽपह्नवमात्मनः ।

बुद्ध्वा प्रियायै निर्विण्णो गाथामेतामगायत ॥ १ ॥

शृणु भार्गव्यमू गाथां मद्धिधायरितां भुवि ।

धीरा यस्यानुशोयन्ति वने आमनिवासिनः ॥ २ ॥

अस्त अेको वने कश्चिद्विचिन्वन् प्रियमात्मनः ।

ददर्श कूपे पतितां स्वकर्मवशागमजाम् ॥ ३ ॥

तस्या उद्धरणोपायं अस्तः कामी विचिन्तयन् ।
 व्यधत्त तीर्थमुद्धृत्य विषाणान्नेरो रोधसी ॥ ४ ॥
 सौत्तीर्थं कृपात्सुश्रोणी तमेव यकमे डिल ।
 तथा वृतं समुद्धीक्ष्य अल्लव्योऽजाः कान्तकामिनीः ॥ ५ ॥
 पीवानं श्मश्रुलं प्रेष्ठे मीढ्वांसं याभकोविदम् ।
 स अेकोऽजवृषस्तासां अह्वीनां रतिवर्धनः ।
 रेमे कामग्रहग्रस्त आत्मानं नावबुध्यत ॥ ६ ॥
 तमेव प्रेष्ठतमया रममाणमजान्यया ।
 विलोक्य कूपसंवित्रा नामृष्यद्वस्तकर्म तत् ॥ ७ ॥
 तं दुर्लुदं सुलुद्धूषं कामिनं क्षणसौलुदम् ।
 छन्द्रेयाराममुत्सृज्य स्वामिनं दुःषिता यथौ ॥ ८ ॥
 सोऽपि यानुगतः स्त्रैणः कृपाणस्तां प्रसादितुम् ।
 कुर्वन्निऽविडाकारं नाशकनोत्पथि सन्धितुम् ॥ ९ ॥
 तस्यास्तत्र द्विजः कश्चिदजास्वाम्यस्थिनदृषा ।
 लम्बन्तं वृषणं भूयः सन्धेऽर्थाय योगवित् ॥ १० ॥
 सम्बद्धवृषणः सोऽपि ल्यजया कूपलब्धया ।
 कालं अलुतिथं अद्रे कामैर्नाद्यापि तुष्यति ॥ ११ ॥
 तथाळं कृपाणः सुलुभु भवत्याः प्रेमयन्त्रितः ।
 आत्मानं नाभिजानामि मोहितस्तव मायया ॥ १२ ॥
 यत्पुथिव्यां ग्रीडियवं छिरण्यं पशवः स्त्रियः ।
 न दुल्यन्ति मनःप्रीतिं पुंसः कामलतस्य ते ॥ १३ ॥
 न जातु कामः कामानामुपभोगेन शाम्यति ।
 लविषा कृषणवर्मेव भूय अेवाभिवर्धते ॥ १४ ॥
 यदा न कुरुते भावं सर्वभूतेष्वमङ्गलम् ।
 समदृष्टेस्तदा पुंसः सर्वाः सुभमया द्दिशः ॥ १५ ॥
 या दुस्त्यजा दुर्मतिभिर्जुर्यतो या न जुर्यते ।
 तां तृषणां दुःपनिवलां शर्मकामो द्रुतं त्यजेत् ॥ १६ ॥
 मात्रा स्वस्रा दुडित्वा वा नाविविक्तासनो भवेत् ।

भलवानिन्द्रियग्रामो विद्धांसमपि कर्षति ॥ १७ ॥

पूर्णा वर्षसलस्रं मे विषयान् सेवतोऽसङ्कृत् ।

तथापि यानुसवनं तृषणा तेषूपजायते ॥ १८ ॥

तस्मादेतामहं त्यक्त्वा ब्रह्मण्ययाधाय मानसम् ।

निर्द्धन्दो निरलङ्कारश्चरिष्यामि मृगैः सल ॥ १९ ॥

दृष्टं श्रुतमसद्बुद्ध्या नानुध्यायेन्न संविशेत् ।

संसृतिं यात्मनाशं य तत्र विद्मान् स आत्मदृक् ॥ २० ॥

धृत्युक्त्वा नाडुषो जायां तदीयं पूरवे वयः ।

दत्त्वा स्वां जरसं तस्मादाददे विगतस्पृहः ॥ २१ ॥

दृशि दक्षिणपूर्वस्यां द्रुष्युं दक्षिणतो यदुम् ।

प्रतीच्यां तुर्वसुं चङ्ग उदीच्यामनुमीश्वरम् ॥ २२ ॥

भूमण्डलस्य सर्वस्य पूरुमर्द्धतमं विशाम् ।

अभिषिच्याग्रजोस्तस्य वशे स्थाप्य वनं यथौ ॥ २३ ॥

आसेवितं वर्षपूगान् षड्वर्गं विषयेषु सः ।

क्षणो न मुमुये नीडं जातपक्ष एव द्विजः ॥ २४ ॥

स तत्र निर्मुक्तसमस्तसङ्ग

आत्मानुभूत्या विधुतत्रिविङ्गः ।

परेऽमले ब्रह्मणि वासुदेवे

लेभे गतिं भागवतीं प्रतीतः ॥ २५ ॥

श्रुत्वा गाथां देवयानी मेने प्रस्तोभमात्मनः ।

स्त्रीपुंसोः स्नेहवैकलव्यात्परिहासमिवेरितम् ॥ २६ ॥

सा सन्निवासं सुलुटां प्रपायाभिव गच्छताम् ।

विज्ञायेश्वरतन्त्राणां मायाविरचितं प्रभोः ॥ २७ ॥

सर्वत्र सङ्गमुत्सृज्य स्वप्नौपम्येन भार्गवी ।

कृषणे मनः समावेश्य व्यधुनोत्विसङ्गमात्मनः ॥ २८ ॥

नमस्तुभ्यं भगवते वासुदेवाय वेधसे ।

सर्वभूताधिवासाय शान्ताय बृहते नमः ॥ २९ ॥

एति श्रीमद्भागवते महापुराणे पारमहंस्यां

संछितायां नवमस्कन्धे ऐकोनविंशोऽध्यायः ॥ १८ ॥

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ विंशोऽध्यायः - २० ॥

श्रीशुक उवाच

पूरोर्वशं प्रवक्ष्यामि यत्र जातोऽसि भारत ।

यत्र राजर्षयो वंश्या ब्रह्मवंश्याश्च जज्ञिरे ॥ १ ॥

जनमेजयो ज्यभूत्पूरोः प्रथिन्वांस्तत्सुतस्ततः ।

प्रवीरोऽथ नमस्युर्वै तस्मात्स्वाम्यारुपदोऽभवत् ॥ २ ॥

तस्य सुधुरभूत्पुत्रस्तस्माद्भृगुगवस्ततः ।

संयातिस्तस्याहंयाती रौद्राश्चस्तत्सुतः स्मृतः ॥ ३ ॥

ऋतेयुस्तस्य कक्षेयुः स्थण्डिलेयुः कृतेयुकः ।

जलेयुः सन्ततेयुश्च धर्मसत्यव्रतेयवः ॥ ४ ॥

दशैतेऽप्सरसः पुत्रा वनेयुश्चावमः स्मृतः ।

धृताख्यामिन्द्रियाणीव मुष्यस्य जगदात्मनः ॥ ५ ॥

ऋतेयो रन्तिभारोऽभूत्त्रयस्तस्यात्मजा नृप ।

सुमतिर्ध्रुवोऽप्रतिरथः कण्वोऽप्रतिरथात्मजः ॥ ६ ॥

तस्य मेधातिथिस्तस्मात्प्रस्कण्वाद्या द्विजातयः ।

पुत्रोऽभूत्सुमते रैभ्यो दुष्यन्तस्तत्सुतो मतः ॥ ७ ॥

दुष्यन्तो मृगयां यातः कण्वाश्रमपदं गतः ।

तत्रासीनां स्वप्रभया माण्डयन्तीं समाभिव ॥ ८ ॥

विलोक्य सद्यो मुमुक्षे देवमायामिव स्त्रियम् ।

अभाषे तां वरारोहां भटैः कतिपयैर्वृतः ॥ ९ ॥

तद्दर्शनप्रमुदितः सन्नित्तपश्चिभ्रमः ।

पप्रच्छ कामसन्तमः प्रहसन्मक्षशया गिरा ॥ १० ॥

का त्वं कमलपत्राक्षि कस्यासि वृद्धयङ्गमे ।
 किं वा चिकीर्षितं त्वत्र भवत्या निर्जने वने ॥ ११ ॥
 व्यक्तं राजन्यतनयां वेद्म्यहं त्वां सुमध्यमे ।
 न हि येतः पौरवाणामधर्मे रमते क्वचित् ॥ १२ ॥
 शकुन्तलोवाय
 विश्वामित्रात्मजैवाहं त्यक्ता मेनकया वने ।
 वेदैतद्भगवान् कण्वो वीर किं करवाम ते ॥ १३ ॥
 आस्थतां ह्यरविन्दाक्ष गृह्यतामर्हणं य नः ।
 भुञ्ज्यतां सन्ति नीवारा उष्यतां यदि रोचते ॥ १४ ॥
 दृष्यन्त उवाच
 उपपन्नमिदं सुभु जातायाः कुशिकान्वये ।
 स्वयं हि वृष्टुते राज्ञां कन्यकाः सदृशं वरम् ॥ १५ ॥
 ओमित्युक्ते यथाधर्ममुपयेमे शकुन्तलाम् ।
 गान्धर्वविधिना राजा देशकालविधानवित् ॥ १६ ॥
 अमोघवीर्यो राजर्षिर्महिष्यां वीर्यमादधे ।
 श्लोभूते स्वपुत्रं यातः कालेनासूत सा सुतम् ॥ १७ ॥
 कण्वः कुमारस्य वने यडे समुचिताः क्रियाः ।
 बद्ध्वा भृगेन्द्रांस्तरसा क्रीडति स्म स बालकः ॥ १८ ॥
 तं दुरत्ययविकान्तमादाय प्रमदोत्तमा ।
 उरेशंशांशसम्भूतं भर्तुरन्तिकमागमत् ॥ १९ ॥
 यदा न जगृहे राजा भार्यापुत्रावनिन्दितौ ।
 शृण्वतां सर्वभूतानां भे वागाडाशरीरिणी ॥ २० ॥
 माता भस्त्रा पितुः पुत्रो येन जातः स भवे सः ।
 भरस्व पुत्रं दृष्यन्त मावमंस्थाः शकुन्तलाम् ॥ २१ ॥
 रेतोधाः पुत्रो नयति नरदेव यमक्षयात् ।
 त्वं चास्य धाता गर्भस्य सत्यमाह शकुन्तला ॥ २२ ॥
 पितर्युपरते सोऽपि यङ्कवर्ती मडायशाः ।
 मडिमा गीयते तस्य उरेशंशभुवो भुवि ॥ २३ ॥

यङ्कं दक्षिणोऽस्तेऽस्य पद्मकोशोऽस्य पादयोः ।
 षष्ठे मडाभिषेकेऽणोऽसिद्धिस्तोऽधिराङ्गिभुः ॥ २४ ॥
 पञ्चपञ्चाशता मेध्यैर्गङ्गायामनु वाजिभिः ।
 मामतेयं पुरोधाय यमुनायामनु प्रभुः ॥ २५ ॥
 अष्टसप्ततिमेध्याश्चान् बभन्ध प्रददद्भुसु ।
 भरतस्य छि दौष्यन्तेरग्निः सायीगुणो यितः ।
 सडस्रं बद्धशो यस्मिन् ब्राह्मणो गा विभेजिरे ॥ २६ ॥
 त्रयस्त्रिंशच्छतं ष्यश्चान् बद्ध्वा विस्मापयन् नृपान् ।
 दौष्यन्तिरत्यगान्मायां देवानां गुरुमाययौ ॥ २७ ॥
 मृगान् शुक्लदतः कृष्णान् छिरण्येन परीवृतान् ।
 अदात्तर्भणो मषणारे नियुतानि यतुर्दश ॥ २८ ॥
 भरतस्य मडत्तर्म न पूर्वे नापरे नृपाः ।
 नैवापुर्नैव प्राप्स्यन्ति बाहुभ्यां त्रिदिवं यथा ॥ २९ ॥
 किंरातल्लूणान् यवनानन्प्राण् कङ्कान् भशान् छकान् ।
 अग्रहमणयान् नृपांश्चाडन् भ्लेच्छान् दिग्विजयेऽभिलान् ॥ ३० ॥
 जित्वा पुरासुरा देवान् ये रसौकांसि भेजिरे ।
 देवस्त्रियो रसां नीताः प्राणिभिः पुनराडरत् ॥ ३१ ॥
 सर्वान् कामान् दृष्टुडतुः प्रजानां तस्य रोदसी ।
 समास्त्रिणवसाडस्रीर्दिक्षु यङ्कमवर्तयत् ॥ ३२ ॥
 स सम्राड् लोकापालाप्यमैश्वर्यमधिराट् श्रियम् ।
 यङ्कं यास्मलितं प्राणान् मृषेत्युपरराम ड ॥ ३३ ॥
 तस्यासन् नृप वैदभ्यः पत्न्यस्तिस्रः सुसम्मताः ।
 जघ्नुस्त्यागभयात्पुत्रान् नानुशुपा षतीरिते ॥ ३४ ॥
 तस्यैवं वितथे वंशे तदर्थं यजतः सुतम् ।
 मरुत्स्तोमेन मरुतो भरद्वाजमुपाददुः ॥ ३५ ॥
 अन्तर्वत्न्यां भ्रातृपत्न्यां मैथुनाय बृडस्पतिः ।
 प्रवृत्तो वारितो गर्भं शम्वा वीर्यमवासृजत् ॥ ३६ ॥
 तं त्यक्तुङ्कामां ममतां भर्तृत्यागविशङ्किताम् ।

नामनिर्वाचनं तस्य श्लोकमेनं सुरा जगुः ॥ ३७ ॥

भूढे भर द्वाजमिमं भर द्वाजं भृडस्पते ।

यातौ यद्गुक्त्वा पितरौ भरद्वाजस्ततस्त्वयम् ॥ ३८ ॥

योद्यमाना सुरैरेवं मत्वा वितथमात्मजम् ।

व्यसृजन्मरुतोऽभिभ्रन् दत्तोऽयं वितथेऽन्यथे ॥ ३९ ॥

एति श्रीमद्भागवते महापुराणे पारमहंस्यां

संछितायां नवमस्कन्धे विंशोऽध्यायः ॥ २० ॥

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ अेकविंशोऽध्यायः - २१ ॥

श्रीशुक उवाच

वितथस्य सुतो मन्युर्भृडत्क्षत्रो जयस्ततः ।

महावीर्यो नरो गर्गः सङ्कृतिस्तु नरात्मजः ॥ १ ॥

गुरुश्च रन्तिदेवश्च सङ्कृतेः पाण्डुनन्दन ।

रन्तिदेवस्य छि यश एडामुत्र य गीयते ॥ २ ॥

वियद्वित्तस्य ददतो लब्धं लब्धं बुभुक्षतः ।

निष्क्रिञ्चनस्य धीरस्य सङ्कटुम्भस्य सीदतः ॥ ३ ॥

व्यतीयुरष्टयत्वारिंशदडान्यपिभतः डिल ।

धृतपायससंयावं तोयं प्रातरुपस्थितम् ॥ ४ ॥

कृष्णप्रासङ्कटुम्भस्य क्षुत्तृड्भ्यां जातवेपथोः ।

अतिथिभ्राडमणः काले भोक्तुकामस्य यागमत् ॥ ५ ॥

तस्मै संव्यभजत्सोऽन्नमादृत्य श्रद्धयान्वितः ।

डरिं सर्वत्र सम्पश्यन् स भुक्त्वा प्रथयौ द्विजः ॥ ६ ॥

अथान्यो भोक्ष्यमाणस्य विभक्तस्य मडीपते ।

विभक्तं व्यभजत्तस्मै वृषधाय डरिं स्मरन् ॥ ७ ॥

याते शूद्रे तमन्योऽगादतिथिः श्वभिरावृतः ।
 राजन् मे दीयतामन्नं सगणाय बुभुक्षते ॥ ८ ॥
 स आदृत्यावशिष्टं यद्भुमानपुरस्कृतम् ।
 तस्य दत्त्वा नमश्चक्रे श्वभ्यः श्वपतये विभुः ॥ ९ ॥
 पानीयमात्रमुच्छेषं तस्यैकपरितर्पणम् ।
 पास्यतः पुल्कसोऽभ्यागादपो द्रुष्यशुभस्य मे ॥ १० ॥
 तस्य तां करुणां वाचं निशम्य विपुलश्रमाम् ।
 कृपया भृशसन्तप्तं षट्माढामृतं वयः ॥ ११ ॥
 न कामयेऽहं गतिमीश्वरात्परा-
 मष्टर्द्धियुक्तामपुनर्भवं वा ।
 आर्तिं प्रपद्येऽभिलदेऽभाजा-
 मन्तःस्थितो येन भवन्त्यदुःखाः ॥ १२ ॥
 क्षुत्तृट् श्रमो गात्रपरिश्रमश्च
 दैन्यं क्लमः शोकविषादमोहाः ।
 सर्वे निवृत्ताः कृपास्य जन्तो-
 र्जिष्णुविषोर्ज्वलवार्पणान्मे ॥ १३ ॥
 षति प्रभाष्य पानीयं म्रियमाणः पिपासया ।
 पुल्कसायाददाच्छरीरो निसर्गकरुणो नृपः ॥ १४ ॥
 तस्य त्रिभुवनाधीशाः क्लृप्ताः क्लृप्तिमिच्छताम् ।
 आत्मानं दर्शयाञ्चकुर्माया विष्णुविनिर्मिताः ॥ १५ ॥
 स वै तेभ्यो नमस्कृत्य निःसङ्गो विगतस्मृङ्गः ।
 वासुदेवे भगवति भक्त्या चक्रे मनः परम् ॥ १६ ॥
 षश्वरालम्बनं चित्तं कुर्वतोऽनन्यराधसः ।
 माया गुणमयी राजन् स्वप्रवत्प्रत्यलीयत ॥ १७ ॥
 तत्प्रसङ्गानुभावेन रन्तिदेवानुवर्तिनः ।
 अभवन् योगिनः सर्वे नारायणपरायणाः ॥ १८ ॥
 गर्गास्थिनिस्ततो गार्ग्यः क्षत्राद्भ्राम् ल्यवर्तत ।
 दुरितक्षयो महावीर्यात्तस्य त्रय्यारुणिः कविः ॥ १९ ॥

पुष्करारुणिरित्यत्र ये ब्राह्मणगतिं गताः ।
 बृहत्क्षत्रस्य पुत्रोऽभूद्धस्ती यद्धस्तिनापुरम् ॥ २० ॥
 अजमीढो द्विमीढश्च पुरुमीढश्च उस्तिनः ।
 अजमीढस्य वंश्याः स्युः प्रियमेधाद्यो द्विजाः ॥ २१ ॥
 अजमीढाद्भृङ्गद्विषुस्तस्य पुत्रो बृहद्धनुः ।
 बृहत्हायस्ततस्तस्य पुत्र आसीज्जयद्रथः ॥ २२ ॥
 तत्सुतो विशदस्तस्य सेनजित्समजायत ।
 रुचिराश्वो दृढलनुः काश्यो वत्सश्च तत्सुताः ॥ २३ ॥
 रुचिराश्वसुतः पारः पृथुसेनस्तदात्मजः ।
 पारस्य तनयो नीपस्तस्य पुत्रशतं त्वभूत् ॥ २४ ॥
 स कृत्यां शुक्कन्यायां ब्रह्मदत्तमञ्जुजनत् ।
 स योगी गवि भार्यायां विष्वक्सेनमधात्सुतम् ॥ २५ ॥
 जैगीषव्योपदृशेन योगतन्त्रं यकार उ ।
 उदङ्स्वनस्ततस्तस्माद्भल्लादो भार्ददीषवाः ॥ २६ ॥
 यवीनरो द्विमीढस्य कृतिमांस्तत्सुतः स्मृतः ।
 नाम्ना सत्यधृतिर्यस्य दृढनेमिः सुपार्श्वकृत् ॥ २७ ॥
 सुपार्श्वान्त्सुमतिस्तस्य पुत्रः सन्नतिमांस्ततः ।
 कृतिर्छिरायनाभाद्यो योगं प्राप्य जगौ स्म षट् ॥ २८ ॥
 संछिताः प्राथ्यसाम्नां वै नीपो ऽयुत्रायुधस्ततः ।
 तस्य क्षेम्यः सुवीरोऽथ सुवीरस्य सिपुञ्जयः ॥ २९ ॥
 ततो बहुरथो नाम पुरमीढोऽप्रजोऽभवत् ।
 नलिन्यामजमीढस्य नीलः शान्तिः सुतस्ततः ॥ ३० ॥
 शान्तेः सुशान्तिस्तत्पुत्रः पुरुजोऽर्कस्ततोऽभवत् ।
 भर्माश्वस्तनयस्तस्य पञ्चासन् मुद्रलाद्यः ॥ ३१ ॥
 यवीनरो बृहद्विषुः काम्पिल्यः सञ्जयः सुताः ।
 भर्माश्वः प्राड पुत्रा मे पञ्चानां रक्षाणाय छि ॥ ३२ ॥
 विषयाणामलमिमे षति पञ्चालसंज्ञिताः ।
 मुद्रलाद्ब्रह्म निर्वृत्तं गोत्रं मौद्गल्यसंज्ञितम् ॥ ३३ ॥

મિથુનં મુદ્રલાદ્ભાર્યાદિવોદાસઃ પુમાનભૂત્ ।
અહલ્યા કન્યકા યસ્યાં શતાનન્દસ્તુ ગૌતમાત્ ॥ ૩૪ ॥

તસ્ય સત્યધૃતિઃ પુત્રો ધનુર્વેદવિશારદઃ ।
શરદ્વાંસ્તત્સુતો યસ્માદુર્વશીદર્શનાલ્કિલ ॥ ૩૫ ॥

શરસ્તમ્બેડપતદ્રેતો મિથુનં તદભૂચ્છુભમ્ ।
તદૃષ્ટ્વા કૃપયાગૃહ્ણાચ્છન્તનુર્મૃગયાં ચરન્ ।
કૃપઃ કુમારઃ કન્યા ચ દ્રોણપત્ન્યભવત્કૃપી ॥ ૩૬ ॥

ઇતિ શ્રીમદ્ભાગવતે મહાપુરાણે પારમહંસ્યાં
સંહિતાયાં નવમસ્કન્ધે એકવિંશોડધ્યાયઃ ॥ ૨૧ ॥

॥ ૐ નમો ભગવતે વાસુદેવાય ॥

॥ દ્વાવિંશોડધ્યાયઃ - ૨૨ ॥

શ્રીશુક ઉવાચ
મિત્રેયુશ્ચ દિવોદાસાચ્ચવનસ્તત્સુતો નૃપ ।
સુદાસઃ સહદેવોડથ સોમકો જન્તુજન્મકૃત્ ॥ ૧ ॥
તસ્ય પુત્રશતં તેષાં યવીયાન્ પૃષતઃ સુતઃ ।
(સ તસ્માદ્દ્રુપદો જહો સર્વસમ્પત્સમન્વિતઃ ।)
દ્રુપદો દ્રૌપદી તસ્ય ધૃષ્ટદ્યુમ્નાદયઃ સુતાઃ ॥ ૨ ॥
ધૃષ્ટદ્યુમ્નાદ્દૃષ્ટકેતુર્ભાર્યાઃ પચ્ચાલકા ઇમે ।
યોડજમીઢસુતો હ્યન્ય ઋક્ષઃ સંવરણસ્તતઃ ॥ ૩ ॥
તપત્યાં સૂર્યકન્યાયાં કુરુક્ષેત્રપતિઃ કુરુઃ ।
પરીક્ષિત્સુધનુર્જહુર્નિષધાશ્ચઃ કુરોઃ સુતાઃ ॥ ૪ ॥
સુહોત્રોડભૂત્સુધનુષશ્ચવનોડથ તતઃ કૃતી ।
વસુસ્તસ્યોપરિચરો બૃહદ્રથમુખાસ્તતઃ ॥ ૫ ॥
કુશામ્બમત્સ્યપ્રત્યગ્રચેદિપાધાશ્ચ ચેદિપાઃ ।

भृङ्गधातुशात्रोऽभूदृषभस्तस्य तत्सुतः ॥ ६ ॥
 जज्ञे सत्यछितोऽपत्यं पुष्यवांस्तत्सुतो जङ्घुः ।
 अन्यस्यां यापि भार्यायां शकले द्वे भृङ्गधातु ॥ ७ ॥
 ते मात्रा भङ्गिरुत्सृष्टे जरया याभिसन्धिते ।
 जृष्व जृष्वेति कीडन्त्या जरासन्धोऽभवत्सुतः ॥ ८ ॥
 ततश्च सङ्घेवोऽभूत्सोमापिर्यञ्छुतश्रवाः ।
 परीक्षिदन्पत्योऽभूत्सुरथो नाम जाह्नवः ॥ ९ ॥
 ततो विदूरथस्तस्मात्सार्वभौमस्ततोऽभवत् ।
 जयसेनस्तत्तनयो राधिकोऽतोऽयुतो ऽयभूत् ॥ १० ॥
 ततश्च क्रोधनस्तस्माद्देवातिथिरमुष्य य ।
 ऋष्यस्तस्य द्विषोऽभूत्प्रतीपस्तस्य यात्मजः ॥ ११ ॥
 देवापिः शन्तनुस्तस्य आह्वीक इति यात्मजाः ।
 पितृराज्यं परित्यज्य देवापिस्तु वनं गतः ॥ १२ ॥
 अभवच्छन्तनू राजा प्राज्मडाभिषसंज्ञितः ।
 यं यं कराभ्यां स्पृशति जृष्टं यौवनमेति सः ॥ १३ ॥
 शान्तिमाप्नोति यैवात्र्यां कर्मणा तेन शन्तनुः ।
 समा द्वादश तद्राज्ये न ववर्ष यदा विभुः ॥ १४ ॥
 शन्तनुर्भ्राज्मणैरुक्तः परिवेत्तायमग्रभुङ्क् ।
 राज्यं देव्यग्रजायाशु पुरराष्ट्रविवृद्धये ॥ १५ ॥
 अवेमुक्तो द्विजैर्ज्यैष्ठे छन्दयामास सोऽब्रवीत् ।
 तन्मन्त्रिप्रखितैर्विप्रैर्वेदाद्विभ्रंशितो गिरा ॥ १६ ॥
 वेदवादातिवादान् वै तदा देवो ववर्ष ७ ।
 देवापिर्योगमास्थाय कलापग्राममाश्रितः ॥ १७ ॥
 सोमवंशे कलौ नष्टे कृतादौ स्थापयिष्यति ।
 आह्वीकात्सोमदत्तोऽभूद्भूरिर्भूरिश्रवास्ततः ॥ १८ ॥
 शलश्च शन्तनोरासीद्भङ्गायां भीष्म आत्मवान् ।
 सर्वधर्मविदां श्रेष्ठो मडाभागवतः कविः ॥ १९ ॥

वीरयूथाग्रणीर्येन रामोऽपि युधि तोषितः ।
 शन्तनोर्दाशकन्यायां जज्ञे चित्राङ्गदः सुतः ॥ २० ॥
 विचित्रवीर्यश्चावरो नाम्ना चित्राङ्गदो हतः ।
 यस्यां पराशरात्साक्षादवतीर्णो हरेः कला ॥ २१ ॥
 वेदगुप्तो मुनिः कृषणो यतोऽहमिदमध्यगाम् ।
 उित्वा स्वशिष्यान् पैलादीन् भगवान् आदरायणः ॥ २२ ॥
 मलयं पुत्राय शान्ताय परं गुह्यमिदं जगौ ।
 विचित्रवीर्योऽथोवाह काशिराजसुते बलात् ॥ २३ ॥
 स्वयंवराद्युपानीते अम्बिकाम्बालिके उभे ।
 तयोरासक्तहृदयो गृहीतो यक्ष्मणा मृतः ॥ २४ ॥
 क्षेत्रेऽप्रजस्य वै भ्रातुर्मात्रोक्तो आदरायणः ।
 धृतराष्ट्रं य पाण्डुं य विदुरं चाप्यञ्जुजन्तु ॥ २५ ॥
 गान्धार्यां धृतराष्ट्रस्य जज्ञे पुत्रशतं नृप ।
 तत्र दुर्योधनो जयेष्ठो दुःशला चापि कन्यका ॥ २६ ॥
 शापान्मैथुनरुद्धस्य पाण्डोः कुन्त्यां मडारथाः ।
 जाता धर्मानिलेन्द्रेभ्यो युधिष्ठिरमुष्मास्त्रयः ॥ २७ ॥
 नकुलः सडदेवश्च माधां नासत्यदस्रयोः ।
 द्रौपधां पञ्च पञ्चभ्यः पुत्रास्ते पितरोऽभवन् ॥ २८ ॥
 युधिष्ठिरात्प्रतिविन्ध्यः श्रुतसेनो वृकोदरात् ।
 अर्जुनाञ्छ्रुतकीर्तिस्तु शतानीकस्तु नाकुलिः ॥ २९ ॥
 सडदेवसुतो राजन् श्रुतकर्मा तथापरे ।
 युधिष्ठिरात्तु पौरव्यां देवकोऽथ घटोत्कचः ॥ ३० ॥
 भीमसेनाद्भिडिम्बायां काल्यां सर्वगतस्ततः ।
 सडदेवात्सुलोत्रं तु विजयासूत पार्वती ॥ ३१ ॥
 करेणुमत्यां नकुलो नरमित्रं तथार्जुनः ।
 धरावन्तमुलुप्यां वै सुतायां बभ्रुवाहनम् ।
 मणिपूरपतेः सोऽपि तत्पुत्रः पुत्रिकासुतः ॥ ३२ ॥
 तव तातः सुभद्रायामभिमन्युरजायत ।

सर्वातिरथजिद्धीर उत्तरायां ततो भवान् ॥ ३३ ॥
परिक्षीणेषु कुरुषु द्रौणोर्ब्रह्मास्त्रतेजसा ।
त्वं यं कृष्णानुभावेन सञ्जोवो मोचितोऽन्तकात् ॥ ३४ ॥
तवेमे तनयास्तात जनमेजयपूर्वकाः ।
श्रुतसेनो भीमसेन उग्रसेनश्च वीर्यवान् ॥ ३५ ॥
जनमेजयस्त्वां विदित्वा तक्षकान्निधनं गतम् ।
सर्पान् वै सर्पयागाग्रौ स ङोष्यति रुषान्वितः ॥ ३६ ॥
कावषेयं पुरोधाय तुरं तुरगमेधयाट् ।
समन्तात्पृथिवीं सर्वां जित्वा यक्ष्यति याध्वरैः ॥ ३७ ॥
तस्य पुत्रः शतानीको याज्ञवल्क्यात्रयीं पठन् ।
अस्त्रज्ञानं क्रियाज्ञानं शौनकात्परमेष्ठ्यति ॥ ३८ ॥
सहस्रानीकस्तत्पुत्रस्ततश्चैवाश्वमेधजः ।
असीमकृष्णस्तस्यापि नेमियङ्कस्तु तत्सुतः ॥ ३९ ॥
गजाह्वये हृते नद्या कौशाम्ब्यां साधु वत्स्यति ।
उक्तस्ततश्चित्ररथस्तस्मात्कविरथः सुतः ॥ ४० ॥
तस्माथ्य वृष्टिमांस्तस्य सुषेणोऽथ महीपतिः ।
सुनीधस्तस्य भविता नृयक्षुर्यत्सुभीनलः ॥ ४१ ॥
परिप्लवः सुतस्तस्मान्मेधावी सुनयात्मजः ।
नृपञ्जयस्ततो दूर्वस्तिमिस्तस्माज्जनिष्यति ॥ ४२ ॥
तिमेर्बुडद्रथस्तस्माच्छतानीकः सुदासजः ।
शतानीकाद्दुर्मनस्तस्यापत्यं महीनरः ॥ ४३ ॥
दण्डपाणिर्निमिस्तस्य क्षेमको भविता नृपः ।
ब्रह्मक्षत्रस्य वै प्रोक्तो वंशो देवर्षिसत्कृतः ॥ ४४ ॥
क्षेमकं प्राप्य राजानं संस्थां प्राप्स्यति वै कलौ ।
अथ मागधराजानो भवितारो वदामि ते ॥ ४५ ॥
भविता सहदेवस्य मार्जारिर्यच्छ्रुतश्रवाः ।
ततोऽयुतायुस्तस्यापि निरमित्रोऽथ तत्सुतः ॥ ४६ ॥

સુનક્ષત્રઃ સુનક્ષત્રાદ્ભૂહત્સેનોડથ કર્મજિત્ ।
 તતઃ સુતઞ્જયાદ્ધિપ્રઃ શુચિસ્તસ્ય ભવિષ્યતિ ॥ ૪૭ ॥
 ક્ષેમોડથ સુવ્રતસ્તસ્માદ્ધર્મસૂત્રઃ શમસ્તતઃ ।
 ધુમત્સેનોડથ સુમતિઃ સુબલો જનિતા તતઃ ॥ ૪૮ ॥
 સુનીયઃ સત્યજિદ્ય વિશ્વજિદ્યદ્ધિપુઞ્જયઃ ।
 બાર્હદ્રથાશ્ચ ભૂપાલા ભાવ્યાઃ સાહસ્રવત્સરમ્ ॥ ૪૯ ॥
 ઇતિ શ્રીમદ્ભાગવતે મહાપુરાણે પારમહંસ્યાં
 સંહિતાયાં નવમસ્કન્ધે દ્વાવિંશોડધ્યાયઃ ॥ ૨૨ ॥

॥ ૐ નમો ભગવતે વાસુદેવાય ॥

॥ ત્રયોવિંશોડધ્યાયઃ - ૨૩ ॥

શ્રીશુક ઉવાચ
 અનોઃ સભાનરશ્ચક્ષુઃ પરોક્ષશ્ચ ત્રયઃ સુતાઃ ।
 સભાનરાત્કાલનરઃ સુઞ્જયસ્તત્સુતસ્તતઃ ॥ ૧ ॥
 જનમેજયસ્તસ્ય પુત્રો મહાશીલો મહામનાઃ ।
 ઉશીનરસ્તિતિક્ષુશ્ચ મહામનસ આત્મજૌ ॥ ૨ ॥
 શિબિર્વનઃ શમિર્દક્ષશ્ચત્વારોશીનરાત્મજાઃ ।
 વૃષાદર્ભઃ સુવીરશ્ચ મદ્રઃ કૈકેય આત્મજાઃ ॥ ૩ ॥
 શિબેશ્ચત્વાર એવાસંસ્તિતિક્ષોશ્ચ રુષદ્રથઃ ।
 તતો હેમોડથ સુતપા બલિઃ સુતપસોડભવત્ ॥ ૪ ॥
 અડ્ગવડ્ગકલિડ્ગાઘાઃ સુહમપુરૂડાન્નસંજિતાઃ ।
 જહ્નિરે દીર્ઘતમસો બલેઃ ક્ષેત્રે મહીક્ષિતઃ ॥ ૫ ॥
 ચક્રુઃ સ્વનામ્ના વિષયાન્ ષડિમાન્ પ્રાચ્યકાંશ્ચ તે ।
 ખનપાનોડડગતો જહ્ને તસ્માદ્ધિવિરથસ્તતઃ ॥ ૬ ॥
 સુતો ધર્મરથો યસ્ય જહ્ને ચિત્રરથોડપ્રજાઃ ।
 રોમપાદ ઇતિ ખ્યાતસ્તસ્મૈ દશરથઃ સખ્યા ॥ ૭ ॥

शान्तां स्वकन्यां प्रायच्छदृष्यशृङ्ग उवाच ताम् ।
 देवेऽवर्षति यं रामा आनिन्युर्दृशिणीसुतम् ॥ ८ ॥
 नाट्यसङ्गीतवादित्रैर्विभ्रमाविङ्गनार्द्धलैः ।
 स तु राज्ञोऽनपत्यस्य निःश्रेष्ठिं मरुत्वतः ॥ ९ ॥
 प्रजामदाद्दशरथो येन लेभेऽप्रजाः प्रजाः ।
 यतुरङ्गो रोमपादात्पृथुवाक्षस्तु तत्सुतः ॥ १० ॥
 बृहद्रथो बृहत्कर्मा बृहद्भानुश्च तत्सुताः ।
 आधाद्भृङ्गनास्तस्माज्जयद्रथ उदाहृतः ॥ ११ ॥
 विजयस्तस्य सम्भृत्यां ततो धृतिरजायत ।
 ततो धृतप्रतस्तस्य सत्कर्माधिरथस्ततः ॥ १२ ॥
 योऽसौ गङ्गातटे क्रीडन् मञ्जूषान्तर्गतं शिशुम् ।
 कुन्त्यापविद्धं कानीनमनपत्योऽकरोत्सुतम् ॥ १३ ॥
 वृषसेनः सुतस्तस्य कर्णस्य जगतीपतेः ।
 द्रुप्योश्च तनयो बभूवुः सेतुस्तस्यात्मजस्ततः ॥ १४ ॥
 आरब्धस्तस्य गान्धारस्तस्य धर्मस्ततो धृतः ।
 धृतस्य दूर्मदस्तस्मात्प्रयेताः प्रायेतसं शतम् ॥ १५ ॥
 भवेच्छाधिपतयोऽभूवन्नृदीर्घीं दिशमाश्रिताः ।
 तुर्वसोश्च सुतो वह्निर्वह्निर्गोऽथ भानुमान् ॥ १६ ॥
 त्रिभानुस्तत्सुतोऽस्यापि करन्धम उदारधीः ।
 मरुतस्तत्सुतोऽपुत्रः पुत्रं पौरवमन्वभूत् ॥ १७ ॥
 दृष्यन्तः स पुनर्भेजे स्वं वंशं राज्यकामुङ्कः ।
 यथातेजर्वेष्ठपुत्रस्य यदोर्वंशं नरर्षभ ॥ १८ ॥
 वार्णयामि मडापुत्र्यं सर्वपापहरं नृणाम् ।
 यदोर्वंशं नरः श्रुत्वा सर्वपापैः प्रभुष्यते ॥ १९ ॥
 यत्रावतीर्णो भगवान् परमात्मा नराकृतिः ।
 यदोः सङ्गजित्कोष्ठा नलो रिपुरिति श्रुताः ॥ २० ॥
 यत्वारः सूनवस्तत्र शतजित्प्रथमात्मजः ।

मडाडयो वेणुडयो डैडयश्चेति तत्सुताः ॥ २१ ॥
धर्मस्तु डैडयसुतो नेत्रः कुन्तेः पिता ततः ।
सोडञ्जिरभवत्कुन्तेर्मडिष्मान् भद्रसेनकः ॥ २२ ॥
दुर्मदो भद्रसेनस्य धनकः कृतवीर्यसूः ।
कृताग्निः कृतवर्मा य कृतौजा धनकात्मजाः ॥ २३ ॥
अर्जुनः कृतवीर्यस्य सामद्वीपेश्वरोऽभवत् ।
दत्तात्रेयाद्दुरेशात्प्राप्तयोगमडागुणः ॥ २४ ॥
न नूनं कार्तवीर्यस्य गतिं यास्यन्ति पार्थिवाः ।
यज्ञादानतपोयोगश्रुतवीर्यदयादिभिः ॥ २५ ॥
पञ्चाशीति सडस्त्राणि ड्यव्याडतभवः समाः ।
अनष्टवित्तस्मरणो बुभुजेऽक्षय्यषड्सु ॥ २६ ॥
तस्य पुत्रसडस्रेषु पञ्चैवोर्वरिता मूधे ।
जयध्वजः शूरसेनो वृषभो मधुर्जितः ॥ २७ ॥
जयध्वजात्तालजङ्घस्तस्य पुत्रशतं त्वभूत् ।
क्षत्रं यत्तालजङ्घाप्यमौर्वतेजोपसंङ्गतम् ॥ २८ ॥
तेषां जयेष्ठो वीतिडोत्रो वृषिः पुत्रो मधोः स्मृतः ।
तस्य पुत्रशतं त्वासीद्दृषिज्जयेष्ठे यतः कुलम् ॥ २९ ॥
माधवा वृषण्यो राजन् यादवाश्चेति संज्ञिताः ।
यदुपुत्रस्य य डोष्टोः पुत्रो वृजिनवांस्ततः ॥ ३० ॥
श्वाडिस्ततो रुशेकुर्वे तस्य चित्ररथस्ततः ।
शशभिन्दुर्मडायोगी मडाभोजो मडानभूत् ॥ ३१ ॥
यतुर्दशमडारत्नश्चक्रवर्त्यपराजितः ।
तस्य पत्नीसडस्त्राणां दशानां सुमडायशाः ॥ ३२ ॥
दशलक्षसडस्त्राणि पुत्राणां तास्वञ्जुजनत् ।
तेषां तु षट् प्रधानानां पृथुश्रवस आत्मजः ॥ ३३ ॥
धर्मो नामोशना तस्य डयमेधशतस्य याट् ।
तत्सुतो रुचकस्तस्य पञ्चासत्रात्मजाः शृणु ॥ ३४ ॥

पुरुजिदुक्मरुक्मेषुपृथुज्यामघसंज्ञिताः ।
 ज्यामघस्त्वप्रजोऽप्यन्यां भार्यां शैब्यापतिर्भयात् ॥ ३५ ॥
 नाविन्च्छत्रुभवनाद्भोज्यां कन्यामडारधीत् ।
 रथस्थां तां निरीक्ष्याड शैब्या पतिममर्षिता ॥ ३६ ॥
 केयं कुडक मत्स्थानं रथमारोपितेति वै ।
 स्नुषा तवेत्यभिहिते स्मयन्ती पतिमभ्रवीत् ॥ ३७ ॥
 अलं वन्ध्यासपत्नी य स्नुषा मे युज्यते कथम् ।
 जनधिष्यसि यं राज्ञि तस्येयमुपयुज्यते ॥ ३८ ॥
 अन्वमोदन्त तद्भिश्चेदेवाः पितर अवे य ।
 शैब्या गर्भमघात्काले कुमारं सुषुवे शुभम् ।
 स विदर्भं धति प्रोक्त उपयेमे स्नुषां सतीम् ॥ ३९ ॥
 धति श्रीमद्भागवते मडापुराणे पारमहंस्थां संछितायां
 नवमस्कन्धे यद्दुवंशानुवर्णने त्रयोविंशोऽध्यायः ॥ २३ ॥

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ यतुर्विंशोऽध्यायः - २४ ॥

श्रीशुक उवाच
 तस्यां विदर्भोऽजनयत्पुत्रौ नाम्ना कुशकथौ ।
 तृतीयं रोमपादं य विदर्भकुलनन्दनम् ॥ १ ॥
 रोमपादसुतो बभ्रुर्बभ्रुः कृतिरजायत ।
 उशिकस्तसुतस्तस्मात्त्र्येद्विश्रैद्याद्यो नृप ॥ २ ॥
 कथस्य कुन्तिः पुत्रोऽभ्रूदृष्टिस्तस्याथ निर्वृतिः ।
 ततो दशार्धो नाम्नाभूत्तस्य व्योमः सुतस्ततः ॥ ३ ॥
 शुभूतो विकृतिस्तस्य यस्य भीमरथः सुतः ।
 ततो नवरथः पुत्रो जातो दशरथस्ततः ॥ ४ ॥
 करम्भिः शकुनेः पुत्रो देवरातस्तदात्मजः ।

देवक्षत्रस्ततस्तस्य मधुः कुरुवशादनुः ॥ ५ ॥

पुरुषोत्रस्त्वनोः पुत्रस्तस्यायुः सात्वतस्ततः ।
भजमानो भजिर्दिव्यो वृषिर्देवावृधोऽन्धकः ॥ ६ ॥

सात्वतस्य सुताः सप्त मडाभोजश्च मारिष ।
भजमानस्य निम्बोधिः किङ्किणो धृष्टिरेव च ॥ ७ ॥

अेकस्थामात्मजाः पत्यामन्यस्थां च त्रयः सुताः ।
शताजिख्य सडस्माजिद्युताजिदिति प्रभो ॥ ८ ॥

भ्रुर्देवावृधसुतस्तयोः श्लोकौ पठन्त्यभू ।
यथैव शृणुमो दूरात्सम्पश्यामस्तथान्तिकात् ॥ ९ ॥

भ्रुः श्रेष्ठो मनुष्याणां देवैर्देवावृधः सप्त ।
पुरुषाः पञ्चषष्टिश्च षट् सडस्माणि याष्ट च ॥ १० ॥

येऽमृतत्वमनुप्राप्ता भ्रुर्देवावृधादपि ।
मडाभोजोऽपि धर्मात्मा भोज आसंस्तदन्वये ॥ ११ ॥

वृषणोः सुमित्रः पुत्रोऽभूद्युवाजिख्य परन्तप ।
शिनिस्तस्यानमित्रश्च निम्नोऽभूदनमित्रतः ॥ १२ ॥

सत्राजितः प्रसेनश्च निम्नस्थाप्यासतुः सुतौ ।
अनमित्रसुतो योऽन्यः शिनिस्तस्याथ सत्यकः ॥ १३ ॥

युयुधानः सात्यकिर्वै जयस्तस्य कुण्डिस्ततः ।
युगन्धरोऽनमित्रस्य वृषिणोः पुत्रोऽपरस्ततः ॥ १४ ॥

श्वकुलश्चित्ररथश्च गान्दिन्यां च श्वकुलतः ।
अङ्कुरप्रमुखा आसन् पुत्रा द्वादश विश्रुताः ॥ १५ ॥

आसङ्गः सारमेयश्च मृदुरो मृदुविद्विरिः ।
धर्मवृद्धः सुकर्मा च क्षेत्रोपेक्षोऽरिर्मर्दनः ॥ १६ ॥

शत्रुघ्नो गन्धमादश्च प्रतिबाहुश्च द्वादश ।
तेषां स्वसा सुयीराप्या द्वावङ्कुरसुतावपि ॥ १७ ॥

देवानुपदेवश्च तथा चित्ररथात्मजाः ।
पृथुर्विदूरथाधाश्च भडवो वृषिणन्तनाः ॥ १८ ॥

कुकुरो भजमानश्च शुचिः कम्बलबर्हिषः ।
 कुकुरस्य सुतो वह्निर्विलोमा तनयस्ततः ॥ १८ ॥
 उपोतरोमा तस्थानुः सभा यस्य य तुम्भुरः ।
 अन्यको दृन्दुभिस्तस्माद्विधीतः पुनर्वसुः ॥ २० ॥
 तस्यालुकश्चालुकी य कन्या यैवालुकात्मजौ ।
 देवकश्चोत्रसेनश्च यत्वारो देवकात्मजाः ॥ २१ ॥
 देववानुपदेवश्च सुदेवो देववर्धनः ।
 तेषां स्वसारः सप्तासन् धृतदेवाद्यो नृप ॥ २२ ॥
 शान्तिदेवोपदेवा य श्रीदेवा देवरक्षिता ।
 सलदेवा देवकी य वसुदेव उवाह ताः ॥ २३ ॥
 कंसः सुनामा न्यग्रोधः कङ्कः शङ्कुः सुलूस्तथा ।
 राष्ट्रपालोऽथ सृष्टिश्च तुष्टिमानौत्रसेनयः ॥ २४ ॥
 कंसा कंसवती कङ्का शूरभू राष्ट्रपालिका ।
 उत्रसेनदुहितरो वसुदेवानुजस्त्रियः ॥ २५ ॥
 शूरो विदूरथादासीद्भजमानः सुतस्ततः ।
 शिनिस्तस्मात्स्वयं भोजो लृटीकस्तत्सुतो मतः ॥ २६ ॥
 देवबाहुः शतधनुः कृतवर्मति तत्सुताः ।
 देवमीढस्य शूरस्य मासिषा नाम पत्न्यभूत् ॥ २७ ॥
 तस्यां स जनयामास दश पुत्रानकल्मषान् ।
 वसुदेवं देवभागं देवश्रवसामानकम् ॥ २८ ॥
 सृञ्जयं श्यामकं कङ्कं शमीकं वत्सकं वृकम् ।
 देवदुन्दुभयो नेदुरानका यस्य जन्मनि ॥ २९ ॥
 वसुदेवं उरेः स्थानं वदन्त्यानकदुन्दुभिम् ।
 पृथा य श्रुतदेवा य श्रुतकीर्तिः श्रुतश्रवाः ॥ ३० ॥
 राजाधिदेवी यैतेषां भगिन्यः पञ्च कन्यकाः ।
 कुन्तेः सभ्युः पिता शूरो ऽथपुत्रस्य पृथामदात् ॥ ३१ ॥
 साऽऽप दुर्वाससो विधां देवलूतीं प्रतीषितात् ।
 तस्या वीर्यपरीक्षार्थमाजुडाव रविं शुचिम् ॥ ३२ ॥

તદૈવોપાગતં દેવં વીક્ષ્ય વિસ્મિતમાનસા ।
 પ્રત્યયાર્થ પ્રયુક્તા મે યાહિ દેવ ક્ષમસ્વ મે ॥ ૩૩ ॥
 અમોઘં દર્શનં દેવિ આદિત્સે ત્વયિ ચાત્મજમ્ ।
 યોનિર્યથા ન દુષ્યેત કર્તાહં તે સુમધ્યમે ॥ ૩૪ ॥
 ઇતિ તસ્યાં સ આધાય ગર્ભ સૂર્યો દિવં ગતઃ ।
 સઘઃ કુમારઃ સગ્જજ્ઞે દ્વિતીય ઇવ ભાસ્કરઃ ॥ ૩૫ ॥
 તં સાત્યજન્મદીતોયે કૃષ્ણાલ્લોકસ્ય બિભ્યતી ।
 પ્રપિતામહસ્તામુવાહ પાર્ણુવૈ સત્યવિક્રમઃ ॥ ૩૬ ॥
 શ્રુતદેવાં તુ કાર્ણ્વો વૃહ્દશર્મા સમગ્રહીત્ ।
 યસ્યામભૂદન્તવક્ત્રઃ ઋષિશમ્ભો દિતેઃ સુતઃ ॥ ૩૭ ॥
 કેકેયો ધૃષ્ટકેતુશ્ચ શ્રુતકીર્તિમવિન્દત ।
 સન્તર્દનાદયસ્તસ્યાં પગ્ન્યાસન્ કેકયાઃ સુતાઃ ॥ ૩૮ ॥
 રાજાધિદેવ્યામાવન્ત્યૌ જયસેનોડજનિષ્ટ હ ।
 દમઘોષશ્ચેદિરાજઃ શ્રુતશ્રવસમગ્રહીત્ ॥ ૩૯ ॥
 શિશુપાલઃ સુતસ્તસ્યાઃ કથિતસ્તસ્ય સમ્ભવઃ ।
 દેવભાગસ્ય કંસાયાં ચિત્રકેતુબૃહદ્ભલૌ ॥ ૪૦ ॥
 કંસવત્યાં દેવશ્રવસઃ સુવીર ઇષુમાંસ્તથા ।
 કહ્ણાયામાનકાજજાતઃ સત્યજિત્પુરુજિત્તથા ॥ ૪૧ ॥
 સુગ્જયો રાજ્જપાલ્યાં ચ વૃષદુર્મર્ષણાદિકાન્ ।
 હરિકેશહિરણ્યાક્ષૌ શૂરભૂમ્યાં ચ શ્યામકઃ ॥ ૪૨ ॥
 મિશ્રકેશ્યામપ્સરસિ વૃકાદીન્ વત્સકસ્તથા ।
 તક્ષપુષ્કરશાલાદીન્ દુર્વાક્ષ્યાં વૃક આદધે ॥ ૪૩ ॥
 સુમિત્રાર્જુનપાલાદીન્ શમીકાતુ સુદામિની ।
 કહ્ણુશ્ચ કર્ણિકાયાં વૈ ઋતધામજયાવપિ ॥ ૪૪ ॥
 પૌરવી રોહિણી ભદ્રા મદિરા રોચના ઇલા ।
 દેવકીપ્રમુખા આસન્ પત્ન્ય આનકદુન્દુભેઃ ॥ ૪૫ ॥
 બલં ગદં સારણં ચ દુર્મદં વિપુલં ધ્રુવમ્ ।

वसुदेवस्तु रोडिण्यां कृतादीनुदपाद्यत् ॥ ४६ ॥

सुभद्रो भद्रवाडश्च दुर्मदो भद्र एव च ।

पौरव्यास्तनया ल्येते भूताद्या द्वादशाभवन् ॥ ४७ ॥

नन्दोपनन्दकृतकशूराद्या महिरात्मजाः ।

कौसल्या केशिनं त्येकमसूत कुलनन्दनम् ॥ ४८ ॥

रोयनायामतो जाता उस्तडेमाङ्गदाद्यः ।

धलायामुरुवल्कादीन् यदुमुष्यानञ्जन्त् ॥ ४९ ॥

विपृष्टो धृतदेवायामेक आनकदुन्दुभेः ।

शान्तिदेवात्मजा राजन् श्रमप्रतिश्रुताद्यः ॥ ५० ॥

राजानः कल्पवर्षाद्या उपदेवासुता दश ।

वसुदंससुवशाद्याः श्रीदेवायास्तु षट् सुताः ॥ ५१ ॥

देवरक्षितया लब्धा नव यात्र गदाद्यः ।

वसुदेवः सुतानष्टावाद्ये सडदेवया ॥ ५२ ॥

पुरुविश्रुतमुष्यांस्तु साक्षाद्भर्मी वसूनिव ।

वसुदेवस्तु देवक्यामष्ट पुत्रानञ्जन्त् ॥ ५३ ॥

कीर्तिमन्तं सुषेणं च भद्रसेनमुदारधीः ।

ऋञ्जु सम्मर्दनं भद्रं सङ्घर्षणमडीश्वरम् ॥ ५४ ॥

अष्टमस्तु तयोरासीत्स्वयमेव हरिः किल ।

सुभद्रा च मडाभागा तव राजन् पितामही ॥ ५५ ॥

यदा यदेड धर्मस्य क्षयो वृद्धिश्च पाप्मनः ।

तदा तु भगवानीश आत्मानं सृजते हरिः ॥ ५६ ॥

न ल्यस्य जन्मनो डेतुः कर्मणो वा मडीपते ।

आत्ममायां विनेशस्य परस्य द्रष्टुरात्मनः ॥ ५७ ॥

यन्मायायेष्टितं पुंसः स्थित्युत्पत्त्यध्याय डि ।

अनुग्रहस्तन्निवृत्तेरात्मलाभाय येष्यते ॥ ५८ ॥

अक्षौडिणीनां पतिभिरसुरैर्नृपलाञ्छनैः ।

भुव आकम्बमाणाया अभाराय कृतोद्यमः ॥ ५९ ॥

કર્માણ્યપરિમેયાણિ મનસાપિ સુરેશ્વરૈઃ ।
 સહસ્રકૃષ્ણાશ્ચકે ભગવાન્ મધુસૂદનઃ ॥ ૬૦ ॥
 કલૌ જનિષ્યમાણાનાં દુઃખશોકતમોનુદમ્ ।
 અનુગ્રહાય ભક્તાનાં સુપુણ્યં વ્યતનોદયઃ ॥ ૬૧ ॥
 યસ્મિન્ સત્કર્ણપીયુષે યશસ્તીર્થવરે સકૃત્ ।
 શ્રોત્રાઞ્જલિરુપસ્પૃશ્ય ધુનુતે કર્મવાસનામ્ ॥ ૬૨ ॥
 ભોજવૃષ્ણ્યન્ધકમધુશૂરસેનદશાર્હકૈઃ ।
 શ્વાધનીચેહિતઃ શશ્વત્કુરુસૃજ્યપાણ્ડુભિઃ ॥ ૬૩ ॥
 સ્નિગ્ધસ્મિતેક્ષિતોદારૈર્વાક્યૈર્વિકમલીલયા ।
 નૃલોકં રમયામાસ મૂર્ત્યાં સર્વાંડગરમ્યયા ॥ ૬૪ ॥
 યસ્થાનનં મકરકુણ્ડલચારુકર્ણ-
 ભ્રાજલ્પોલસુભગં સવિલાસહાસમ્ ।
 નિત્યોત્સવં ન તત્પુર્દૃશિભિઃ પિબન્ત્યો
 નાર્યો નરાશ્ચ મુદિતાઃ કુપિતા નિમેશ્ચ ॥ ૬૫ ॥
 જાતો ગતઃ પિતૃગૃહાદ્ગ્રજમેધિતાર્થો
 હત્વા સિપૂન્ સુતશતાનિ કૃતોરુદારઃ ।
 ઉત્પાદ્ય તેષુ પુરુષઃ કૃતુભિઃ સમીજે
 આત્માનમાત્મનિગમં પ્રથયન્ જનેષુ ॥ ૬૬ ॥
 પૃથ્વ્યાઃ સ વૈ ગુરુભરં ક્ષપયન્ કુરુણા-
 મન્તઃસમુત્થકલિના યુધિ ભૂપયમ્વઃ ।
 દૃષ્ટયા વિધૂય વિજયે જયમુદ્ધિઘોષ્ય
 પ્રોચ્યોદ્ધવાય ચ પરં સમગાત્સ્વધામ ॥ ૬૭ ॥
 ઇતિ શ્રીમદ્ભાગવતે મહાપુરાણે વૈયાસક્યામષ્ટાદશસાહસ્ર્યાં
 પારમહંસ્યાં સંહિતાયાં નવમસ્કન્ધે શ્રીસૂર્યસોમાનુવંશકીર્તને
 ચદ્વંશાનુકીર્તનં નામ ચતુર્વિંશોઽધ્યાયઃ ॥ ૨૪ ॥

॥ ઇતિ નવમસ્કન્ધઃ સમાપ્તઃ ॥

॥ ॐ तत्सत् ॥

Proofread by PSA Easwaran

shrImadbhAgavataM - navamaskandhaH

pdf was typeset on May 15, 2025

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

